

Domoljub

Ljubljani, 27. oktobra 1937

Leto 50 • Štev. 43

OB PETDESETLETNICI

Bog je dal proti koncu prejšnjega stoletja našemu malemu narodu modrih mož-voditeljev, ki so dobro poznali bližajočo se dobo, ki je kazela našemu narodu in njegovim svetinjam sovražno lice. Ti možje so vldeli, kako zunaj v svetu in pri nas doma vstajajo gibanja in se uveljavljajo nazri, ki so bili sovražni vsemu, kar je bilo našemu narodu sveto in nedotakljivo in od česar je bila odvisna narodova bodočnost. Širili se je začeli v meščanskih plasteh prežirani in paganski nacionalizem, med trpečimi množicami pa materialistični komunizem, ki sta znala z vabljivimi gesli vsak v svojem krogu pridobivati vedno več privrženecv.

Zgledi po drugih državah kažejo, da sta ti dve gibanji pritegnili nase večino naroda povsod tam, kjer so katoličani niso znali pravočasno in učinkovito postaviti v bran. To bi se bilo zgodilo tudi pri nas, če bi katoličani držali križem roke. Lahko z mirnim srcem trdimo, da bi bil z zmogovito borbo socializma ali paganskega nacionalizma, ki sta oba neizprosna sovražnika katoličanstva, zadan smrtni udarec tudi našemu slovenstvu.

Da se to doslej ni zgodilo, gre zasluga možem, ki so pravočasno spoznali novarnost in se ji učinkovito postavili v bran. Gotovo je eno izmed najučinkovitejših sredstev, ki so sovražniku onemogočila priti do premoči nad narodom, slovenski katoliški tisk, zlasti tisk, ki ga že petdeset let širi med narod katoliško tiskovno društvo.

Tisk je danes velesila. Gerjo mu, kdor hoče danes svoje nazore v svetu uveljavljati, pa ne upošteva te velesile! Tudi mi, slovenski katoličani, se moramo za to, kar imamo in kar smo, v voliki mori zahvaliti našemu katoliškemu tisku.

Med tisk, ki je vse svoje moči posvetil okrepliti tega, kar je katoliško in slovensko, se smo prištevatil z vse pravico tudi »Domoljub«, ki letos zaključuje svoj petdeseti letnik.

Domoljub je bil dolga leta skoro izključno glasilo našega kmečkega ljudstva. Povojne razmere pa so

dale naš delžnik v marsičem drugo lice. Tudi v podeželju se vrše velike spremembe. Kmečko obličje naše dežele je vedno manj izrazito, nekmečko plast slovenskega malega človeka so vedno bolj močne. Tudi k tem hoče Domoljub! Razmeram primerno postaja zato Domoljub vedno manj glasilo samo onega stanu in se polagoma razvija v družinsko glasilo slovenskega malega človeka. Tu je deložnog njegovega dela, ki ga hoče v bodočih desetletjih nadaljevati po istih načelih, pe katerih ga je vršil doslej.

Naloga našega lista, ki jih bo vršil v bodočih letih se velike in odgovorne. Eno je gotovo: List ne bo nikdar pozabil zastaviti vseh svojih moči za varstvo in branbo verskih svetinj slovenskega katoliškega ljudstva. List ne bo nehal beriti se za pravice našega malega in trpečega naroda, dokler Slovenci ne dobimo pod božjim soncem onega mesta, ki nam po vsaj pravici gre. List bo tudi nadalje stal na braniku pravic malega slovenskega človeka: kmeta, delavca, obrtnika, zavedajoč se, da ti stanovi tvorijo jedro našega naroda in da od njihove sile zavisi usoda našega naroda. Zato je borba za pravičen družabni red, ki je mogoč samo na podlagi večno veljavnih krščanskih resnic, ona temeljni zahtev, ki jih bo zagovarjal naš list.

Vsako človeško delo je polno napak. Tudi naš list jih ima. Nikdar pa take nepopolnosti niso hotene. Iskrena želja lastništva in uredništva lista je, da bi list na najpopolnejši način služil resnici in pravici.

Naša slovenska katoliška skupnost pa ne nalaga dolžnosti le tisku, ki ji služi, ampak tudi vsakemu posameznemu članu te skupnosti, da pe svojih močeh pripomore, da se naš tisk čim bolj razširi, dokler ne bomo dosegli našega ideala, ki je: spraviti katoliški časopis v sigurno slovensko katoliško hišo.

Zatorej se vsi pe svojih močeh oddolžimo »Domoljubu« za zlati jubilej na ta način, da ga spravimo še v one slovenske katoliške hiše, kamor doslej še ni prišel. Naše geslo bodi: V vsako hišo »Domoljuba«!

Ustanovitelj „Domoljuba“ pripoveduje

(Napisal prelat Andrej Kalca ob 25 letnici lista.)

Meseca majnika l. 1888. me je izvabilo pomladno solnce na sprehod proti Rožniku. Na potu sem se pridružil tedanjema velezaslužnemu predsedniku Kat. tiskovnega društva prof. Antonu Zupanciču in kateheti Ant. Kržiču. Razvil se je med nami živahen razgovor o tedanjih slovenskih javnih razmerah. Glavne misli teh razgovorov so mi še v živem spominu, zato jih lahko tukaj obrazložim.

Naš narod je v tej dobi obdeloval zemljo svojih očetov po starih šegah, istotako se je nekako podedovano držal vere svojih dedov, ne da bi se prav zavedal svoje verske zavednosti. Za politiko se ni briga, ampak jo je prepustil duhovnom in svetnim izobražencem, ki so se bojevali bolj ali manj srečno z narodnimi nasprotniki. Toda edini med seboj so bili duhovni konservativci in mladi Slovenci le v borbi proti tujcu; med seboj si pa niso več zaupali, ker so svetni rodoljubi vedno bolj kazali doma, da so se šolali na tujem na brezverskih vseučiliščih, se navzeli tam liberalizma in ga, previdno sicer, po malem, a vztrajno in dosledno zanašali v slovensko javno življenje. Časniki, politični in lepoznavski so očitno kazali njihove našemu narodu pogubne nazore in namene. Versko-misleči rodoljubi so kmalu spoznali resno nevarnost in so si ustanovili tudi svoje lastne liste, ker »Novice« in »Zgodnja danica« nista več zadostovala.

»Slovenec« se je rodil iz te potrebe, ker se je liberalizem posebno pojavjal v političnem našem življenju. A naš politični list se ni mogel dolgo časa prav razviti. L. 1883 šele je postal dnevnik, a manjkalo mu je sotrudnikov in naročnikov. Bil je v vedni nevarnosti, da premine. Spominjam se, da se je zaradi neke izgubljene pravde, ko je bilo treba plačati vlačko globo in troške, resno mislilo, da bo moral prenehati. Takrat so mu priskočili na pomoč postrtovalni duhovni, ki so dali več nego so imeli, da so list rešili.

Katoliški Slovenci do tedaj nismo imeli nobene organizacije; bili smo množica dobrih,

a nezavednih ljudi. Bivali smo kakor polži po svojih hišicah in skupnega, smotrnega dela nismo poznali, zlasti ne v političnem in gospodarskem življenju. Na ramenih nekaj rodoljubov je slonelo vse delo in vse breme. V prvi vrsti smo potrebovali politične organizacije in zanjo katoliških listov, njenih glasiteljev. — Iz te potrebe se je rodilo l. 1887. Kat. tiskovno društvo, ki si je zasnovo svojo bukvarno in tiskarno in podpiralo naš politični dnevnik.

V javno katoliško življenje sta takrat zlasti živo posegla knezoškof ljubljanski dr. Mistič in profesor bogoslovja v Gorici dr. Mahnič. Moža živlega verskega prepričanja in življenja, dalekovidna, globoko izobražena duhovna sta gledala resno nevarnost, ki preti našemu narodu od liberalizma na verskem, političnem in znanstvenem polju. Z govori, članki in zasebnim spodbujanjem sta v teku let za sveto vojsko zbudila mnogo vnetih mladih moči. Tako se je rodil »Rinski Katolik«, tako »Dom in Svet« v isti dobi. — Imeli smo tedaj svoj politični dnevnik, svoj leposlovni in znanstveni list. Toda »Slovenca« naš narod ni mnogo poznal. Ne samo, da je navadnemu človeku dnevnik predrag, naši ljudje niso bili vajeni brati časopisov in čudak se je zdel kmetom tovariš, ki je bral časnik. Zato se tudi niso brigali za politiko in razne volitve je opravil občinski odbor kar med seboj, pa še truditi se je moral, da je dobil dovolj volilnih moč.

To politično mrtvo dašo našega naroda je bilo treba vzbuditi, ker sicer bi bili v vedni nevarnosti, da jih nezavednih, malobrih za javno življenje ob ugodni priložnosti nasprotnik z raznimi slepili in praznimi obljubami ne pridobi na svojo plat. Izhajali so tedaj že nekateri ljudski listi, a so bili namenjeni le za svoje kraje. Pa tudi ti listi so imeli le malo naročnikov in še manj bralcev, na splošno v javnost pa niso orali brazde. — Zanesti bi bilo treba med množice zanimanja za politično življenje, za izobrazbo. Našega konservativnega starokopitnega človeka treba bi bilo zgibati, vzbuditi za napredek, za organizacijo, društveno in gospodarsko združevanje. To bi se pa doseglo najgotovješe z lističem, ki bi bil poceni, da si ga lahko vsakdo naroči, ki bi narod seznanjal na kratko z vsem, kar se godi in giblje po svetu ter bi mu pojasnjeval s strogo krščanskega stališča, kaj je prav, kaj ni prav. Ker je bil pa naš narod po Mohorjevi družbi posebno vesel lepih pripovednih spisov, zato naj bi tak listič prinašal tudi mlčnih povesti, da bi tako vzbudil za se zanimanje in si s tem pot ubral med množice naroda. Pisal naj bi živahno, poljudno in odločno, da se nejasne javne razmere čimpreje čistijo. To je bilo tembolj potrebno, ker se stari konservativni močje, ki so varali v drugih razmerah, niso lahko poprijeli radikalnejše poti, ki pa je bila v onih časih nujno potrebna, ako bi hoteli zabraniti, da naš

„Zobobol...“

se lahko olajša z nekoliko tabletami Veramon. Veramon, ki je zasnovan na znanstvenih predpisih, prežene bolečine, a je obenem popolnoma neškodljiv.

VERAMON

Schering

Čevke z 10 in 20 tabletami.

Oglaš. reg. pod št. 41 od 20. 1. 1934.

politični samotež ne običi v liberalnem molvirju. Značilno za tedanje naše politične razmere je to, da vkljub raznim poskusom nismo mogli ustanoviti osrednjega katoliško-političnega društva, ki bi vzelo v roke vodstvo, ki bi ustvarilo katoliško-politično organizacijo, brez katere je bilo vse delo le delo samoukov, navezano bolj na osebo, nego na načela, bolj na slučaj nego na načelno doslednost. Upi, katere smo stavili na »Domoljuba«, nas niso varali.

Tako v prvi sledeči seji odbora Kat. tiskovnega društva je odbor soglasno odobril to misel in izjavil, da bo društvo podpiralo izdajanje »Domoljuba«, in meni izročil uredništvo lista, ki sem ga urejeval enajst let.

Posebno važnost je pokladal »Domoljub« vsa leta na gospodarsko izobrazbo našega naroda in pripravjal pot za sedanje gospodarsko organizacijo, vzpodbujal je rodoljube za Reiffeisenove posojilnice in gojil sploh smisel za združno delo. — Glavni pomen »Domoljuba« je, da je zmajal, zgibal in vnel dušo narodovo za javno življenje, da je zanesel katoliško-politično, narodno in gospodarsko zavest in zavednost v zadnje pogorsko vas, da je bil in je najvplivnejši agitator za vse naše ideale, da je razširjen po vseh slovenskih kronovinah pokladal temelj za sedaj tako mogočno in uspešno delujočo Vseslovensko Ljudsko Stranko.

Polkustite enkrat z nakupom pri nas!
Zagotovimo vam, da bodele ostali naša stranka!
ZAKAJ?

Ker kupite blago od najcenejših do najboljših kvalitiet po brezkonkurenčnih cenah. To nam prinaja same stranke. Pri nas kupite:

Barhent, Oxford	od Dina	4-	naprej
Kambrik, flanelo	„	4-	„
Klot za predgashnike	„	10-	„
Klot-odeje, ročno delo, od	„	70-	„

Nudimo vam v ogromni izbiri vedno nove češke in angleške karnarne, damsko modno blago za plačo, kostume in obleke, za perilo — trikotnice in popelino, razne volnene odeje, kose, svilene odeje i. t. d. — Obiščite torej

mašinfakturo pri „ZYONU“ - I. STROJANSEK
Ljubljana, Pred Školjto 21, poleg magistrata (rotovžja)

Naši voditelji čestitajo

Škol dr. Gr. Rožman

V petdesetih letih si je »Domoljub« vzgojil številno družino. S tem je vzorno vrtil svoje poslanstvo med slovenskim narodom.

Dober tediak mora naročniku nuditi vse, kar potrebuje, da more jasno in pravilno presojati dogajanja v svetu, kazati mu mora prave pot in mu dajati odgovor na vsa vprašanja, ki stopajo predenj.

Dober tediak mora biti kulturno, politično, gospodarsko in socialno glasilo, nekak priročnik za vsakdanje življenje.

Dober tediak mora biti predvsem glasnik resnice, boritelj za pravico, zaradi tega mora stati trdno in zanesljivo na tleh krščanskih, verskih in нравnih resnic.

Dober tediak je torej naročnikom, ker je oče družini. Nanj se otroci in posil obračaje z vprašanji in dvomi, on vse pravilno vodi, tako da se morejo in smejo vsekdar njegovemu vodstvu zaupati in njegovim sodbam verjeti.

Ke ob petdesetletnici primerjamo »Domoljuba« s to silko debrega tediaka, z zadovoljstvom ugotavljamo, da je »Domoljub« resnično dober tediak.

Ob zlatem jubileju imam samo to željo: »Domoljub« ostani tudi v bodočih desetletjih dober tediak in postajaj vedno še boljši, še sodobnejši. Krog njegove družine naj se vsako leto širi in množi. V to pomagajmo vsi in ne nehajmo ga razširjati dotlej, da bo vsaka krščanska slovenska družina imela v »Domoljubu« svojega učitelja in vzgojitelja, vodnika in prijatelja.

† Gregorij Rožman,
škol ljubljanski.

Minister dr. A. Korošec

Popotnik, ki doseže po dolgem, napor-nem potovanju neki cilj, rad ustavi svoj korak ter se ozre nazaj po poti, po kateri je prišel.

Na takem cilju je danes tudi »Domoljub«. Pet dolgih desetletij je hodil po slovenskih deželah, budril ljudstvo, mu vtilval samozavest in zaupanje v lastno moč in silo, ga hkrati v temnih dnevih pod tujim gospodstvom, ga tolažil v vojnih vihratih, se z njim veselil svobode, dosežene s tolikimi napori in žrtvami in bil njegov prijatelj, učitelj, svetovalec in obvoščevalec vsa dolga leta.

Radi imamo ta list v njegovih skromni obliki, saj je prispodoba našega mirnega preprostega ljudstva, ki se ni izživelo v močnih zunanjih oblikah, marveč mirno hodi svoje pot. Tak narod, ki je zdrav in sposoben nadaljnega razvoja, se pa ne sme ozirati samo nazaj na pot, katero je prehodil, marveč mora zreti tudi naprej in stremeti po novih ciljih. Taki novi cilji ča-

kajo tudi nas. Z vero v Boga, pod medrim vodstvom poklicanih činelnikov in trdnim zaupanjem v samega sebe, bo slovensko ljudstvo doseglo vse tisto, kar mu gre po vsej pravici.

Gotovo bo zato potreben še marsikateri napor in sleherni Slovenec bo moral to delo podpirati. Ali v lastni državni skupnosti, h kateri smo tudi mi Slovenci do-prinesli tehtni delež, ne bo treba ljutih bojov za naše bodočnost, kakor pod tujim gospodstvom, marveč se bodo dali uresničiti naši cilji in težnje v bratskem razumevanju in sloznem delu.

Da Bog, da bi ta svoj cilj kaj kmalu dosegli in da bi naš današnji stavilonec to naše prizadevanje tudi nadalje spromijal in budril.

Dr. Korošec.

Minister dr. M. Krek

»Domoljub« ob petdesetletnici čestitam s tem, da se z njim veselim uspehov, ki jih je dosegol.

»Domoljub« se njegovi ustanovitelji zamislili kot poštichen in splošno informativni tediak za naše podeželje, ki ne pride do dnevnika.

»Domoljub« je zato imel pretežno značaj kmetijskega glasila, kmetijskega doletskega lista, ki je skušal kolikor le mogoče dati vse, kar člano kmetijske družine more zanimati.

»Domoljub« je najuspešnejši, največji in najrazširjenjši naš tediak.

Petdeset let budi in vzdržuje slovensko narodno misel in zavest jugoslovanske skupnosti. Petdeset let spremija in vodi naše življenje po krščanskih, življenjskih in družinskih načelih.

»Domoljub« hvališa za vse to! Sreča naša, da smo »Domoljuba« imeli in ga imamo. Najboljše voz med nami je. Hvale mu je dolžna politika, prosveta, stanovsko življenje. Ob petdesetletnici na novo petdesetletnico sklenemo:

»Domoljuba« naroči vsaka slovenska hiša in družina!

»Domoljuba« čita vsak slovenski človek!

Dr. Miha Krek,
minister.

Predsednik Kmečke zveze

Naš »Domoljub« praznuje svojo petdesetletnico. Petdeset let življenja pomeni za slovenski časopis še lepo dobo dela za narod. Trdna mora biti življenjska sila časopisa, ki tako dolgo dobo kljubuje svojim nasprotnikom, da ga ne uničijo. V vseh letih petdesetih letih je ostal »Domoljub« zvest

V zdravju
Tvojega otroka spadajo tudi
zdravi zobje

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

svojemu imenu, saj je delal z vso ljubeznijo za naš slovenski dom. In ko je naš narod pretajal težke preizkušnje, ga je on budril in svaril ter mu dajal silo, da je vztrajal.

»Domoljub« je naš kmečki list. To svojo pravico, biti naš list, si je v teh petdesetih letih svojega obstoja priboril in v polni meri dokazal, da je vreden prijatelj naš kmetov. Naš »Domoljub« je bil prvobornik za naše pravico v težkih, pretočjih časih. Kadar smo zašli v gospodarske stiske, nam je dajal smernice in navodila za našo samopomoč. Takrat, ko mu je bila onemogočena odkrita beseda, nam je še vedno znal vtilvati potrpljenje in upanje na boljše čase.

Na naši strani je ostal tudi danes, ko naš kmečki star preživlja od vseh gotove najtežje gospodarske krize in ko prehaja skupno z drugimi stanovci v odločilno horbo proti svojim sovražnikom, ki hočejo na najboljši zviti način uničiti našo slovensko kmečko bit.

Danes, ko smo si uspešneje začeli utirati pot v boljše bodočnost, deli naš jubiliant »Domoljub« z nami veselje. Ko si z odkrite besedo lahko povemo o svojih težavah in ko brez strahu lahko gradimo po svojih načrtih v »Kmečki zvezi«, tudi on prinaša teden za tednom veselo vest o delu naše organizacije po slovenski zemlji. Ta naša organizacija je danes močna: šteje že nad 250 krajevnih organizacij, v katerih je včlanjenih nad 50.000 članov, ki vsi razumevajo pomen svoje stanovske organizacije in s samozavestjo gledajo v bodočnost. Ko bo naša »Kmečka zveza« še letošnje leto začela izdajati svoj posebni strokovni list, upam, da bo sloherni slovenski kmet ostal zvest tudi »Domoljubu«.

Janoz Brodar,
načelnik Kmečke zveze.

Slovenija hoče kruha!

Pri nas se že desetletja ponavlja fraza, da smo Slovenci »narod malih kmetov«, za to se izčrpuje vsa naša gospodarsko-politična modrost v tem, da skušamo voditi politiko — srednjih kmetov, v kolikor se sploh resno pečemo za gospodarsko politiko. Kdo je tega kriv? Mi vasil Nobrden izmed činiteljev, ki predstavljajo našo javnost, nima namreč prav nobenega smisla za resne gospodarske razprave, za kar nam je najznačilnejši dokaz naravnost obupna revščina naše gospodarske književnosti. Upamo, da vsaj naša porajajoča se Kmetijska zbornica ne bo ponavljala grehov, ki si jih v tem pogledu že desetletja koplji na svojo »kosmato vest« Zbornica za trgovino, obrt in industrijo.

V opravičilo pisateljem, založnikom in politikom pa do neke mere pravljamo lahko vsaj dejstvo, da nosijo pri tem največjo krivdo vsekakor — oblasti. Naravnost neverjetno je namreč, kako popolno brezobzirnost kažejo te že izzu prevrata do statistike, čeprav je ta osnovna podlaga in pogoj vsakega gospodarskega raziskovanja. Skoraj dvajset let imamo že »svojo svobodno državo«, pa še ne vemo točno niti tega, koliko — kmetijskih gospodarstev imamo danes v Sloveniji, kaj šteje kakšnih, in se moramo zato posluževati še vedno davnih predvojnih avstrijskih statistik, ki jih je čas že davno preobrnil.

Politika ni medsebojno prerekanje voditeljev, agitatorjev in časopisov, temveč prav zelo resno delo na vseh poljih, zlasti na gospodarskem. A kje, kako in kaj naj politika dela, če pa pri nas prav za prav nihče točne niti ne ve, in vedeti ne more, kakšna je današnja gospodarska slika naše Slovenije. Vemo samo to, da padamo leto za letom v večje siromaštvo, da je mnogo krajev v Sloveniji, kjer nima zmenjati vua vas stotaka, da na tisoče otrok ne more kupiti niti zvezkov več, da izlasejo letno na stotine milijonov iz našega ljudstva, toda za najnujnejše naše potrebe ni nikoli potrebnih »kreditov« itd. itd.

Skraini čas je zato že, da od naših oblasti kratko in malo zahtevamo, da posvečajo statistiki vso potrebno paznjo in tozadevni material tudi objavljajo, ne pa da še na tistih kilavah plodovih brezkončnih pisarji razni uradi in uradniki ljubosumno sede kot na največjih vojaških skrivnostih. Dolžnost naših javnih ustanov (zbornic i. dr.) je potem, da v čim največji meri podpirajo gospodarska raziskovanja in izdajo tozadevnih razprav, a dolžnost politike je končno ta, da zastavijo vse sile za gospodarsko pomoč v smislu ugotovljenih izsledkov.

Zdalo se nam je vse to povedati, da bodo tudi »Domoljubovi« bralci vedeli, kako težko je danes pisati o naših najresnejših vprašanjih in da so vse take slike le približne, dočim se v večino podrobnosti sploh ne moremo spuščati. Pri nas se je tekom desetletij ukoreninilo nekaj fraz in čeprav jih je čas že davno prehitel ali celo preobrnil, jih ven-

darle gomimo še danes in nanje žal tudi — gradimo vse, kar je nedvomno ena naših največjih napak.

In taka fraza je tudi, da smo — narod malih kmetov. Saj je to na prvi pogled do neke mere res, toda žal se nikoli ne vprašamo dovolj resno, kakšen značaj ima ter naj bi izšlo to naše malo kmetijstvo, ali sploh moremo na to gospodarsko osnovo graditi tudi našo gospodarsko politiko itd. itd. Narod malih kmetov smo, zato naj bi bila vsa naša tozadevna gospodarsko-politična modrost in-

„Domoljabu“ za zlati jubilej

*Zlato klasje te odeva,
naš prijatelj Domoljub.
Narod ti pozdrav prepeva:
Vedno si nam drag in ljub!*

*Tebi narod je izročil
govorico svojo v last;
da jo varuješ, naročil,
Bogu v slavo, sebi v čast.*

*Naš slovenski dom si ljubil,
smrti narod varoval;
da ga tujec ni pogubil,
ti si zanj se bojeval.*

*Polstoletno delo tvoje
je rodilo blagoslov;
zmagali smo vroče boje
narodnih sovražnikov.*

*Dom slovenski zahvaljuje
tebi za zvestobo so,
v prošnji eni se združuje:
»Domoljub, Bog varuj te!»*

črpava in tem, da pomagamo graditi moderna gnojilča, podpiramo kmetiško zadružništvo, popravljamo kmetiške poti itd., a nihče ne poseže globlje in ne vpraša, če je sploh prav in zdravo, da smo narod majhnih kmetov in ali moremo na tej osnovi sploh priti kdaj na zeleno vejo.

Po približni cenitvi se preživlja danes s poljedelstvom in gozdarstvom še dobra polovica slovenskega naroda, to je kakih 675.000 duš ali kakih 62%, dočim žive ostali še od obrti, industrije, trgovine itd. Teh 675.000 oseb živi na okroglo 140.000 kmečkih gospodarstvih, med katerimi je tri četrtine malih kmetov (0—10 ha zemlje), okroglo 17% srednjih kmetov (10—20 ha), 7,5% trdnih kmetov (20 do 50 ha) in dober odstotek (1,3%) velikih posestnikov (nad 50 ha). Približno tako sliko nam nudijo suhe številke, za katerimi bo pa videl šele izkušen opazovalec vso našo mišerijo. Dočim pride n. pr. v Vojvodini na

1 km² plodne zemlje komaj okroglo 100 prebivalcev, jih pa pride pri nas nad 300, ne glede na to, da je vojvodinska zemlja še neprimerno boljša nego naša, a že tam zadnje leta kmetje hudo stokajo. Pravijo, da smo mi kmetka država. Kakšna kmetka, beraška! V Nemčiji pride na enega kmečkega človeka 2,18 ha zemlje, ki jo najmoderneje obdeluje in ima pridelki res tudi kako cene, pri nas pride na kmečko glavo komaj polovico toliko zemlje, slabo obdelane in s pridelki brez cene. Skoraj enako toliko zemlje na kmečko glavo kot pri nas pride v Belgiji, a tam je zemlja res izvirna in vrže še več kot trikrat toliko kot pri nas. Zato sta tudi nemaški in belgijski kmet gospoda, dočim je pri nas kmetov preklicano malo, ogromna večina ljudi pri nas po kmetih je stradajočih trpinov, skoraj beračev, ki ima le redko kakega kovača v žepu in vidi meso komaj ob največjih praznikih. Kako naj imenujemo človeka, čeprav se leto in dan ubija na polju, kmeta, če pa po cele dneve — niti kruha nima. Prav nič ne pretiravam, celo v sami ljubljanski okolici vem za take vasi, kaj šele Suha krajina itd.

Še pred vojno naš kmet ni ležal ravno na rožicah. Res je, spodobno se je oblačil in tudi lačen ni bil, a to je bilo tudi vse, ne pomislimo pa, da morda nikjer v kulturni Evropi kmet toliko ne gara kot pri nas. Tedaj so bile cene kmečkih pridelkov zadovoljive, prodaje se je z lahkoto vse in vedno je bil pri roki še kak postranski zaslužek, zato je tudi bajtarjeva družinica za silo živela, a čim je kak otrok odrasel, je brezskrbno odšel v Trst, v alpske dežele ali v Ameriko, odkoder so potem pritekali stalno milijoni in milijoni nazaj domov. Zato tedaj pri nas kmečkega vprašanja v današnji svoji perečnosti sploh poznali nismo.

A poglejmo danes! Pridelki in prireja so brez cene, davki neznosni, zaslužka skoraj nobenega in z odraslimi otroki starji ne vedo kam, če se pa komu posreči priti morda na Francosko ali kam drugam, se pa še zani le z največjo težavo vzdrži, o kakem pošiljanju denarja domov pa ne more biti govora. Na stara leta bodo prišli izgarani domov beračiti.

Šele danes začnemo zato bridko čutiti, da sploh nismo narod malih kmetov (to so v Belgiji, na Danskem in drugod), temveč, kakor sem dejal — narod beračev in trpinov, vsaj tista polovica slovenskega naroda, ki jo prištevajo k »malim kmetom«. Lahko rečemo, da smo precej let po vojni živeli še od »predvojne masti«, zadnja leta pa propadamo na vsej črti, čeprav nas belgrajski oblastniki prištevajo k »bogatih banovinam« in niti pomisliti ne smemo, kam bo vse to še vodilo.

Slovenski narod se izmed vseh drugih v Jugoslaviji najslabše množi in nam grozi tudi od te strani velika škoda, a kljub temu doraste vsako leto okroglo 6000 novih fantov in deklet, ki hočejo delati in jesti. Toda kaj in kam, če pa še sedanjega ne moremo zaposliti

in dostojno prehraniti. Tako se tudi od te strani beračija vedno veča.

Razmišljujemo o rešitvi našega »malega kmeta« kakor hočemo in mislimo si o industriji kar hočemo, toda edina naša rešitev je v industrijalizaciji Slovenije, in sicer edina rešitev za slovenski narod kot celoto in za slovenskega kmetiča še posebej. Res je, naš kmet se industrije nekako boji in lagali bi sami sebi, če bi tajili, da med kmetom in industrijskim delavstvom ni nekega trpkega nasprotja: kmečki človek zavida industrijskemu delavstvu njegov 8 urni delavnik, industrijski delavec pa kmetu njegovo svobodo, lasten dom itd. Tudi naše katoliško gibanje se nekako boji industrijalizacije, ker ima priliko opazovati nagel verski in moralni propad znatnega dela onih kmetijskih množic, ki prehajajo v industrijsko delavstvo (Kranj).

Toda ni in biti ne more za nas prav nobenega drugega izhoda, če nečemo gospodarsko popolnoma propasti. Mi moramo na eni strani naše kmetijstvo popolnoma preusmeriti, ne pa krpali razpadajoče suknje, kakor delamo danes, likvidirati del zaradi premolega obsega življenja popolnoma nezmožnih »kmetij« ter si ustvariti obrt in industrijo, od katere bo potem živela — vsa Slovenija, v prvi vrsti pa — kmet sam. Le poglejmo, kje je kmet največji revež! V tako zvanih — kmetijskih državah: v predvojni Rusiji, na Poljskem, v Jugoslaviji, v Romuniji itd. A kje je največji gospod? V industrijskih državah: v Belgiji, v Nemčiji itd. Danska, ki si jo stavimo že 40 let za vzor, nam ne more biti vzgled, kajti njo bi skoro lahko imenovali — v gospodarskem pogledu — le del industrijske Anglije, kar nam zopet le potrjuje našo trditev.

Ali naj te množice podimo v tujino in si tako stalno sami puščamo kri? Ne! Torej zaslužek doma — tega pa ne vidim drugod kot v obrti in industriji. Na dvig sedanjega kmetijstva in s tem združen izvoz pri današnji gospodarski usmerjenosti za enkrat ni niti misliti, kajti vse države gredo v avtarkijo kolikor največ se ta sploh da izvesti in mi si le z največjim naporom izberačimo kje dovoljenje za izvoz par sto vagonov. S tem moramo radi ali neradi računati in zato iskati gospodarske rešitve na lastni zemlji.

V tem pogledu smo po vojni že neizmereno zamudili in grešili. Še tiste beraške solde našega domačega kapitala smo vtikali v razna dvomljiva podjetja izven Slovenije, dočim je pri nas — v veliki meri po naši lastni krivdi — skoro vsa industrija v rokah tujega kapitala. Drugič smo vsa povojna leta skoro brezbrizno gledali, kako je centralizem naravnost smotreno preprečeval industrijalizacijo Slovenije in zidal v veliki meri z našim slovenskim denarjem izven Slovenije velepodjetja, ki bodo ubijala še to industrijo, ki smo jo prinesli iz Avstrije. Tretjič čuti naše katoliško gibanje nek tih odpor proti industrijalizaciji, ki je sicer razumljiv, a se bomo z njo radi ali neradi morali sprijazniti in čim prej se bo katoliško gibanje v vseh svojih izrazih prilagodilo tej neizbežni nuji, tem bolje bo zanj in tem manj moralne škoda bo imel naš narod od tega.

Lahko rečemo, da je imela še dolgo po

Otroški lasje
rabijo posebno nego!

Že pri odraslih lasje zelo lahko izgube svoj sijaj in gibčnost, kako občutljivi so potem šlo nežni otroški lasje! Otroški lasje rabijo posebno nego, brez vsake sestavine, ki bi mogla dražiti lase ter jim škodovati.

KAMILOFLOR
Specijalni Shampoo za plavolasko, ne vsebuje alkalija. Daje lasem čudovit sijaj.

BRUNETAFLOR
Specijalni Shampoo za temne lase, ne vsebuje alkalija, daje lasem čudovit sijaj.

ELIDA SHAMPOO

vojni samo Slovenija vse pogoje za industrijalizacijo. Nismo se zanj brigali, medtem je pa centralizem ustvaril mnogo teh pogojev že tudi po drugih pokrajinah in danes smo neprimerno na slabšem, kakor smo bili. Dočim napredujejo mnoge druge pokrajine v državi z ogromnimi skoki, ne moremo mi ohranjevati niti vsega tistega, kar smo že imeli

Frepričan sem, da marsikak kmečki naročnik »Domoljuba« ne bo nič kaj zadovoljen s temi mojimi izjavami, a tega nisem kriv jaz, temveč dejstvo, da smo o teh stvarih doslej še vse premalo razpravljali in da tiči ogromna večina našega kmetijskega ljudstva še vedno v nekaki predvojni gospodarski miselnosti, ko so bile — kakor sem dejal — prav popolnoma vse naše gospodarske okoliščine čisto drugačne. Ni pa v gospodarstvu večje nesreče, kot če si zakrivamo resnico, ker gre potem življenje nujno — preko nas. Čim prej se bomo tega zavedli, tem bolje bomo izšli iz sedanjega položaja, ki ga ne moremo imenovati drugače kot — propadanje jedra našega naroda, to je kmeta.

Res je, mi smo še narod »malih kmetov«, a bolje bi že lahko rekli — narod beračev in trpinov. In ker je kmet slejkoprej najbolj zdravo jedro naroda, iz katerega prihajajo neugasli in neizčrpani življenjski sokovi vsemu narodu, morajo biti vsa naša ljubezen in vsa naša prizadevanja posvečena temu, da to kmetiško jedro čim najbolj okrepimo moralno in gospodarsko, kajti berač po navadi prej ali slej tudi moralno propade. Do tega cilja pa ne bomo prišli, če bomo še nadalje — kakor sem dejal — le krpali razpadajoče suknje, temveč moramo pogledati tem vprašanjem mnogo globlje in mnogo dalekovidnejše. Jaz sem prepričan, da bomo ne le rešili našega kmeta, temveč si ustvarili vnovič gospodarsko krepak in zdrav kmečki stan le z industrijalizacijo Slovenije. Stvar vseh poklicanih činiteljev pa je in bo, da nam tako na novo ustvarjeno industrijsko delavstvo ne bo v škodo in pohujšanje, temveč da bo v čim tesnejši notranji povezanosti s trdim kmetom živelo in se trudilo za čim večjo srečo in blagostanje vsega katoliškega slovenskega naroda. Fr. Erjavec.

Mladini dobro vzgojo!

Ko pride človek na svet, je že neobgledno bitje, popolnoma nezmožno, da bi skrbelo samo zase. Vendar pa počivajo v njem že sile in zmožnosti, ki ga bodo nekoč usposobile, da bo mogel vršiti svoje naloge v številni družbi. Te sile razvija v njem deloma narava sama, deloma pa mu jih pomagajo razvijati ljudje, v katerih družbi živi. To so predvsem njegovi starši, učitelji, bratje in sestre, prav tako pa tudi njegovi tovariši, posli; skratka: vsi, ki imajo z njim kaj opraviti. Vsi ti vzgajajo otroka. Nekateri ga vzgajajo hoté, namenoma, drugi pa nehoté, ne da bi sami vedeli za to. Vsi pa po svoje pomagajo k temu, da se more razvijati, da bo nekoč lahko vršil svojo nalogo v življenju in opravljal svoje življenjsko delo.

Kmečki otrok, vsaj večina med njimi, je po svojem stanu odločen, da bo nekaj obdeloval zemljo. Za to delo bi ga morala usposobiti tudi njegova vzgoja, mu dati za to delo potrebne znanja, pa mu tudi vliti v dušo veselje in ljubezen zanj. Posebno tisti, ki otroka hoté in namenoma vzgajajo, bi morali imeti to vedno pred očmi. Pa je tako, da je pri kmečkem otroku prave, hotene vzgoje ponavadi prav malo. Starši za to večinoma nimajo znanja, pa tudi ne časa. Oče mora skrbeti za gospodarstvo, večji del dneva preživi na polju, na travniku, v gozdu. Od jutranje zore v pozni mrak je ponavadi z doma. Tako mu manjka časa, da bi se posebej brigal še za otroke. To delo prepušča rajši materi.

Mati seveda ljubi svojega otroka in bi ga rada vzgajala, rada bi pazila nanj. Tudi znanja za pravo vzgojevanje ji danes ponavadi ne manjka. Saj se je iz knjig in časopisov naučila te vede. Morda je obiskovala tudi že kak gospodinjski tečaj. Toda tudi njej primanjkuje časa. Tudi ona mora na polje in v gozd, zraven je pa na njenih ramenih še vse gospodinjsvo. Zivina zahteva njeno brigo in še sto drugih malenkosti, ki se jim ne more izogniti, če bi se jim še tako rada. Tako tudi ona ne pride do tega, da bi se še posebej brigala za otroka, da bi čuvala nad njim in njegovo rastjo ter njegovim duševnim razvojem. Telesno ga še o skrbi, kolikor ji le sredstva za to pripuščajo. O, dandanes tudi še na kmetih razvajajo otroke, ga pitajo s sladkim kofetkom, ga zavijajo v moderne cape in ga varujejo prebleda z Batovimi gumijastimi škornji. Toda za njegovo duševno rast, za vzgojo duha in srca svojega otroka pa mati ne more skrbeti, kakor bi bilo treba in kakor bi morda tudi rada. Tako je otrok prepuščen samemu sebi in pa okolici — k sreči živi ponajveč v okolici, ki dobro vpliva na njegov razvoj. Narava, sredi katere živi, delo, v katerem se dan za dnem pogreza vsa njegova okolica, to so velike sile, ki budé v njem prirojene darove, ga krepé in mu vlivajo v dušo veselje do dela, katerega opravljajo vsi odrasli okoli njega, in ki ga bo nekaj moral tudi sam opravljati. Tudi sam že prav zgodaj pomaga pri tem delu. S petimi leti že spre-

lje s šibo v roki svojega starejšega brata na pašo in mu pomaga zaganjati živino. Kmalu bo že sam prevzel ta posej in bo ponesen na to, da je odgovoren za živino. Dolge ure se v družbi tovarišev zabava, dostikrat se tudi sam igra dolge dneve, zbira kamenje, ročice ali si vije piščalke. Za posladek si poišče v gozdu jagode, inaline ali trpke lesnike.

V teh letih otrok ljubi zemljo, ves je v njej in le iz nje živi svoje mlado življenje. Kako lahko bi ga v teh letih za vedno in trdno navezali in vkoreninili v zemljo! Njegova ljubezen do rastlin in živali je najboljše vzgojno sredstvo. Kako lahko mu je takrat vcepiti v mlado dušo veselje do kmečkega dela in navade, ki se bodo morale nekaj družiti njegovim prirojenim nagnenjem. Vsa poznejša vzgoja bi morala stremeti za tem, da ojači in poglobi te prve vtise in ta prva nagnenja mladega kmetijskega otroka.

Toda v to čudovito mlado doživljanje poseže nenadoma šola in pričenja na mladi duši svoje vzgojno poučno delo; začne ga seznanjati s knjigami in drugo bukvarsko modrostjo.

V zadnjih časih veliko beremo in razpravljamo o šoli in o vplivu šole na vzgojo kmetijskega otroka. Vseh ugotovitev in zahtev, ki jih stavijo šole, na tem mestu ne bomo ponavljali. Opozorimo naj le še enkrat na to, kar smo že zgoraj omenili, da mora vsaka dobra, pravilna vzgoja pripravljati otroka za delo, ki ga nekaj čaka, na življenje, ki ga

bo nekaj najbrž moral živeti. V dobi oblikovanja otrokovega duha vzgoja ne sme tega nikoli izpustiti iz vidika. Glavno ni tukaj učni načrt, ki je skoraj povsem svetu enako prirojeno tako za mestne kakor za vaske šole. Glavno je duh, duh zemlje, ki mora prevevati vsako vasko šolo.

Šolski pouk je dandanes le preveč natripan z razno knjižno in nepotrebno učeno-stjo. To je ena hiba in težava današnje šole tako v mestu kot na vasi. K temu trpljenju pridejo pa še druge silne težave, s katerimi mora računati pri svojem delu vsaka šola. Saj pomeni šola za malega kmečkega otroka težko dolžnost, da mora vsako jutro napravit tri, štiri in tudi pet kilometrov dolgo pot v šolo in opoldne ali zvečer prav isto pot zopet iz šole domov. In to v vsakem vremenu in v vsakem času. Poleti v silni vročini, pozimi v mrazu in snegu. Dostikrat pride ves premočen in premražen v šolo. Potem mora v mokrih čevljih in premočeni obleki sedeti dolge ure in napenjati duha. Včasih, zlasti v zimskih mesecih, mora še v temi z doma, večkrat brez zajtrka, ker ni bilo nikogar, ki bi ga mu bil tako zgodaj skuhal. Zadoljiti se mora s suhim kruhom in še kako suhe tepko ali krljcem. Včasih se je zjutraj nabasal z žganci in kislim zeljem: in to ga je držale pokonci vse dopoldne ali tudi ves dan. Danes, ko smo postali naprednejši in omikanejši, nadomečča to izdatno hrano skodelica čobodre, ki ji pravijo kofetek, ki

Kot vsakdanji kruh I gre pri teh cenah naše blago stran!

Navedemo samo nekaj primerjalnih cen:

Kozarci, komad	Din	1 ^o
kavine žlice, komad	"	1 ^o
vilice, komad	"	2 ^o
solniki, komad	"	1 ^o
umivalne gobe iz gumlja, komad	"	2 ^o 75
moške čepice, komad	"	7 ^o
ogledala za briti s skodelico za milo	"	8 ^o 50
kavni servis za 6 oseb	"	55 ^o
moški čevlji, par	"	75 ^o
ženski čevlji, par	"	68 ^o

Oglejte si naše v trgovini razstavljeno blago!

ANT. KRISPER

Mestni trg 26

LJUBLJANA

Stritarjeva ulica 1-3

nima v sebi nobene hranilne vrednosti, zlasti še v sedanjem času ne, ko si kmet zaradi pomankanja donarja sladi to ljubo pijačo s saharinom. Ko pride otrok v šolo, je že utrujen in dremav, zeha se mu. Kako naj potem uspešno sledi dolge ure tožkemu pouku! Pa tudi ko je že iz šole doma, še vedno ni proat šolskega dela. Čaka ga učenje predelane tvarine, čakajo ga naloge. In za to delo povečini doma nihče nima razumevanja. Z domačimi mora na njivo in tam okopavati, pletti, pobirati krompir; ali pa mora na pešo ali varovati malega bratca in sestrico. Na paši ali pri varovanju že še kako pride do tega, da napravi tudi svoje šolske naloge, seveda, če mu kdo kupi potrebne zvezke. Huje je, če je vprežen v poljsko delo in se šole z nočjo vrne s travnika ali z njive. Ob leščerbi mora v kotu mize, na kateri opravlja vsa ostala družina svoje delo, pisati naloge; pa še to mu varčen oče dostikrat ne pusti, češ da je petrolej predrag, da bi posebej zanj luč žgali. Pravi čudež je, da ob takih razmerah vendarle še odnese nekaj znanja.

V takih razmerah, v kakršnih deluje vaška šola, bi človek pričakoval, da se bo le ta pri svojem pouku omejila na najpotrebnejše, le na temeljne nauke. Zalibog pa so danes naši učni načrti, kot smo zgoraj omenili, le preveč natrpani. Vse bukvarsko znanje, ki si ga je učitelj pridobil v dolgih letih, vsa neštevilna odkritja in izumi, katerih je sedanjí vek tako bogat, zahtevajo nekateri, da jih mora učitelj viliti v glavo svojemu malemu, upehanemu in zgaranemu učencu. Pozabili smo, da šola, posebno še ljudska šola, ni določena za to, da bi podala otroku kako dokončno znanje. Saj mu tega v tem kratkem času tudi ne more. Njena naloga je marveč, da dá otroku podlago, da se bo pozneje v življenju lahko sam izobraževal. Navaditi ga mora brati, pisati, računati in mu dati temelje še drugih ved, na katerih bo pozneje sam

Pozdrav „Domoljubu“ iz Amerike

Za »Domoljubov« jubilej je uredništvo prejelo iz Amerike sledeči pozdrav:

Čenjeni in spoštovani gospodje!

Uredništvo »Glasila K. S. K. jednote« Vam tem potom pošilja vdane pozdrave in iskrene čestitke k zlatemu jubileju največjega slovenskega tednika. Cleveland, O. 13. okt. 1937.

Ivan Zupan

Gospod urednik Ivan Zupan nam ob tej priliki sporoča tudi, da je imel pred 50 leti čast in priliko, da je kot 12-letni deček zgibal prvo številko »Domoljuba«, ki je izšla. Dobro še pomni, kako je bilo takrat. Spominja se, da so prvo številko lista ekspedirale gospodične Marička in Ančka Kolarjeva in Zmitkova, pri zgibanju pa mu je pomagal Poženev Francelj. Gospod urednik pristavlja, da so to prijetni spomini na lepa leta, ki jih je preživel v domovini.

„Slovenec“ čestita „Domoljubu“

Slovenčovo uredništvo se raduje, da je »Domoljub«, ki je otrok »Slovenca«, praznuje svoj 50 letni jubilej. Navzel se je torej trdživosti po svojem očetu. Pravijo, da je skrivnost dolgega življenja v tem, da kdo zna prav živeti. Za človeško življenje ta okolnost sicer ne velja vedno, velja pa prav gotovo za družabno in prosvetno ustanovo in še prav posebno za listo. »Domoljub« more obhajati svoje 50 letnico, ker je znal živeti, to se pravi, priljubil se je svojim naročnikom in čitateljem, znal je v vseh časih in razmerah prav tolažiti ljudske želje in potrebe. Vse do danes je vedno razumel govoriti ljudem iz srca, zato je tudi njegova beseda našla pot v srca njegovih bralcev. Ogromno je politično in prosvetno delo, ki ga je »Domoljub« v 50 letih izpolnjeval med slovenskim narodom,

zlasti med kmečkim delovnim ljudstvom. Uspešnost tega kulturnega poslanstva ne dokazuje le njegova 50 letnica, ki mu je je omogočilo trajno zaupanje xvestih naročnikov, ampak tudi visoka kulturna višina slovenskega podeželja.

»Slovenec« se iskreno veseli Domoljubovega zlatoga jubileja, ker se zaveda, da tednik »Domoljub« tudi dnovniku »Slovencu« vzgaja in pridobiva naročnike. Ponosu jubileja in njegovih naročnikov se pridružuje tudi »Slovenec« s pristnimi čestitkami in željami, da bi »Domoljub« vršil svoje kulturne poslanstvo med slovenskim narodom še do mnogih častitljivih jubilejev.

Dr. Ivan Ahčin,
glavni urednik »Slovenca«.

dalje gradil in si ob knjigah, v raznih tečajih in s skušnjami drugih spopolnjeval znanje. Le to in nič več je in mora biti naloga ljudske šole.

Z desetim letom otroka ni mogoče specializirati za kak poseben poklic, ne da bi pri tem škodovali njegovemu splošnemu oblikovanju. Tudi ni mogoče spremeniti ljudske šole v kmetško šolo, kakor to danes nekateri zahtevajo. Skušnje so dokazale, da premladi otroci ne odnesejo dosti od kmetijskega pouka, ker ta ponavadi preseza njihovo duševno obzorje. Ne zanima jih, če ni združen s praktičnim delom v naravi. Za tak pouk je pač potrebna že gotova zrelost duha, ki pa je otrok v teh letih še nima. Gospodinski pouk pri deklicah je že bolj uspešen. Toda tudi ta se more omejiti le na praktično delo na šivanje, krpanje, kuho, pospravljanje. Sam pouk o tem bi bil tudi pri deklicah brez uspeha.

Šola sama torej nikakor ne more izoblikovati bodočega kmetovalca ali kmetice. Ze to je veliko, če ga ne skvari, če ne zamori v njem onega duha in veselja, ki ga je v šolo prinesel z doma. Ne tvarina, ki jo obravnava, ampak duh, ki vlada v njej, to je tisto, kar daje ljudski vaški šoli pravo veljavo. Učitelj ali učiteljica bi morala napolniti duše mladih kmečkih otrok z ljubeznijo do grude, da jo bodo nekdam radi in z veseljem obdelovali in ji zvesto in požrtvovalno služili. Toda kako naj današnji učitelj to stori, ko pa sam te ljubezni nima in duha zemlje ne pozna? Včasih so prihajali za učitelje izvečine kmečki sinovi in hčere. V današnjih težkih razmerah pa kmet svojega otroka ne more pošiljati v drage mestne šole. Tako študirajo na učiteljskih izvečine le sinovi in hčere mestnih staršev, ki so se v mestu rodili in v mestu preživeli vsa svoja otroška in študijska leta. Le neradi prihajajo po končanih študijah na vas, da si tu služijo svoj vsakdanji kruh. Kmečko življenje in delo jim je tuje. Otroka, ki ga morajo vzgajati, ne razumejo in ga tudi razumeti ne morejo. Kmečkoga dela ne

Družina Antona Hrovata iz Ambrusa, kamor prihaja »Domoljub« že 50 let.

poznajo, ljubezni do zemlje nimajo. In kako naj potem vzgajajo otroke v ljubezni do zemlje? Cesar kdo nima, tega tudi drugim dati ne more. Res je veliko učiteljev, ki se trudijo, da bi se vživel v kmeta in njegovo delo, ki v veliki pridnosti in z velikimi žrtvami skušajo nadomestiti in si pridobiti to, kar jim šola in dosedanje življenje ni dala. Toda kljub temu jih je še veliko, ki ne morejo prodreti v mišljenje in čustvovanje kmeta. In to je poleg zgoraj naštetih in še mnogih drugih ovir, tudi ena velika zapreka, ki ovira uspešno vzgojno delo naše vaške šole.

Naša vas je danes bolna. Vse jo zapušča, vse beži iz nje v mesta in fabrike. Mimo drugih bi morala na njenem ozdravljenju delati predvsem tudi vaška šola. Pa tudi ta je bolna, kakor je bolna zemlja, na kateri stoji. Nekatero težkoče, ki ovirajo uspešno vzgojo in uspešen pouk vaškega otroka, so skoraj nepremagljive. Toda druge se dajo odpraviti in se tudi morajo odpraviti, če hočemo, da bo naša vaška šola vršila svoje vzgojno poslanstvo na vasi. Zato pa bo treba velikega in naporenega dela. In pri tem delu se bodo morali združiti vsi, ki imajo pri vzgoji otroka kaj opraviti: cerkev, starši in učiteljsivo. In čimprej se to zgodi, tem bolje bo za našo vas, pa tudi za ves naš narod.

Iz „Domoljubove“ kronike

Casopis je zrcalo svoje dobe. Tudi »Domoljub« je budno spremljal tekem 50 let vse dogodke doma in drugod ter navajal bralce, da so te dogodke znali pravilno presojudati. V naslednjem podajamo vrsto zanimivosti o našem in tujem življenju, o katerih je »Domoljub« obširneje poročal in ki kažejo tudi smer, katero je list dosledno zastopal.

1888: Boj za zboljanje šolskega zakona v smislu verskih načel in ljudskih potreb.

1891: Umrli je kranjski dež. glavar doktor Poljčakar, na Dunaju pa učenjak dr. Miklošič. — Liberalci so začeli izdajati v Ljubljani »Rodoljuba«, ki je toliko let grdo blatil oblasti slovensko duhovščino. — Decembra je začela prevažati železnica Celje—Vejenje.

1892: Zbor katol. pol. društva v Rokodelskem domu v Ljubljani. »Domoljub« je štel tedaj nad 7000 naročnikov. Za I. slov. kat. shod so izvolili pripravljalni odbor. Proti katoliškemu shodu v Ljubljani je ostro nastopila ne samo slovenska liberalna gospoda, temveč tudi celokupno avstrijsko nemško svobodomiselstvo. Shod je v septembru vzlic temu lepo uspel.

1893: Občine in posamezniki so poslali ljubljanskemu škofu, ki so ga nasprotniki zaradi I. slov. kat. shoda napadali, vdanostne izjave. — Liberalizem je imel šolstvo še vedno trdno v rokah. — Mohorjeva družba je štela to leto 57.703 ude. — V državnem zboru nastopajo slovenski poslanci za versko in narodno šolo.

1894: Na Dunaju so slovenski visokofelci ustanovili kat. akad. društvo »Danica«. — To leto se je rodilo tudi Slov. kat. delavsko društvo.

1895: »Domoljub« pozdravlja pričetek posojilnic po Rajfajznomem sestavu. — Velik potres v Ljubljani na velikonočno nedeljo. Razdejanu Ljubljano si je prišel ogledat 7. maja tudi cesar Franc Jožef. Državni zbor je dovolil po potresu prizadetim 4 milijone goldinarjev podpore in nekaj milijonov posojila po 3%. — Glasovanje v drž. zboru za celjsko gimnazijo je izpadlo v prid gimnaziji, ker so »za« glasovali tudi Poljaki, ki so sicer vedno vlekli z Nemci!

1896: Liberalci, zvezani z Nemci, tlačijo na Kranjskem slovensko ljudstvo, kjer le mo-

rejo. — Umrli je v Ljubljani velik dijaški dobrotnik kanonik Luka Jerač, v Budimpešti pa nenadoma drž. poslanec kanonik Klun. — Pri sadomestnih volitvah je bil izvoljen za drž. poslanca dr. Šušteršič. V dunajskem parlamentu je govoril dr. Šušteršič najprej slovensko, zahtevajoč polno ravnopravnost slovenskega jezika v državi.

Pozdrav „Domoljubu“

Zlati venec te krasi,
naš prijatelj »Domoljub«.
Narod vzgajal, vodil si,
nam zato si drag in ljub.

Vere luč prižigal si,
za resnico se boril,
narod v boje vodil si
in trpljenje z njim delil.

Liste, ki borili se
za pravo stvarstvo so s teboj,
narod že pozabil je,
ker odšli so v pokoj svoj.

Ti pa, »Domoljub«, živiš
vedno ljubljani, zdrav in mlad,
narod ljubiš in učiš,
vodiš v novo ga pomlad!

1897: V septembru je bil v Ljubljani velik vseslovenski shod, ki mu je bil namen skupen nastop vseh slovenskih poslancev v dunajskem državnem zboru. Med drugim je govoril poslanec Pevše za narodno avtonomijo. Liberalci so, kakor po navadi, »skupnost« izigrali Slovincem v škodo.

1898: Dr. Krek priločuje v »Domoljubu« pesem »Ob biserni sv. maši Leona XIII.« — Dr. Jeglič je postal knez in škof ljubljanski. — Bil je prvi vseslovenski shod kršč.-social. delavcev v Ljubljani. — Italijan Lucheni je umoril v švic. Zenevi avstrijsko cesarico Elizabeto.

1899: Začela se je vojna med Buri in Angličji v Južni Afriki.

1900: 10., 11. in 12. sept. je bil v Ljubljani II. slov. kat. shod. — 12. in 18. dec. so bile volitve za državni zbor, ki so se končale s sijajno zmago slov. ljudske stranke; samo v mestih so prodrli trije liberalci. Med vsami izvoljenimi poslanci v dunajski parlament je dobil dr. Šušteršič največ glasov in največjo absolutno večino (Šušteršič je dobil 38.236 glasov, učitelj Jelenc pa 11.812).

1901: Davčni urad so prenesli iz Stične v Višnje gor. — »Domoljub« piše o srbski kraljici Dragi ter poudarja v nasprotju z mišljenjem avstrijskih krogov, da bi srbski narod najraje imel na prestolu Karadžorževiče. — 25. septembra je odšel h Gospodu po večno plačilo urednik Dom in sveta, učenjak dr. Francišek Lampe. — To leto je umrl tudi stolni prošt dr. Klofutar in nekdanji urednik šaljivega lista »Brenčelja« Jakob Alešovec. — 16. julija je blagoslovil škof dr. Jeglič temeljni kamen knezskoš. gimnazije v St. Vidu. — Razen v volilnem krožju Idrija—Vipava je zmagala pri deželnozborskih volitvah v podeželju povsod z veliko večino SLS. Tudi v mestu Idrija se je priboril večino kandidat SLS dekan Arko.

1902: Umrli je goriški nadškof in kardinal Jakob Missia. — Dne 12. oktobra je sklical SLS v Ljubljani velikanski shod z geslom: Na dan z enako in splošno volilno pravico in proči privilegij! Zbor pa je bil prepovedan.

1904: V tem letniku »Domoljuba« je več ostrih člankov proti liberalnemu učitelstvu, glavnemu steburu in zaščitniku slovenskega svobodomiselstva. — Pred pustom se je začela rusko-japonska vojna. — Nad 4000 fantov in še 4000 drugih se je zbralo 4. julija 1904 na Brezjah na vseslovenski mladeniški shod. Govorili so dr. Krek, dr. Lampe, dr. Šušteršič in še drugi. Dr. Krek je predlagal: 1. Deželni zbor izreka svoje obžalovanje, da deželni predsednik kot zastopnik dež. vlade govori v dež. zbornici domala brez izjeme v nemškem jeziku. 2. Deželnemu odboru se naroča, da ne sprejme od deželne vlade nobenega dopisa v samo nemškem jeziku. Za ta predlog so glasovali izjemoma tudi slovenski liberalci in je bil sprejet. Deželni zbor se je zavzel za spremembo volilnega reda, ki je bil res krivičen, kakaj 40.180 podeželjanov je izvolilo 16; 4927 me-

Janez Oberstar,
Zapuče pri Ribnici.

Ovsenik Franc,
St. Jurij, p. Litiija.

Petrič Lovrene, Verd.

Javec Anton,
Črna vas št. 175

Kovač Franciška,
Mala Ligojna pri

Pestotnik Franc, Seice,
p. Smartno v Tuhinju.

ščanov 10; 90 veleposestnikov pa tudi 10 deželnih poslancev!

1905: Veliko rusko trdnjavo na Daljnem vzhodu so v rusko-kitajski vojni zavzeli Japonci, s čimer je bila vojna v korist teh zapetena. — Dež. predsednik Hein je moral oditi; na njegovo mesto na Kranjskem je prišel baron Schwarz. — V Ribnici je umrl bivši poslanec Pakiz. Znan je njegov izrek: »Trebaja vedno okoli života v arzet«.

1906: »Domoljub« je začel izhajati tedensko; doslej je prišel na dan samo prvi in tretji četrtek v mesecu. — Za goriskega nadškofa je bil imenovan dr. Fr. Sedej. Umrl je stolni prošt dr. Kulovic. — Zadnji teden v avgustu je bil III. slovenski katoliški shod v Ljubljani. — To leto je stekla železnica iz Celovca čez Gorico proti Trstu. — V St. Vidu je bil ustanovni shod Kmetško županske zveze. — »Domoljub« prinaša krepak članek »Liberalni učitelji od šole proč«!

1907: V Gorici je umrl pesnik Simon Gregorčič. — Pri volitvah za drž. zbor 14. maja je dobila SLS na Kranjskem 32.058 glasov več kot vsi nasprotniki. V Ljubljani je bil Hribar izvoljen za poslanca proti našemu Krečarju šele v ožjih volitvah; vseh drugih 16 poslancev je dobila naša SLS.

1908: Deželni zbor je sprejel volilno reformo in pri novih volitvah je dobila SLS tako v deželnem zboru, kakor tudi v deželnem odboru večino. Liberalno-nemški zvezi je na Kranjskem odkienkalo. — V Ptujju je fakla slovenska kri, nakar so bile v Ljubljani demonstracije proti Nemcem. Pri teh sta padla Adamič in Lunder. Ljubljana pa je nato dobila samo slovenske napise.

1909: Liberalci so grdo izrabili znano rečico brošuro »Pouk zakoncem«. V obrembo škofa dr. Jegliča je bilo po deželi nad 50 shodov, protestirali pa so proti liberalcem skoraj vsi občinski zastopi, ki so poslali dr. Jegliču posebne zaupnice. Grdi cilj, da škofa dr. Jegliča odstranijo, se liberalcem ni posrečil.

1910: Bill so številni kmetijski tečaji v po-deželju. — Deželni zbor je sprejel za mestno občino ljubljansko nov volilni red s splošno volilno pravico. — Liberalci so v časopisju in drugače napadali Orle, ki so jim odgovarjali: A, kaj naj za vpitje mladina nasprotnikov naših se briga, ponosno naš Orel koraka, če kje kak osel zariga. — Slovenski katoliški poslanci so v dunajskem parlamentu zahtevali, naj se istočasno z Italijansko v Trstu, otvori sloven-

ska univerza v Ljubljani. Ker ni šlo, so z obstrukcijo razgnali državni zbor. Gostinčar je govoril skupaj 12 ur.

1911: Slov. ljudska stranka je tako pri občinskih volitvah kakor pri državnoborskih volitvah zopet sijajno zmagala. — Deželni zbor je sklenil dobiti 10 milijonsko posojilo za javna dela na Kranjskem. — Pri občinskih volitvah so volile za Ljubljano tudi ženske in so dobili liberalci od 45 odbornikov samo 23. Svojo jezo so stresli liberalni pobalini nad našim ženstvom in redovnicami, ki so jih na cesti dežansko opljuvali.

1912: Dež. glavar Šuklje je odstopil svoje mesto dr. Sušteršiču. — V noči od 14. na 15. aprila se je na poti med Evropo in Ameriko, ker je zadel na plavajočo ledeno goro, potopil angleški parnik »Titanik«. Utonilo je 1600 ljudi. — Francozi imajo krvave boje z afriškimi Maročani. — V dež. zboru je bil sprejet predlog dr. Lampeta za zgraditev električne centrale na Završnici. Liberalci so bili proti. — Začetek balkanske vojne.

Družina Antona Poglajen z Jablanskih Laz št. 8 pri Ljubli.

1913: Nesrečna vojna med Bolgari in Srbi. — Pri deželnozbornih volitvah se je SLS zopet imenitno odrezala. V Ljubljani je zmagal pokojni Pepe Turk le s pomočjo socialistov, in sicer pri ožjih volitvah. — Umrl je vrli drž. poslanec dr. Ignacij Žitnik.

1914: Dne 25. maja je drvel prvi vlak iz Ljubljane v Metliko. — 20. avgusta je odšel v večnost papež Pij X. in 3. septembra je nastopil papež Benedikt XV. — V Sarajevu sta bila umorjena avstrijski prestolonaslednik Ferdinand in njegova soproga. Avstrija je nato napovedala Srbiji vojno, ki se je kmalu razširila v svetovno klanje.

1915: Svetovna morija se nadaljuje in »Domoljubova« poročila so skoraj vsak teden več ali manj pobejena.

1916: Klanje divja na vseh bojiščih naprej. Papeževa posredovanja za mir niso imela uspeha. — Ministrskega predsednika Sturka je iz političnih razlogov na Dunaju ustrelil soc. demokrat Viktor Adler. — 14. januarja je umrl zgleadni poslanec Fr. Povše. — 30. novembra so pokopali avstrijskega cesarja Franca Jožefa I.

1917: Vojna vihra še ni potihnila, čeprav je nastopil novi avstrijski cesar Karl in so duhovniki poslanci v držav. zboru na Dunaju, ki se je po letu 1914 prvič sestel, vložili poseben predlog za mir. — Časopisje še lahko piše o novi jugoslovanski državi pod avstrijskim varstvom. — 8. oktobra je umrl dr. Janez Ev. Krek. — V Rusiji se je car odpovedal. Proglasili so najprej republiko, nato pa so prevzeli Rusijo boljševiki v svojo last in sklenili z Avstrijo in Nemčijo poseben mir.

1918: Nad 200.000 podpisov so izročile slovenske žene v roke dr. Korošca za svobodno Jugoslavijo. — Regent Aleksander je proglasil združitve svobodne države Slovencev, Hrvatov in Srbov s predvojno Srbijo v eno demokratsko jugoslovansko državo.

1919: Ustanovili so Jugoslov. kmetске zvezo. — Umrl je drž. poslanec dr. Lovro Pogacnik, »vojni minister« v slovenski narodni vladi. — Začetkom avgusta je bil prvi slovenski orlovski tabor v Mariboru.

Andrej Grašič, Pribešdorf n. Korobkem.

Janez Capuder, Brežje 20, p. Dob pri Domš.

Jože Drašler, Lesce nad Borovnico.

Franc Kramar, Poljana nad Škofjo Loko.

Ivan Košir, Zapuše 9, p. Lesce.

Strumbelj Flor., Vinikov vrh pri Žužemb.

1920: Komunistični štrajk na jugoslov. železniških proгах, razen v Bosni — Koncem aprila so poskušali boljševiki prevzeti oblast v Ljubljani. Pri spopadu s policijo je obležalo na Zaloški cesti 10 mrtvih, 21 pa ranjenih. G. duhovni svetnik Janez Kalan, ki je prihitel umirajočim na pomoč, je bil od boljševikov surovo po notah tepen. — Od 3500 Sokolov obeh spolov na sokolskem zletu v Mariboru, jih je bilo samo 15 pri nedeljski službi božji! — S pomočjo slovenskih liberalcev, oziroma samostojnežev je bila sprejeta nesrečna Vidovdanska ustava. Pri volitvah v ustavotvorno skupščino se je večina Slovenije zalibog »zaletela« in jo od tega še danes glava boli. Takrat so dobili: SLS 15, samostojneži 8, socialisti 6, komunisti 6, liberalci 3 in narodni socialisti dva poslance. — 14. decembra je umrl v Zagrebu krški škof, 70 letni Anton Mahnič.

1923: V marcu so bile volitve za državni zbor. Slovenski narod se je zavedel in »novič pokazal, da hoče biti samostojen katoliški narod, ne pa kakšno alfrško plemo. Izid volitev je bil sledeči: SLS 21, Pucelj 1, liberalci 1, Radič 2 in Nemeč 1 poslanca. — Od 25. do 28. marca 1923 je bil v Ljubljani peti slov. katoliški shod, pri katerem je bil navzoč tudi kralj Aleksander.

1924: 27. junija je umrl v Moskvi poglavar ruskih komunistov Ljeoin. — V Trbovljah je krvavo nastopila »Orjuna« in ustrelila oziroma ranila več rudarjev. »Orjuna« je uganjala nad delavstvom tudi druge grozovitosti. — V juniju so bile občinske volitve in se je SLS povsod sijajno odrezala. — Na jugu države je bil imenovan za škofa Slovenec dr. Janez Gridovec. — Na krmilo je prišla Pasić-Pribičevićeva vlada. »Domoljub« ima članek: »Državni tatovi naj ropajo naprej«.

1925: Pričelo se je veliko vladno nasilje proti »Domoljubu«, ki nekaj časa splah ni smel izhajati. Spremeniti se je moral za nekaj mesecev v »Novega Domoljuba«. 24. septembra 1925 pa je izšel zopet stari »Domoljub«, ker je na pritožbo državni svet v Belgradu razsodil, da je bilo preganjanje »Domoljuba« od kramercupljevske oblasti nezakonito. — Boj poslancev SLS v narodni skupščini za olajšanje davčnih bremen se nadaljuje žal, brez uspehov.

1926: »Domoljub« je priobčil odločne članke proti zastopavljanju Slovenije v verskem, narodnem in gospodarskem pogledu. — 30. maja je bil v Ljubljani velik protikorupcijski shod, na katerem so govorili Davidovič, dr. Korošec, dr. Spaho in Joca Jovanovič. — »Domoljub« piše: »Narodna skupščina je od nasilnih volitev 8. februarja 1925 bolna in sploh ne more storiti nič dobrega. — »Slavenska banka«, v kateri so gospodarili žerjavovci, izkazuje 178 milijonov dinarjev izgube.

1927: Krvava preganjanja katoličanov v Mehiki! — Pri volitvah v ljubljansko, kakor tudi v mariborsko oblastno skupščino je z veliko večino prodrla SLS. — Zopet je bila narodna skupščina razpuščena in razpisane nove volitve, pri katerih je dobila SLS od 26 poslancev — kar 20. V Ljubljani je zmagal liberalci z 22 glasovi prigolufane večine, —

„Domoljub“ svojim naročnikom

Za petdesetletni jubilej bo lastništvo Domoljuba dalo svojim naročnikom in širiteljem sledeče nagrade:

„Domoljuba“ dobe brezplačno

do 1. januarja 1938 vsi oni novi naročniki, ki se pred novim letom naroče na naš list in ob enem plačajo celoletno naročnino za »Domoljuba« za leto 1938.

Božično številko »Domoljuba«, ki bo izšla dne 23. decembra 1937, bomo opremili s tekočimi številkami, izmed katerih bomo izreballi

500 naročnikov, katerim bomo pošiljali „Domoljuba“ v letu 1938 brezplačno

Za naše organizacije, ki jih tudi letos vprašamo, da del svojega dela posvete širjenju »Domoljuba«, razpisujemo

25.000 dinarjev denarnih nagrad,

ki jih bomo razdelili onim organizacijam, ki bodo dosegle relativno najboljše uspehe. Podrobna navodila bomo našim organizacijam poslali v kratkem pismeno.

V vsako slovensko katoliško hišo »Domoljuba«!

Pri občinskih volitvah v Mariboru je dobila SLS relativno večino.

1928: 1. julija 1928 velika orlovska prireditel na ljubljanskem Stadionu. — Strelji v narodni skupščini na Radiča in tovariše. Dr. Korošec predsednik vlade. Kadar državni voz krepko zdrkne s tira, kličejo vedno dr. Korošca na pomoč. Drugače pa...

1929: Razglas kralja Aleksandra o ukinitvi Vidovdanske ustave. Razpust narodne skupščine! Predsednik vlade general Zivković! Vse stranke razpuščene! — Novi slovenski škof dr. Gregorij Rožman. — Tisoč slov. občin je poslalo kralju Aleksandru spomenico, kjer navaja slovensko narodno samobitnost in krščansko vero kot neobhodno potrebni temelji urejene države. — 3. oktobra so državo, doslej razdeljeno na 33 oblasti, razdelili na devet banovin. Prvi ban je bil inž. Dušan Serbec. — 11. dec. so razglasili nesrečni zakon v ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije.

1930: Strašno preganjanje krščanstva v Rusiji. — Štev. 19. »Domoljuba« od 7. maja 1930 nosi ime novega urednika g. Jožefa Kosička. Prej je »Domoljub« 13 let urejeval današnji blejski župnik g. Franc Zabret. — 2000 kmetov se je v nedeljo 9. nov. zbralo na zbor Kmetске zveze v Ljubljani.

1931: V Nadlesku pri Ložu je pogorelo 22 hiš in 44 gospodarskih poslopij! — Številne evharistične prireditve po deželi! — 8000 ljudi na sloven. katoliškem taboru v Grobljah. — 3. septembra je izdal kralj Aleksander novo ustavo, ki jo imamo še danes. Razglašen je bil tudi nov volilni zakon, ki je odpravil skrinjice in kroglice. — Goriški škofiji se je odpovedal nadškof Sedej in je šel v pokoj, a je že 3. decembra 1931 umrl. — Kmetски zvezi v Ljubljani in Mariboru sta bili razpuščeni!

1932: Blagoslovitev glavne transformatorske elektr. centrale na Črnučah — zveza z

Velenjem! — 8. maja proslava dr. Korošceve 60 letnice v Ljubljani.

1933: Zborovanje nasilno izvoljenega belgrajskega parlamenta. Dr. Mašek, dr. Natlačen, dr. Kulovec, dr. Ogrizek konfirirani. — Šenčurski dogodki in razprava pred belgrajskim sodiščem za zaščito države proti Brodarju in tovarišem! Obsojeni. — Na binkoštno nedeljo je umrl v Ljubljani ustanovitelj »Domoljuba« in stolni prošt g. Andrej Kalan. — 60 tisoč Slovencev se je zbralo ob Križu v zahvalo za milost Odręšenja in v proslavo bisernega jubileja nadškofa dr. A. B. Jegliča na ljubljanskem Stadionu. — Ustoličenje mariborskega škofa dr. Tomažiča, naslednika pokojnega škofa dr. Andreja Karlina. — Velike evharistične prireditve po vsej Sloveniji! Postavitve evharističnih križev.

1934: Začetkom junija je Jug. strok. zveza praznovala 40 letnico obstanka. — Na Uncu je umrl naš general Maister. — 13. avgusta je umrl bivši drž. poslanec prof. Anton Sušnik. — 9. oktobra 1934 je bil umorjen v Franciji naš kralj Aleksander I.

1935: Pri nesvobodnih volitvah 5. maja je dobila Jevtičeva lista absolutno večino. Dne 24. jan. 1935 je nastopila nova dr. Stojadinovičeva vlada z notranjim ministrom dr. Korošcem. Pozneje je bil imenovan za ministra še dr. Miha Krek. Ozivljena je bila Prosvetna zveza. — Kr. namestniki so podpisali odlok o Veliki Ljubljani. Za bana je bil imenovan dr. Marko Natlačen, za ljubljanskega župana pa dr. Adlešič. — »Domoljub« so z novim letom na željo naročnikov povsčali za štiri strani, na 20 strani.

1936: Velika zmaga vsedržavne stranke JRZ pri občinskih volitvah v vsej Jugoslaviji. — Magr. dr. Ujčić imenovan za belgrajskega nadškofa.

RAZGLED PO SVETU

Vojna na vzhodu

Boj med Japonci in Kitajci divjs z vso krvoločnostjo naprej. Časopisje piše, da se Kitajci krčevito branijo in prizadevajo Japoncem zlasti okrog največje kitajske luke Šangaja hude neprimike. Na severu tam okrog Pekinga pa Kitajcem, čeprav jih ruski sovjeti iz znanih vzrokov tajno zelo podpirajo, precej slaba prede. Naj v tem pogledu navedemo za enkrat japonsko poročilo, ki se glasi:

Japonske armade se bližajo Rumeni reki (Hoangho). Mnogi mislijo, da ne bodo prekoračili tega veletoka, ki je naravna meja severne Kitajske. Ako reko dosežejo, bodo gotovo vsaj nekaj časa obstali, kar bo prišlo nekako v isti čas, ko bo zasedala konferenca v Bruslju.

Zato je sedaj prilika, da se pregleda vojaški položaj in njegov pomen. Samo 10 tednov so Japonci potrebovali, da so zasedli večji del sev. Kitajske z ozemljem, ki šteje 60 milijonov ljudi. Dne 11. avgusta so padli prvi japonski strelci ob Velikem zidu. Takoj nato pa so prišle tri njihove armade svoj pohod proti jugu. V desetih tednih so Japonci pro-

drli 800 km južno od Velikega kitajskega zidu. Zasedli so vso notranjo Mongolijo, to je provinco Čahar in Suijan, dalje provinco Hopej, nekaj malega odpora je še v pokrajini Šansi, ki je silno bogata na rudninah. Toda dolgo se ne bo mogla upirati, ker Japonci prodirajo z dveh strani v njeno osrčje. Zaenkrat Japonci niso zasedli južne pokrajine Šantung, ki je domovina Konfucija. Do sedaj Japonci tudi niso poskušali, da bi zasedli to pokrajino in se zdi, da so v tajnih razgovorih s tamkajšnjim kitajskim guvernerjem. Sicer pa večina Šantunga leži že onstran Rumene reke in je mogoče, da ga Japonci sploh nameravajo zasedi. Dejansko je vsa Kitajska severno od Rumene reke v rokah japonskih armad. Povsod so postavili odbore za varstvo miru. Ti so prevzeli krajevno upravo in tvorijo osnovo za nove oblasti, ki jih bodo organizirali Japonci. V Tokju izdelujejo tudi načrte, kako bo mogoče čim bolj izrabiti velikanjska bogastva osvojenih ozemelj. — Po zadnjih poročilih so Kitajci povsod prešli v napad in se menda Japonci umikajo iz zavzetih postojank.

Bratomorno klanje v Španiji

Zelo važen uspeh so dosegli protokli teden nacionalisti na severnem bojišču: v rokah jim je padla zadnja baskiška trdnjava Gijon v pokrajini Asturiji. Nacionalisti so vkorakali v mesto med silnim deževjem in kmalu nato je padla na mesto še silna megla. Prebivalstvo jih je navdušeno pozdravljalo. Na jugu mesta se je dvigal 50 m visok plamen, ki je nastal v petrolejskih skladiščih, ki so ga poglala v zrak nacionalistična letala. Sicer pa je bilo vso noč povsod mirno. Zjutraj se je začela redno življenje v mestu. Prihajati so začele dolge kolone miličnikov, ki so zapustile svoje postojanke, ker so jih njihovi poveljniki zapustili in zbežali. Škoda v mestu ni posebno velika. Porušenih je nekaj vojaš-

nic in pa cerkev in gledališče ob Degonu. — Nacionalisti so v Gijonu in okoliščah dostaj zaplenili 140 topov, 456 strojníc in 80.000 navadnih pušk. — Po zavzetju Gijona nacionalistične čete prodirajo naprej. Pet kolon navarske brigade je zapustilo Gijon in odšlo v smeri proti Avilesu ter ga brez posebnega boja zavzelo. — Na asturski fronti so torej komunisti popolnoma razkropjeni in nacionalistični oddelki sedaj samo čistijo ozemlje in zbirajo vojni material.

Zmagoviti nacionalistični pohod generala Franca ima sedaj prostih okrog 80.000 najboljših in najmoderneje oboroženih vojakov. Kam jih bo vodil: pred Madrid, ali morda kam drugam, bomo kmalu videli.

pretres možganov in ji je počila lobanja. Ko so jo prepeljali v bolnišnico, so revico skušali operirati. Toda še to ni bilo treba, ker je še pred operacijo izdihnila, ne da bi se bila prebudila k zavesti.

PALESTINA

s Arabci so še vedno razburjeni. Angleški načrt delitve Palestine v židovski, arabski in angleški del je Arabce silovito razburil. Trdijo, da so Angleži po tem načrtu pridržali najvažnejši kos obrežja in gospodarska središča, židom so oddelili rodovitni del, Arabcem pa prepustili palestinske pustinje. Nevolji dajejo duška z aten-

tati: uničujejo telefonske in telegrafske naprave, poškodujejo naprave velike petrolejske družbe, trgajo železniški tir in z nasiljem nastopajo proti židom. Angleži trdijo, da stoji za arabskimi nemiri neka evropska velesila, ki so ji neprimike Angležev v Palestini povšeči. Angleške oblasti nastopajo ostro in so že razglasile delno obredno stanje za Palestino, da udušijo arabski upor.

AMERIKA

s Razno. V Clevelandu O. je umrl 54 letni Riko Šprajc iz Žužemberka. — V Trimountainu Mich. je preminul 69 letni Josip Radošević. — V Smithonu Pa je legel v grob John Ček, doma nekje iz Postojne. — V Clevelandu je na veke zatopil oč John Možina. — V Holy Croas je zapustil solzno dolino John Gallun iz Makolj pri Poljčanah. — V Clevelandu sta umrla 50 letni Jerry Medič z Blok in 74 letna Ana Sadar roj. Čerček iz Žužemberške fare. — V Rockdalu je pobrala jetika 47 letna Ana Slejko roj. Finc iz Kožljeva pri Višnji gori. — Dne 17. oktobra je bil slovesen sklep sv. misijona pri Sv. Vidu v Clevelandu. Pobožnost je vodil g. Vital Vodušek. — V Clevelandu sta odšla s tega sveta 72 letni Martin Rade in 42 letni Jožef Levstik iz Zvirč pri Žužemberku. — Smrtno se je poškoval v tovarni 71 letni John Žitko iz Slavine pri Postojni. — S strebe je padel in se ubil Frank Ban iz Gor. Obreža pri Brežicah. — Sara si je vzela življenje 58 letni Anton Kenda iz Gabrij pri Tolminu na Goriškem. — V okolici Madisona in Geneva, Ohio, so že začeli z vinsko trgatvijo, oziroma z obiranjem grozdja. Grozdje je dovolj zrelo, da se predloži na mizo kot sadje ali pa da se začne stiskati. Kakor zatrjuje vladni zastopnik, je letos grozdje v ondornih krajih več kot normalno dobro. Najnižja cena za grozdje je 40 dolarjev za tisoč kilogramov (1 kg stane torej 1 in pol din.). — Ameriški državni predsednik Roosevelt je velik prijatelj kardinala Mundeleina v Čikago. Ze celih 30 let sta znana iz Njujorka. Te dni je Roosevelt prišel v Čikago, obiskal kardinala in ostal tam dve in pol ure. Oglel si je tudi vse krašne slike v nadškofijem dvorcu. Pogovarjala sta se prav iskreno prijateljsko.

DROBNE NOVICE

34 človeških žrtev je zahtevala eksplozija v ameriškem radoiku Multi.

Avstrija in Madžarska se ne boste več združili pod Habsburžani, je izjavil te dni nadvojvoda Jožef.

37.000 vojakov je odšlo zadnje dni iz Italije v Afriko.

425 ton ljudi razstreliv so ono soboto odpovali z nemškega Hamburga na Kitajsko.

40 morskih psov so opazili v ustju reke Tenze blizu angleškega Londona.

Romunskemu kralju Karlu je čestital za 44. rojstni dan tudi Hitler.

Boj proti katoliški duhovščini v Odanaska je začela hitlerjevska uprava te svobodne države.

Zlatnike po 100 fr dobi v kratkem Italija.

Anglija je dejansko že priznala zasedbo Abesinije po Italijanih.

ITALIJA

s Drobil. Kar 29 slovenskih denarnih zadrug je pod pritiskom razmer napovedalo konkurz. Ena tretina naših denarnih zadrug v Julijski Krajini je propadla. Uničenje denarnih zadrug pomeni za našega kmeta tudi gospodarsko uničenje. — Samostan Notre Dame v Trnovem bodo povečali in prenovili. — Po 22 letih se je vrnil iz Rusije Ivan Pavlin iz Orgarja pri Gorici. — Marija Štanta se je peljala na kolesu po Gorici. Mislija je sam Bog ve na kaj, da ni pazila na pot pred seboj. Tako je z vso silo trčila v drugega kolesarja, ki je Marijo vrgeel na tla, kamor je tako nesrečno priletela, da je dobila

Iz kmečkih so izšli domov...

Kmečkim ženam in dekletom

Pokojni naš vladika dr. Ant. Bon. Jeglič je v svoji oporoki slovenskemu narodu, v govoru na taboru v Celju, jasno označil naš čas in njegov pomen za našo bodočnost. To je čas, v katerem se oblikuje nova doba, novo življenje. Vidimo samo, koliko zmede in nejasnosti je danes na kulturnem in gospodarskem polju. Prav tako je bilo vedno v zgodovini, preden je nastopila za človeštvo nova doba. Zato se moramo zavedati, kako nam je treba jasnega in vekovitega, trdnega temelja, če hočemo uspešno sodelovati pri stvarjenju nove dobe. Vemo, da bodo od njenega obličja odvisne tudi rešitve vprašanj, ki trdo zadevajo naš kmečki stan. Danes vidimo, ali bi vsaj morali vedeti, da se človeštvo združuje v stanovske vrste. Znano nam je, da bo v borbi za odločilen vpliv dosegel odločujoče mesto le tisti stan, ki bo tesno strnjen in združen o pravem času dobro vedel kaj hoče.

Me vse pripadam kmečkemu stanu. Nič preveč ne povzdiguje mojeg dela in svojega pomena, če poudarimo, da na naših ramah sloni težak del gospodarstva, da je v naših rokah slovenska kmečka družina in da je v prvi vrsti v naših rokah, v rokah slovenskih kmečkih mater in kmečkih deklet, usoda slovenskega naroda. Če je naš delež pri vsem tem tako velik, kako bi mogle v tem tako važnem trenutku me držati roke križem, češ, to nas nič ne briga, to naj uredijo moški. Zavedajmo se odgovornosti, ki jo sedanje razmere nalagajo sleherni slovenski kmečki ženi in dekletu! Danes gre za več, kakor samo za naš dom in njegov gospodarski napredek. Gre za ohranitev naših svetinj, ki so v nevarnosti, da jih prekucije sedanosti potepajo za seboj in uničijo.

Slovensko ženstvo je že sijajno dokazalo, da je na svojem mestu, kadar ga kličejo važni trenutki. Od koga so stotisoči podpisov na majniški deklaraciji? Okorne roke naših žena in deklet so povedale svojo voljo, ko je to terjal čas. Te roke so pokazale, da ni njihov delokrog samo trdo kmečko delo, marveč, znajo prijeti tudi za javno delo, kadar prikipi po-

treba do vrhunca, in da znajo to delo prijeti v roke z vse drugačno vnemo, kakor moški. Tudi današnji čas zahteva, da smo na svojem mestu. Kaj je naloga, ki jo nalaga sedanji čas slovenskemu kmečkemu ženstvu?

Rezarjeva družina iz Kreenika pri Štorah pri kosilu na god vdove Jožefe, katere rajni mož Karol je bil ves čas naročen na »Domoljuba«.

Mislím, da ni treba še posebej poudarjati, v kako hudo gospodarsko stisko je prišel danes kmečki dom in kmečka družina, saj jo same pretrdo občutite. V naše hiše se nase-ljuje malodušnost, ki jemlje veselje do dela, do samopomoči. Naše kmečko ljudstvo se udaja neki usodi, češ, nam bo že kdo pomagal, če ne, bomo pa propadli. Tako mišljenje kaže na nevarne pojave, ki se oprijemljejo naših kmečkih domov in družin. Vzbuditi je treba spet vero v lastno moč, vero v silo kmečkega stanu. Le iz te vere v lastno moč nam bodo zrastle novi boljši časi. Vsaka od nas se mora zavedati, da v svojem prizadevanju ni osemljena, da jih je 100, 10.000 100.000, ki isto hočejo, v isto bodočnost verjamejo. Same si morajo pomagati. Samo v lastnem skupnem delu je rešitev. Silo za tako delo bomo dobivale v organizaciji, kjer si bomo dajale pogum enake trpinke med seboj. Na ta način se bo spet vrnila v naše vrste samozavest, ki je gotov porok boljše bodočnosti.

Tako bo kmalu pregnana iz naših kmečkih domov nevarna bolezen, ki se ji pravi beg kmečke mladine v mesta in fabrike.

V kmečki družini mora biti poleg ljubezni do Boga, prva ljubezen posvečena rodni zemlji in kmečkemu domu. Ta ljubezen spremlja človeka na vseh potih. Spomin na domačo grudo, na rojstno kmečko hišo, je kakor angel varuh, ki varno spremlja otroka in zrelega človeka na vseh poteh njegovega življenja. — Naša ljubezen veljaj sveti veri. Kmečka mati in kmečko dekle naj bo v družini, kakor svetčenica. Sama prepojena z vero, naj to vero izžareva na svojo okolico. Ni n. pr. prav, da pušiš, da v tvoj dom prihaja časopis, ki ruši in uničuje v družini versko zavest. — Tretja ljubezen naj velja našim narodnim svetinjam: zlasti slovenskemu jeziku. V kmečki hiši so korenine narodne rasti. Iz kmečkih hiš so izšli narodni voditelji in buditelji, saj pravi Gregorčič:

»Kar moč nebesa so poslala, da večnih nas otmo grobov, vse mati kmečka je zibala, iz kmečkih so izšli domov.«

Kmečka mati je prva jezikovna učiteljica svojemu otroku. Ona je ob zibelki otroka prva narodna prosvetna delavka. Od nje je v prvi vrsti odvisno, koliko bo imelo jedro naroda, ki je kmečki stan, v sebi narodne zavesti in ponosa. Ne pozabimo kmečke matere vsega tega nikoli!

Delo v družini, je najpoglavitejša naša naloga, vendar ne edina. Naš čas zahteva, da se zlasti kmečko ženstvo pokaže tudi v javnem življenju. Splošno se trdi, da je delo v javnosti pravica in naloga moških. Do neke mere je to res, vendar ni in ne more biti delo za javni blagor izključna pravica moških, posebno ne, kadar gre za stanovska vprašanja in za splošna vprašanja, posebno, ki se tičejo ženstva. K tem sodelovanjem bodo prizadevanja mož in fantov lepo dopolnjena. — Vprašali boste: pa kje naj v javnem udejstvovanju primemo za delo in kako?

Odgovor je kratek: V stanovski skupnosti Kmečki stan je pri nas najštevilnejši, saj obsega dve tretjini vsega slovenskega ljudstva. Vendar je čudno, da v javnem življenju ne pomeni toliko, kolikor bi po svoji moči in važnosti moral pomeniti. Kaj je temu vzrok? Razbitost in neenotnost kmečkih ljudi. Vemo, da

Ana Kocijan iz Leš pri Brezjah.

Simon Zorman, Gora pri Komendi.

Miha Dimnik, Jarše 6, pošta Moste.

Jožef Narobe, Goricane pri Medvo-dah.

Jožefa Gorše, Gladbek — Nemčija.

Bužar Alojzij, Brezje št. 8, pošta Grosuplje.

Z grunta v tovarno . . .

Niso še daleč ona leta, ko je bila na naši slovenski zemlji tovarna prava redkost in je bilo vsega industrijskega, rudarskega in obrtnega delavstva komaj do 30.000 duš. Danes je tega delavstva že okoli 130.000 duš. To je ogromna razlika in ta razlika se vidi na vsak korak. Lice slovenske zemlje se je spremenilo.

Povsod vidiš visoke tovarniške dimnike, vidiš velike skupne delavske stanovanjske hiše, pa tudi male enodružinske in dvodružinske delavske hišice, ki imajo čisto poseben slog. Naše vasi so že posejane s takimi hišicami in marsikje so mogočne in prostorne kmečke hiše z velikimi gospodarskimi poslopji v ozadju že kar v manjšini.

Izseljenec, ki se je po tridesetih letih vrnil v domovino, pripoveduje, da se je slovenska dežela tako zelo spremenila, da je svoj včasih pretežno kmečki značaj že v veliki meri izgubila. Naša mesta: Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj, Tržič, Kamnik, Jesenice — so postala mogočna industrijska središča z veliko armado delavstva, ki iz bližnje in daljne okolice hiti v tovarno po zaslužek.

So pa še kraji na Dolenjskem in Stejerskem, ki so še deviški in od moderne industrije nedotaknjeni. Pa tudi v teh krajih žive delavci, ki hodijo v oddaljene industrijske kraje na delo. Lahko rečemo: delavci so povsod med nami.

Vzporedno s tem pojavom, namreč s hitrim naraščanjem našega industrijskega proletarijata, pa se v sedanjih letih opaža drug pojav: vedno večje pomanjkanje ljudi za delo na polju.

Vse sili v tovarne, v rudnike in pisarne. Biti delavec ali sluga, to je danes ideal kmečkemu fantu, biti delavka ali služkinja v mestu pa je ideal kmečkemu dekletu. Tedenska ali štirinajstdnevna plača in osemurni ali devet-

urni delavnik, to sta dva glavna nagiba, ki gonita ljudi v tovarne. Na kmetih zlepa ne vidiš denarja in si ne moreš vedno in vedno kupovati novih čevljev in nogavic. Na kmetih moraš delati od zore do mraka. Tovarniško življenje pa pomeni v tem oziru veliko izpremembo.

Vsaj v začetku je ta izprememba zelo prijetna, če imata tak kmečki sin in taka kmečka hči v očetovi hiši še brezplačno stanovanje in ceneno hrano, potem se tak novopostani delavec kar dobro počuti v novem stanu. Toda to brezplačno stanovanje je treba sčasoma zapustiti, polkati si je treba kako pozni stanovanje drugje. Cenena stanovanja pa so samo v kletih in podstrešjih. In pride čas, ko si človek ustvari svojo družino. In sedaj pride bridko razočaranje; kako grenak je delavski kruh. Na kmetih se ni bati za streho in vsakdanji kruh. V tovarni pa si v večni negotovosti in v večni borbi za skromni zaslužek.

Pa kljub vsemu temu silijo še vedno in vedno bolj naši fantje in dekleta v tovarne, tako da zmanjkuje ljudi za dela na polju, da — zlasti na Gorenjskem — ni na razpolago ljudi, ki bi šli za hlapce in deklet. Poljedelsko delo smatrajo mnogi, ki so bili še včeraj na kmetih, za manj vredno in manj častno delo. Nedvomno so to čudni in nezdravi pojavi.

Slovenija postaja torej vedno bolj delavska, slovenska vas vedno bolj delavska, slovensko ljudstvo postaja vedno z večjim odstotkom delavsko. Seveda nočemo s tem reči, da je kmečki značaj naše domovine že docela izgubljen. Še vedno ima kmet večino. Toda zavedati se moramo, da delavstvo in njegove potrebe vedno bolj naraščajo.

V Nemčiji se je pred par desetletji bavilo še nad 60% vseh oseb s poljedelstvom, danes se bavi s poljedelstvom komaj 33% vseh;

nekaj ni v redu in iščemo vzroka povsod, samo pri samih sebi ne. Držimo se slabega pravila: vsak zase. Pa je tako: vsak zase slabo, in zato vsi slabo.

Prepričana sem, da smo me kmečke žene in dekleta v prvi vrsti poklicane, da to liberalistično miselnost čim prej temeljito preženemo, najprej iz svojih src, potem pa iz svojih hiš in družin. Ko se nam to posreči — in posrečiti se mora — bo hitro ustvarjena kmečka skupnost. Odstraniti je treba strup, ki zastruplja medsebojno sožitje ljudi na vasi. Zatrpeti je treba akorjo nezaupanja, sovraštva in nevoščljivosti, ki oklepajo kmečke domove pred sosedi.

Ali pa je kmečke skupnosti treba? Na to vprašanje, mislim, da ni treba na dolgo in široko odgovarjati. Znan je že izrek: V skupnosti je moč. Drugi stanovi so že zdavnaj spoznali važnost tega pregovora in se organizirali. Mi, kmečki ljudje smo pa menda zaupali v svojo številčnost in smo mislili, da morajo zaradi tega za nas skrbeti drugi. Seveda smo se temeljito zmotili! Imamo sicer velike in is-

krene prijatelje tudi v drugih stanovih, toda ti brez naše krepke pomoči ne morejo uspeti. Gre za dobro vsega kmečkega stanu, gre za dobro mojega in tvojega posestva. Če se razmere kmetijsiva na splošno zboljšujejo, bo to občutil tudi tvoj grunt.

Kmečke žene in dekleta! Strnimo svoje vrste tudi me! Pomagala bomo možem in fantom, naša pomoč jim bo dragocena. V kateri organizaciji je naše mesto? Biti ne more nobenega dvoma: v Kmečki zvezi. V tej organizaciji se ne bodo reševala strankarska vprašanja, pač pa stanovska vprašanja slovenskega kmečkega stanu. Kmečka zveza je uvidela, da je naše sočelovanje važno in dragoceno. Zato je svoja prvotna pravila znatno dopolnila in izrecno dala priliko tudi kmečkemu ženstvu, da se organizira v svojih odsekih. Dobili boste v pravičnihih točna navodila, kaj je predvsem naloga kmečkega žensstva v okviru kmečke zveze. Jaz samo pravim: takoj na delo! Časi so resni in treba je, da tudi me povemo svojo besedo.

Franja Brodarjeva

enako je v Franciji. In v obe ti državi morajo hoditi iz inozemstva (tudi iz naših krajev) delavci, ki obdelujejo njih polja. Pri nas sicer ni še tako hudo, vendar se tudi pri nas komaj nad 60% oseb bavi s poljedelstvom.

Zaradi industrializacije naše zemlje stojimo pred novimi nalogami. Nove naloge ima Cerkev, ker je delavec mnogo bolj kot kmet izpostavljen proficerkveni propagandi ter brezbožni in revolucionarni agitaciji. Nove naloge ima naša prosveta, naši fantovski in dekliški odseki. Naša prosveta mora postati socialna prosveta, ki bo seznanjala naše ljudi s socialnim vprašanjem in jim kazala pravo pot do rešitve iz današnjih težkih gospodarskih in socialnih razmer. Naši župani in občinski možje, naši politiki se morajo baviti s socialno-političnimi vprašanji, z delavsko zakonodajo, se morajo spoznati na delavsko zavarovanje in delavsko zaščito, morajo poznati Inšpekcijo dela, Borzo dela, Delavsko zbornico in podobne delavske ustanove.

Moramo priznati, da Slovenci na industrializacijo nismo bili pripravljeni in da svojih sinov in hčera nismo vzgajali za delavsko življenje, ki je gotovo drugačno od kmečkega.

Zato se dogaja, da tovarniško in rudniško življenje na našega človeka kvarno vpliva. Nasprotniki so to našo slabost dobro izrebrili in jo še izrabljajo. Čim pride novinec v tovarno, takoj ga vzamejo »v šolo« stari socialisti in komunisti in ga pričnejo polagoma zastrupljati. Vpišejo ga v svojo strokovno organizacijo, vsilijo mu svoje časopise, vabijo ga na sestanke, kjer pa je kaj malo strokovnih razgovorov, več ko preveč političnih in verskih ali bolje protiverskih. In naš fant je izgubljen, zapeljan.

Zgubljen pa je zato, ker na te nevarnosti delavskega življenja ni bil opozorjen, ker se ni poprej že seznanil s socialnim vprašanjem, s stališčem Cerkve do kapitalizma, socializma, komunizma in do delavstva, ker se ni poučil o grešnih in varljivih obljubah raznih demagogov, ker ni že prej spoznal svoje prave, katoliške delavske strokovne organizacije »Zveze združenih delavcev« in svojega delavskega časopisa »Slovenskega delavca« ali svoje nameštenske organizacije Društva združenih zasebnih in trgovskih nameštencev Slovenije in njih glasilo »Bodočnost«.

Treba je torej nove vzgoje, vzgoje za delavsko življenje, ki se naj začne že na domu in v šoli, v Cerkvi, v naših prosvetnih društvih in fantovskih ter dekliških odsekih.

Treba je take vzgoje, da bo vsak mlad delavec in vsaka mlada delavka, čim stopi v tovarno, že poznal in poznala tovarniško življenje in vse nevarnosti tega življenja ter tudi vedel in vedela, kje je njihovo mesto, namreč v katoliški delavski organizaciji.

Računajmo torej z dejstvom, da je Slovenija vedno bolj delavska in zavedajmo se svojih nalog do delavstva in delavskega vprašanja sploh.

Smersu Rudolf.

Kmetje!

Vaša stanovska organizacija je
Kmečka zveza!

„Domoljub“ v številkah

Dne 5. julija leta 1888, ko je bil »Domoljub« ustanovljen, gotovo ni nihče mislil, da bo ta časopis postal največji in najbolj razširjen tednik v Sloveniji in danes tudi v Jugoslaviji. Zelo majhen, na 8 straneh, je ob svojem rojstvu »Domoljub« nastopil pot med slovenski narod. Dvakrat je izhajal mesečno vse od leta 1888 pa do leta 1905. — Izhajal je v 1700 izvodih. Ze naslednje leto 1889 pa je moral povečati svoj obseg na 12 strani. Takrat je bil »Domoljub« tudi nekoliko manjše oblike, kakor danes. Naklada lista pa je hitro rasla. Leta 1900 je že izhajal v 10.000 izvodih, a leta 1904 v 20.000 izvodih. To leto je bil tudi povečan na 16 strani.

Leta 1906 je postal tednik in zaradi tega so mu naročnino zvečali od 1 krone 60 vinarjev na 3 krone. — Naklada lista je bila od leta do leta večja. — L. 1909 je izhajal v 23.000 izvodih in dobil dve prilogi »Naš kmečki dom« in »Društvenik«. — Leta 1910 pa je dobil še prilogo »Naša gospodinja«. — Vsebinsko teh prilog je »Domoljub« pod različnimi naslovi prinašal vseskozi do današnje dne, ko ima prilogo »Gospodar in gospodinja«.

Gotovo je temu naglemu širjenju »Domoljuba« pomagalo izobraževalno delo žol med našim narodom, predvsem: so ga pa Slovenci radi brali zaradi vsebine, ki je bila vselej verna slika duše slovenskega naroda in pa, ker je širil med narod take vodilne ideje, ki so bile v skladu z zgodovinskimi težnjami Slovencev. — Veliko mero zaslug za razmah »Domoljuba« imajo tudi njegovi sodelavci. — Ne smemo pa pozabiti, da je bila takrat Slovenija v drugih stvareh v razvoju in zlasti v organizaciji poštne mreže po naših krajih. Število pošt se je vedno bolj širilo in dostava lista v sleherni našo župnijo je postajala vedno lažja. Leta 1910 smo imeli pri nas že 245 poštne uradov (na ozemlju sedanje dravske banovine) in je do danes njih število naraslo na 356. Tudi lažja dostava lista naročnikom je omogočevala njegov razvoj.

Svetovna vojna pa je razširjanje »Domoljuba« še prav posebno pospešila. Prav gotovo, da ob nobeni drugi priliki naše ljudstvo ni bolje pokazalo, kako željno je novic, kakor ob svetovni vojni. Res je, da je število naročnikov pri vseh slovenskih listih zelo naraslo, a prav gotovo se ne motimo, da je bil »Domoljub« med njimi tisti, ki je najbolj povečal krog svojih bralcev. — Ob pričetku svetovne vojne je imel »Domoljub« 29.000, a leta 1918 pa kar 48.000 naročnikov. Izhajal je že na 20 straneh.

Seveda so boleče rane, ki so jih razne mednarodne pogodbe zasekale v naše narodno telo, namreč izguba Primorske in Koroške, prizadejale tudi naročniški kader »Domoljuba«. Število naročnikov je padlo leta 1919 na 33.000, a leta 1920 še nižje na 24.000. — A že takoj naslednje leto je število naročnikov zopet začelo rasti in že leta 1924 doseglo število 34.000. Od takrat pa do danes se naklada »Domoljuba« suče stalno okrog te številke. Število naročnikov ni padlo nikdar pod 30.000,

zraslo pa je tudi, kakor n. pr. v letu 1930, nad 37.000. — Ob gotovih prilikah je seveda naklada bila še mnogo višja ali to so izjemni primeri, ki jih ne bomo navajali.

Ako zasledujemo življenje slovenskega naroda v povojni dobi in ga vzporejamo z naklado »Domoljuba«, moremo ugotoviti samo razveseljiva dejstva, namreč to, da se je naš narod trdno oklepal svojega lista ob vseh prilikah, v stiskah in v dobrih časih, saj je tudi v dobi diktature število naročnikov komaj opazno padlo. Gospodarska kriza pa je seveda tudi marsikakemu vernemu bralcu našega tednika odvzela sredstva, da bi ga še naročil. Toda, takoj ko so se začele razmere nekoliko boljšati, se je število naročnikov dvigovalo, doseglo višino prejšnjih let in jo danes tudi presega.

Marsikdo, kdor bere »Domoljuba«, je morda ob kakšni priliki že sam razmišljal, kakšnega pomena je lahko dober časopis za izobrazbo človeka in kakšnega pomena je torej »Domoljub« za izobrazbo slovenskega naroda. Gotovo nam poleg vsebine, ki jo prinaša naš list, morejo to najbolj dokazati razne številke. In če n. pr. pogledamo, koliko »Domoljubov« je že šlo med slovenski narod v njegovi domovini pa širou sveta, kjer so Slovenci naseljeni, bomo dobili presenetljive številke.

Do te jubilejne številke je izšlo 59.426.200 izvodov, in če prištejemo še 50.000 izvodov jubilejne številke, jih je skupaj 59.476.200 izvodov.

Če pomislimo, da bi nam bilo treba, da bi našteji do števila en milijon en mesec, da ne bi bili preveč utrujeni, se to pravi, da bi rabili skoraj pet let, ako bi hoteli prešteti vse dosedaj izišle izvide »Domoljuba«. — Lepo delo, kaj ne!

Vsi ti izvodi »Domoljuba« obsegajo približno 940 milijonov strani branja, koliko šels kolon, koliko vrstic, koliko besed in koliko črk!

In če bi šli gledat, koliko davka je »Domoljub« moral plačati za oglase in ostalo

Jožef Kosmač, Mošenik.

branje, bi videli, da je država dobila znatne vsote denarja. Saj je samo pošta od leta 1919 pa do danes prejela približno 1.300.000 dinarjev za poštnino.

Če bi skrbno zložili vse te izvide »Domoljuba«, bi dobili velik zaboj, ki bi imel približno 42000 kub. metrov prostornine.

Pa če bi se spravili na delo in začeli do sedaj izišle izvide »Domoljuba« razgrinjati, bi lahko naredili 68 cm širok trak, ki bi bil dolg približno 32.000 kilometrov. Ali pa bi pokrili 10 m široko cesto, ki bi bila približno 2180 kilometrov dolga.

Veliko delo bi tudi opravili, ako bi vse izvide »Domoljuba« pretehtali. Dobili bi številko približno 2.100.000 kg. Imeti bi morali torej 210 vagonov po 10 ton, ako bi hoteli vse te izvide naenkrat prepeljati.

In sedaj pomislimo še, koliko lesa je bilo potrebno za ves ta papir, koliko posestnikov je prodalo les za naš časopis, koliko rok je pri obdelavi lesa zaslužilo svoj vsakdanji kruh, koliko delavcev je bilo zaradi tega zaposlenih v tovarni za papir, koliko v tiskarni, koliko izobražencev, ki so pisali za naš časopis itd. — Ne prispeva naš časopis samo izobrazbi naroda, ampak tudi velikega socialnega pomena je njegov obstoj.

Omembe vredno je, da je vsak naročnik »Domoljuba« deležen v primeru, da mu pogori njegova hiša ali gospodarske poslopje, tudi požarne podpore. To pod pogojem, da v januarju plača naročnino za leto vnaprej. — Takih požarnih podpor je »Domoljub« do danes izplačal že za 2/0.000 dinarjev.

»Priljubljenost našega »Domoljuba« pa je najbolj zgovorno dokazano z njegovo razširjenostjo. Ne samo, da ga berejo Slovenci v domovini, ampak tudi kadar je treba s trebuhom za kruhom po širnem svetu, je »Domoljub« slovenskemu izseljencu zvest spremljevalec. Ni je celine na naši zemlji in skoraj ne države, kamor »Domoljub« ne bi zahajal. Kar naštežemo vse te celine in države. V Evropi zahaja v: Anglijo, Avstrijo, Belgijo, Bolgarijo, Češkoslovaško, Francijo, Holandsko, Italijo, Nemčijo (pred kratkim sta »Domoljub« nemška in italijanska vlada prepovedali tja zahajati), Poljsko, Romunijo, Svico in Turčijo. — V Afriki v: Egipt, Maroko, Transval (South Afr.). V Severni Ameriki v: Colorado, Illinois, Indjanopis, Kalifornijo, Minnesota, Montana, New York, Ohio, Oregon, Pensylvanijo, Wyoming, Wisconsin, Utah in Canada. V južni Ameriki v: Argentino, Brazilijo, Čile in Uruguaj. — V Avstraliji. V Aziji v: Indijo, Kitajsko in Palestino.

Prav gotovo, da smo si vsi edini, da mora »Domoljub« dobiti vsaka slovenska družina, na ta način bomo vse te številke podvojili in potrojili in se tako bomo sebi dali spričevalo, da smo zavedni Slovenci in zavedni katoliki. — Podvojiti »Domoljubove« naročnike v sleherni slovenski fari, mora biti ideal naše bližnje bodočnosti!

„Domoljubovi“ veterani

Za svoj 25 letni jubilej je »Domoljub« posvetil posebno pozornost onim naročnikom, ki so list prejeli od prve številke dalje. V seznamu je naštetih 62 naročnikov, ki so se sami javili, da so naročeni na list od prvega dne. Takratno poročilo pa pravi, da seznam ni popoln in da se uredništvo ni moglo ozirati na prepozno došle prijave. Urednik pristavlja, da je samo ob sebi umevno, da je bilo takrat poleg objavljenih še veliko veterani »Domoljubovcev«, ki pa v svoji skromnosti niso hoteli biti imenovani.

Ce pregledujemo imena naših najzvestejših naročnikov danes, vidimo, kako je smrt kosila med njimi. Le malo jih je še od takrat pri življenju. Z njihovo smrtjo pa list ni zapustil hiše, ampak so ga potomci kot dragoceno dediščino prevzeli po svojih prednikih in ohranili do današnjega dne.

Prav je, da tudi ob 50 letnici »Domoljuba« posvetimo našim najstarejšim naročnikom posebno pozornost in jim izrečemo posebno zahvalo. Oni so bili pionirji našega lista. Iz njihovih hiš se je zanimanje za list širilo na vse strani tako, da imamo danes že župnije, kjer ni niti ene družine brez našega »Domoljuba«.

Na naš poziv, naj se nam javijo naročniki, oziroma družine, ki imajo list vseh 50 let, smo dobili velik kup odgovorov. Iz njih kar diha veselje in ponos, da so listu, ki je namenjen naravnost njim, ohranili zvestobo pol stoletja, pa tudi hvaležnost za vse dobro, kar so od lista v dolg letih dobi slovenske družine prejele. V kratkih potezah hočemo tu navesti nekaj takih poročil.

Bučar Alojzij, gospodar družine na Brezjah št. 8 pri Grosupljem, nam pošilja svojo sliko in se listu zahvaljuje za veliko delo, ki ga je vršil skozi pol stoletja v njegovi in njegovega očeta družini.

Margareta Srpčič iz Dugeres pri Karlovcu nam sporoča, da ji je na jesen življenja edina tolažba in zveza z domovino »Domoljub«. 43 let je poročena. Na starost je ostala z možem sama. Tri sinove in eno hčer ji je vzela vojska.

Andrej Grahič iz Priblesdorfa na Koroškem nam sporoča, da se še dobro spominja »Domoljubovega« rojstva. Takrat je stanoval na Rupi pri Kranju. List ga je potem

spremijal vsa leta njegovega pestrega življenja po svetu. Sedaj nam sporoča, da se bo poleg »Domoljuba« naročil tudi na »Slovenca«, ker je že tri leta na bolniški postelji in mu je branje katoliškega časopisa poleg molitve edina uteha. Tudi je naše časopisje živa zveza, ki ga nopravno spominja na drago slovensko domovino.

Kako sem Širceljevega Jožeta za »Domoljuba« pridobil

Bilo je to že davno. »Domoljub« je bil stalni gost v naši hiši. Rad sem ga bral, Širceljev Jože tudi. Pri nas ga je oče naročil in plačal, Širceljev Jože ga je pri nas dobil in bral, a jaz in on nisva bila s tem zadovoljna. Še sosedje naj bi ga brali! Oba sva bila brez denarja, kakšen grošek sva pa le včasih premogla, pa kaj, ko je bilo vedno kaj treba kupiti. Ne meni ne Jožetu ni ostalo toliko, da bi eden ali drugi na svoje ime »Domoljubac« naročil. Pa sem takole pogruhtal:

Napravil sem toliko razglednic, kolikor črk ima »Domoljub«, to je 8. Na vsako sem narisal eno črko in ubogi Jože, ki mu je šlo trdo za denar, je moral, ko je dobil razglednico, dejati v nalašč za to pripravljene šparovčke 20 vinarjev (nvidia sva rekla: en zeksar) in ko je ta zadnji dobil, je bilo 1 krona 60 vinarjev vkup in »Domoljub« je kmalu prihajal na Jožetov naslov. Vesel in ponosen je bil nanj. Saj ga je sam plačal! Mene pa je veselilo, da sem enega novega naročnika pridobil. Jože je sosedom rad bral »Domoljubac« in jih seznanil z njim, da ga sedaj radi naročajo in berejo. »Domoljubac« sva zvesta Jože in jaz, zato pa je Jože tudi sedaj zelo razumen in priden zidarski mojster na Pollici, mojo malenkost v Trebeljevski občini, pa marsikje pozna.

Za »Domoljubac« vedno rad delam in bom delal, ker je res prijatelj, učitelj in voditelj preprostega ljudstva.

Ob njegovem 50 letnem jubileju mu iskreno čestitam in iz srca želim, da bi krepko rasel in vodil naše ljudstvo ter še mnogo mnogo 50 let izhajal.

(Josip Gale, Ravno brdo.)

Miha Dimnik iz Jarš št. 6 nas je v uredništvu sam obiskal. Prav dobro se še spominja, kako ga je za naročništvo pridobil rajni misijonar Birk. Potem je tudi sam veliko novih naročnikov pridobil za list.

Magister Frančiška, upokojena delavka tobačne tovarne z Glinc pri Ljubljani, je stara 74 let in je prebrala vse številke »Domoljuba« od prve do danes. Ostala mu je zvesta tudi v najtežjih časih. Kljub temu, da ima mesečne »pokojsnine« le 269 din, redno plačuje naročnino. Pogosto si mora prav od ust odtrgati, da spravi skupaj vsotico, da odrine naročnino za svoj ljubljani list, ki mu hoče ostati zvesta tudi za naprej.

Ovsenik Franc, št. Jurij, p. Litija, je od začetka naročnik našega lista. Sprva ga je dobival pri poverjeniku Matiji Osredkarju, sedaj pa po pošti, da ga družina dobi čim prej v roke.

Od prvega letnika dalje je bil naročen na »Domoljuba« rajni mizarski mojster Fortan Berjak iz Žužemberka, za njim je list prejela Marija Berjak, a za njo Ivan Vrhovc, v Žužemberku št. 139, tako da je list vseh 50 let v tej hiši.

Družina Šorn iz Dobena pri Mengšu prejema naš list že 50 let. Vsi, od najstarejšega do najmlajšega ga radi prebirajo in se že naprej vesele vsake številke, ki jim jo pošlje poverjenik v Mengšu in ki prinese toliko zanimivega.

Franc Kramar, organist v Poljanah nad Škofjo Loko, je po svojem, po vsej deželi znanem očetu Antonu Kramarju prevzel list, tako da Kramarjeva hiša v teh 50 letih ni bila niti en dan brez »Domoljuba«.

Potočnik Janez, posestnik in cerkvenik v Sapotnici pri Škofji Loki, obhaja letos 70 letnico rojstva. Ne samo da je vedno »Domoljub« v njegovi hiši, ampak je naš dvojni jubilar tudi vnet agitator za naš tednik. Ob tej priliki lahko omenimo, da prihajajo v Potočnikovo hišo tudi Mohorjeve knjige že 52 let.

Jožefa Gorše iz Gladbeka v Nemčiji nam poroča, da je vseh 34 let, odkar je v tujini, naročnica našega lista, prej pa je bila naročena nanj doma. »Domoljuba« rade prebirajo tudi članice in člani Društva sv. Barbare in Bratovščine živega rožnega venca, katere predsednica je ga. Goršetova.

Šimenc Jože iz Podgore, v župniji Dol pri Ljubljani, je naročen na »Domoljubac«

Josip Grom, Poljče, Begunje pri Leacah.

Margareta Srpčič, Dugeres pri Karlovcu.

Janez Novak, Gorenja vas pri Ribnici na Dol.

Franc Zagar, Kumni vrh pri Smarjeti.

Magister Frančiška, Glince — Ljubljana.

Tomšo Janez, Gradišče, p. Smartno pri L.

od začetka. Kaj pomeni list za slovensko krščansko družino, se najlepše vidi pri tej hiši. Simenc Jože in njegova žena sta obhajala zlato poroko. Vsi njuni otroci so vzgojeni v strogo krščanskem duhu. Enega sina, g. kanonika Josipa Simenca itak pozna vsa dežela.

V Moravčah in v okolici je naš list zelo razširjen. Med prvimi naročniki, ki so »Domoljuba« dobili v svojo hišo takoj prvo leto, je tudi Anton Gril, ki obhaja letos tudi 50 letnico službovanja kot cerkvenik in grobar pri nadžupnijski cerkvi v Moravčah. Petim župnikom in dekanom je že služil in pri maši je stregel ta čas že 30 moravškim kaplanom. Iz svojega življenja ve povedati mnogo zanimivega. Krstno svečo je prižgal nad 6000 novorojenčkom in pri 1500 porokah je pomagel ženinam in nevestam, da so pravčasno rešili usodni »da«. Pa tudi žalosten je bil njegov posel, saj je izkopal moravškim župljanom nad 5000 grobov, pri čemer bi ga bilo nekoč skoraj zasulo. Bog daj prijaznemu, postrežljivemu, poštenemu, delovnemu in globoko vernemu Mežnarjevemu očetu še mnogo let doživeti.

V družino Janeza Capudra na Brezjah št. 20 pri Dobu pri Domžalah prihaja list »Domoljub« že 50 let in vsi se veselo vsake številke lista, ki jih tako redno obiskuje.

Ana Rajer iz Stranske vasi pri Žužemberku je naročnica »Domoljuba« od začetka. List je naročil njen rajni mož, znani krojaški mojster France, sedaj pa prihaja na njeno ime. Na koncu pisma nam naša naročnica sporoča, da bo kljub težkim razmeram list še v naprej hodil v njeno hišo, ker se je tako zelo priljubil.

Josip Grom, posestnik na Polčah pri Begunjah na Gorenjskem, nam sporoča: »Bral sem vsakovratno časopisje, tudi nemško. Vendar mi je »Domoljub« najbolj všeč, čeravno sem moral zaradi tega od ljudi, ki ne marajo resnice, marsikdaj slišati o listu slabe besede. Rojen sem bil leta 1859 v Smokuču, tam, kjer je bil rojen rajni prelat Tomo Zupan. Moji starši so pokopani na Rodnah, kjer je bil do leta 1821 sedež brezniške fare. Moja

„Domoljub“ me spremlja že 50 let

Skoraj ga ni človeka, ki se ne bi spominjal katerega dogodka prav iz prvih let svojega življenja, dostikrat čisto neznatne stvari, ki pa mu ostane za vedno v spominu. Jaz n. pr. še prav dobro vem, da je neka stara žena prinimala v hišo papir, kateremu ro rekli oče »Domoljub« in so ga sveder glasno prebirali, kar sem tudi jaz, štiri letni otrok, poslušal o nesrečah, kdo je umrl kd., dasi nčom imel pojma, kdo bi bil dotični. Kot pesnik tedanjega mestnega učiteljskega zakupa, dmes dohodarskega urada, so imeli oče službo tako majhno urejeno, da so bili 24 ur v službi, a celih 12 ur prosti. Da so pri tako naporni službi z branjem »Domoljuba« kralu prenehali, bo pač razumljivo. Ko sem zahajal že v drugi razred tam na Čojševem grahnu in že znal črke sestavljati ter tudi besede pravilno poudarjati, so me pa mati priganjali, da sem jim prebiral »Domoljuba« iz do danes sem prepričan da sem se branju več priučil iz »Domoljuba« kot pa iz abecednika. V kratkem času sem prav gladko bral, česar so bili mati zelo veseli.

Moj pokojni oče so bili naročnik »Domoljuba« od prve številke, ki je lišla, zlasti še, ker sta si bila z ustanoviteljem lista, tedanjim trnovskim kaplanom Andrejem Kalanom, dobra prijatelja. Moj oče, Andrej, so se menda poznali z vsemi tedanjimi Andreji, Andrej Kalan, Andrej Čebašek, Andrej Karlin, Andrej Zamejše in ne vem katerimi še.

Tudi pozneje k zaibonarjemc so mi pošiljali »Domoljuba«, a ko me je potem že več let zaneslo

v severno Nemčijo, sem ga tudi tja dobival. A kakol! Avtorju knjige »V Keimorajnu« dr. Andreju Karlinu, poznejšemu škofu lavantinskemu, sem pisal, da so naseljami ob prelepih bregovih občana Rena, katerega je on v omanjeni knjigi tako dovršeno opisal. V odgovor na to mi je pokojni vladika več let pošiljal »Domoljuba« tja v daljne Porenje.

Ko sem se v vojnem času sedem mesecev premetaval po raznih vojaških bolnišnicah, mi je »Domoljub« kraljal dolgo ure, zlasti tam daleč doli v sedmogradskem Sibirju.

Ker sem bil naročnik dnevnega »Slovenca«, sem za nekaj let po vojni »Domoljuba« opustil, a pred kakimi petnajstimi leti sem ga prišel zalagati s smešnicami in to vse do danes. Kamorkoli pridem po slovenski zemlji, katero sem menda že prav vsi obredel s kolecom, povsod povprašujem pri bralcih »Domoljuba«, kako jim ugajajo smešnice in prav povsod sem še dobil odgovor, da jih komaj čakajo in da jih je le večkrat premalo.

Tako me torej »Domoljub« še celih petdeset let spremlja skozi življenje in — upam, da me bo še nekaj časa. »Domoljub« pa bo zahajal med našo slovensko ljudstvo:

Še dolgo, dolgo let,
Ko od mene ne bo niti čevljev, niti dret.

(Voditelj.)

krstna botra je bila nečakinja velikega pesnika Prešerna, doma na Vrbi in rojena v isti hiši, kakor Prešeren. Listu bom ostal zvest še v prihodnje.»

Marija Bajt s Slov. Javornika na Gorenjskem nam piše: »Že kot otrok sem redno prebirala »Domoljuba« ob nedeljah po krščanskem nauku. Od tedaj naprej mi je bil skozi vse dotedanje življenje najzvestejši prijatelj. Za svojo izobrazbo se moram zahvaliti »Domoljubu«. Marsikatero veselo in žalostno uro mojega življenja je spremljal moj tednik. Rodila sem se v skromni koči v Srednji vasi pri Šenturju. Devet otrok nas je bilo, oče pa so bili čevljar. Zaslutek je bil skromen in kruha malo, saj smo imeli poleg slabe bajte le majhno njivico in eno »bušo«, kakor so

takrat imenovali hrvaško goved. Kljub revščini smo bili zdravi, srečni in zadovoljni kot pozneje nikdar več. Sosedje so radi hodili k nam vsovat, kajti vedeli smo veliko novic, ki smo jih dobili deloma iz »Domoljuba«, deloma pa smo jih nabrali, ko smo hodili s čevlji in copatami po sejnih. Dobro se spominjam, kako smo ob zimskih večerih pri skromni lešterbi premlevali »Domoljubove« novice. Že takrat sem skienila, da brez »Domoljuba« ne bom nikoli. Ko sem bila stara devet let, sem se morala iti služiti k bogatemu kmetu in od tedaj naprej sem si sama stizila svoj kruh. Če je bilo že tako hudo, sem denar za »Domoljuba« vedno spravila skup. In sedaj, ko se mi je življenje umirilo in nimam več skrbi, komaj čakam vsak teden, kdaj bo potkal pismonoša in mi prinesel našega starega prijatelja »Domoljuba«. Vsi v hiši ga radi beremo.

Janez Novak iz Gorenje vasi pri Ribnici je naročnik našega lista vseh 50 let, 51 let je star in naduha ga tare, pa se je vendar osebno zglašil v našem urodništvu, ko je prišel obiskat svojo hčerko, ki jo poročena v Ljubljani. Sam nam je povedal marsikaj zanimivega iz svojega dolgega življenja. Njegova dobra, skrbna življenjska družica mu je umrla pred 11 leti. V zakonu sta imela

Pogled nazaj

Ko sem začel bosopetiti v vsakdanjo šolo ter mi je sedaj že blagopokojna gđ. učiteljica Milka Vovkova, ki je nad četrtoletja vzgajala ratko mladač prvič zastavljala roko z peresom na papir, je sedaj že tudi v Bogu počivajoči naš kaplan g. Tomaž Vari, moj katehet, epozoril očeta: »Domoljuba naroči, da se bo fantek vrdil v branju.« Tako je prišel Domoljub za stalno v našo hišo. Straje so me posebno zanimale slike. Ko pa sem se dodobra seznanil z »abecedno čarovanjem«, mi je list postal še dalje bolj vabljuv.

S svojimi podlistki mi je Domoljub vcepil veselje do leposlovnih knjig. Ko smo na gmajni »svinjko« bili, kravce pasli, pa še sto drugih norčij počeli, smo govorili o Sergiju, Tomiču, o čarovnici »Gaguli« iz Hagardovih »Salamonovih rudolkov«. Pa v »Daveto deželo« nas je popeljal prevod letnega pisatelja. To je bilo zanimanje in govorjenje, kako bo nadaljevanje povesti v prihodnji številki!

Prišel je usodni 28. junij 1914, mesec nato pa mobilizacija. Zdaj smo sledili vojnim poročilom lista, katera so seveda bila tako prikrojena, kot je

zahtevala stroga cenzura, pa je bil kljub temu list še dokajkrat pobežen.

V povojni dobi so vstajali Domoljubu taktmeci vseh mogočih barv in imen, kot gobe po dežju, hoteč Domoljubu spodnesti tla, so dokajkrat kar prepleviali naše vase. Seveda brezplačno ter prav po siganako vsiljivo za časa raznih volinih borb. Pa ni uspelo tar je nje samo zopet kar po vrsti mraz pobral.

Da pa je Domoljub med slovenskim ljudstvom tako razširjen pa gotovim ljudem ni nič kaj po godu. Zato pa so še tudi vse počeli, da bi mu odvtrnili naročnike, ali pa kratko malo list ustavili. Komu ni še v spominu čas »Novega Domoljuba«, pa ves šikane tistih dni. Pa je prešlo tudi to. Domoljub zopet redno prihaja v naše domove.

Ob njegovem 50 letnem jubileju mu naročniki in bralci izrekamo svoje hvalečnost za ogromno delo, ki ga je vrtil v polstoletni dobi med našim ljudstvom ter mu želimo še mnogo jubilejev in bogatih uspehov pri delu na narodni gljvi.

Kotarjev Tine.

Živinorekci!

Uporabljajte D-vitaminski preparat „PERK“ in spneni preparat „OSAN“, ker boste z nekaj dinarji dosegli veliki dobitki.

Pri avinjah se doseže za 20 Din nad 100 Din dobitka. Pri teletih se doseže za 25 Din nad 100 Din dobitka. Pri kravah se doseže za 50 Din več stotakov dobitka. Zahtevajte navodila in naveste za napredno živinorejo pri

„KASTEL“ d. d., Zagreb 6, poštni predal 50

12 otrok, od katerih jih živi še devet. Sedaj živi lepe v miru in njegovi otroci v veliki hvalečnosti skrbne mami, posebno hčerka Franca in sin Matevž, ki je v Kanadi. O njem je »Domoljub« že obširno pisal 23. januarja 1935, ko je obhajal svojo 80. letnico. Bog živi našega zvestega prijatelja še mnogo, mnogo let!

Kristiano Mana iz Moš pri Smledniku na Gorenjskem nam piše, da je njihova hiša naročena na »Domoljuba« prav od začetka. Njen oče so ga naročili pri domačem župniku in neka žena ga je vesko nedeljo prinesla v hišo. Dalje pravi: »Tokrat, ko sem začela hoditi v šolo — hodili smo še v Smlednik —, sem »Domoljuba« prinašala domov. Se pozneje so mi farovski pripovedovali, kako redno sem prišla vselej po list z besedami: »Prosim »Domoljuba«, in so mi ga dali v torbo z naročilom, naj pazim nanj. Seveda sem to naročilo vedno zvesto izpolnila. Pozneje je list za našo vas prihajal na naslov vaškega poverjenika, ko je pa ta moral v vojske, sem prevzela poverjeništvu za našo vas jaz in vrh in to častno in težko nalogo do danes. Res je včasih neprijetno terjati zaostalo naročnino, vendar je treba to žrtvovati zase, ker vemo, da družina, ki nimajo »Domoljuba«, prej ali slej pridejo pod vpliv slabega tiska. Tako ima danes doma vsaka hiša v naši vasi »Domoljuba«. Tudi imam s par izjemami shranjene vse številke »Domoljuba« od začetka. Veliko koristnih navodil mi je dal list, veliko lažjih uric sem ob njem preživela, zato ru bom hvaležna vedno in bom delala zanj, dokler bom mogla. Lepo pozdravljam vse tiste, ki se z menoj vred trudijo za širjenje »Domoljuba«.

Komenda. Dne 28. septembra so pokopali dobrega Primčevega očeta. Simona Zormana z Gore. Bil je pošten krščanski mož, ki je skrbno in pridno gospodaril. Zadnje leto pa je rasno obolel za živčno boleznijo. Že parkrat ga je zadel tudi rtvoud, vendar je še nekako okrevale. Ko pa mu je pred nekaj

meseci nenadoma umrla ljubljena žena, ni našel več miru. Zalosten si je želel iti za ženo. Bog ga je prav kmalu uslišal in rešil mučne boleznijo. Rajni je bil splošno priljubljen in znan daleč na okrog. Rad je pomagal, kjer je la mogel in znal. V prostem času je prebiral z vsmo »Domoljuba« in »Slovenca«. S ponosom je večkrat pravil, da je »Domoljubova« naročnik že odkar izhaja. Ni pa mu bilo namenjeno dočakati »Domoljubova« zlati jubileja. — Za rajnim žaluje še 11 njegovih otrok. — Bodi mu lahka domača zemlja, ki jo je tako z ljubeznijo obdeloval!

Ivan Košir, sedlar v Zapužah pri Lescah na Gorenjskem, nam sporoča, da prihaja v njegovo hišo »Domoljub« vseh 50 let. Najprej je bil naročen na list njegov oče Anton. Pred vojno je rajni gospod knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič pošiljal v svojo rojstno faro na svoje stroške nekaj izvodov »Domoljuba«. En izvod je dobivala tudi Koširjeva hiša. Ko je omenjena pošiljatelj prenehala, se je oče zopet naročil osebno na list, po smrti očetovi sem pa naročnik jaz, pravi g. Košir, in mu hočem ostati tudi za naprej.

VINO pristno in poceni dobite pri Centralni vinarni v Ljubljani

France Zagar iz Kumi vrha št. 16 pri Šmarjeti na Dolenjskem je 77 let star in nam je pisal pismo, ki ga bomo objavili, ne da bi popravili eno samo besedo: »Dragi mi Domoljub! Pred peddeset leti si so oglašil pri meni, kot mlado dehte sprejel sem te pod svojo streho ker si se mi smilil ker si bil še v mali sibiki a prijazen si se mi videl ker si imel tako prijazne in brihtne odprte oči; drugo lejto si bil že krepkejši in tako krepko si rasel vsako lejto naprej, da si postal krepki fant; ko si bil pa star štiriindvoješt lejt si prišel pa z klobukom v roki. Se še dobro spominjam kako si oriskal in si rekel: sedaj sem pa mož in kot moža te želno pričakujem vsak tajden ki mi prinaša veliko koristnega in zabsolniga in podučniga tako da te še sedaj rad in iz vsejšim srcam sprejemem kot takat mlado dehte.«

Pešotnik Franc, posestnik, Selca št. 3, župnija Čašnjice pri Blagovici, je že 50 let naročnik našega lista. Poslal nam je sliko svoje družine, ki rada prebira »Domoljuba« in iz katere smo povzeli fotografijo, ki jo prinašamo na drugem mestu.

Tomše Janex iz Gradišča št. 8, pošta Šmartno pri Litiji, je ta mesec praroval 87 letalco rojstva. Naročnik »Domoljuba« je, odkar izhaja. Vedno ga kljub visoki starosti z zanimanjem prebira. Bog daj, da bi ga »Domoljub« lahko še mnogo let čilega in zdravega obiskoval!

Anton Zaman z Jablaniških Laz je star 85 let, pa še vedno žil in zdrav, kakor vam kaže naša slika, ki jo priobčujemo na drugem mestu. »Domoljub« prihaja v njegovo hišo že vseh 50 let.

Koncija Andrej, zastopnik Vzajemne zavarovalnice v Gabrovnici št. 1, župnija Čašnjice, je bil naročnik »Domoljuba« od začetka pa do svoje smrti leta 1933. Po nje-

„Domoljubu“ ob 50 letnici

Pred petkrat desetimi leti začel si med nami živeti. Obzorje se temno je jelo svetliti, Slovence pričel si iz spanja dramiti; ni bilo tedaj še ugašenih cest, ko v srcih budil si ponos in zavest. Celino ti bilo je treba orati, saditi in pletti in zrna sejati na piodno livi da krog naših domov. Ob jutrnji zarji je bil blagoslov.

Nastale so hude svetovne zmešnjave, trpljenje rodilo je nove težave; srdito tedaj so grmali topovi, otožno so plakali naši domovi. — Ti z nami si hitel na bojne poljane, tolažbo delil si in lečil nam rane. Kako te natihem sree je bolelo, ko gledal uničeno svoje si delo! — Napočil je mir in v ponovni ljubavi vse sile posvetil si novi državi.

In danes, ko zlati praznuješ svoj god, Poklanja ti cvetje tvoj ljubljani rod. Prijazne doline in gorske vasice in sela in trgi so tvoje gredece. — Spet nove mladike poganjajo gaj; ob tebi se zbirajo trdni značaji, možata zavednost in arca poštena, ljubezen jim sije in luč iz kremenca. Začrtane danes so jasne nam poti, ki večnemu Soncu hitijo naproti.

Pred petkrat desetimi leti začel si med nami živeti. Naš narod te ljubil je v nežni mladosti, veselje s teboj je delil in bridkosti. — Zdaj mož si — ob tebi so množice zbrane, zamen jih razbijajo temne nakane; prisegajo glasno za god ti zvestobo, ko mračne se sile borijo s svetlobo. Še mnoga stoletja kot luč nad gorami ostani in svetli za resnico med nam!

Limbarski

Vsi letniki „Domoljuba“ v hiši

Bilo je meseca junija 1894 ko sem kot mlad kmetzki fant prihranil 40 krajcarjev in naročil Domoljuba za pol leta. Težko sem poslej čakal nedelje po prvem in tretjem četrku v mesecu, ko sem šel na pošto po »svoj« časopis. Prebral sem vse od kraja do konca in chrauil vsako številko ter ga konec leta zvezal in mu odkazal posebno polico v svoji knjižnici. Nadalje sem imel o vsakem božiču pripravljanih 80 krajcarjev za njegovo naročnino za prihodnje leto. Ko je pozneje postal tehnik, je bilo seveda treba plačati več, pa vedno sem pripravil zanj odpadajoči del. Bil mi je posebno všeč, ker je pisal marsikaj poučnega, se vedno potegnil za kmetzke koristi in povedal naravnost kako pošteno. Naročil sem pozneje za poskušajo še kak drug časopis, pa le začeno, edino Domoljub (za Mohorjeve bukve) je ostal stalni gost moje hiše in imam shranjene vse letnike od leta 1894 naprej. Otroci radi v ojem pogledajo poročila iz preteklih časov in tudi jaz pozimi ob gorak peči rad ob njem obnavljam stare spomine. Moja glava je osivela, Domoljub pa alavi svoj ubijeli, zatorej mu čestitam in želim, da še dolgo vztraja kot svetovalec in zaščitnik našim potomcem. — Janex Kastelic, Sad pri Št. Vidu.

govil smrti je stalen naročnik »Domoljuba« njegov sin Matija Koncija. Ta hiša je tudi ena izmed onih redkih, ki ima shranjene vse številke »Domoljuba« od prve do danes.

Luka Gaber, mizar v Voklem št. 7 pri Senčurju pri Kranju, nam piše, da je naročen na naš list, odkar list izhaja. Star je 83 let in list še vedno z veseljem prebira on in njegova družina.

Mrak Anton, posestnik v Stanežičah št. 15 pri Št. Vidu nad Ljubljano, nam pošilja sliko svojega doma in poroča, da je njegova družina ena od tistih, ki jh »Domoljub« obiskuje že vseh 50 let. Naročeni smo, pravi, na »Domoljuba« od začetka do danes in praga naše hiše ni še prestopil nasproten časopis. Sprva je »Domoljub« prihajal na očetovo ime, po vojni pa na moje. Vseh 50 let nam je bil list najboljši prijatelj, svetovalec, vodnik. Smo pa tudi tako navezani nanj, da koma; čakamo

Kie imajo največ „Domoljuba“

Časopisi kaj radi skrivajo število svojega naročništva. Marsikdaj je to znamenje slabosti in strahu, ker dajejo v javnost veliko večje število, kakor so v resnici. »Domoljub« se ni treba ne bati, ne skrivati. Zanimam se primanjkuje prostora, da bi objavili seznam za prav vse župnije, zato navajamo tu le župnije, kamor prihaja naš list v več kakor 200 izvodih. Pri tem ne smemo pozabiti, da bi zlasti nekatere manjše župnije, ki niti 200 družin nimajo, zaslužile še večjo pohvalo. — Evo vam nekaj težkih kanonov:

Dev. Mar. v Ploju	263 nar.
Dobrova pri Ljubljani	231 nar.
Polhovgradec	218 nar.
St. Vid nad Ljubljano	273 nar.
Bloke	292 nar.
Cerknica	337 nar.
Stari trg pri Rakeku	323 nar.
Mengeš	283 nar.
Vodice	262 nar.
Cerklje pri Kranju	370 nar.
Šenčur pri Kranju	264 nar.

četrtka, ko ga dobimo v roke. Za 50 letnico mu želimo, da prodre v zadnjo kmečko hišo, kajti boljšega in cenejšega kmetijskega glasila ni med nami in ga tudi zlpa ne bo.

Anton Dolenc, posestnik v Petkovcu pri Logatcu, je eden izmed onih naših prijateljev, ki je bil že ob 25 letnici lista imenovan med »Domoljubovimi« veterani. Piše nam iz bolnišnice, kjer se nahaja že več dni, pa upa, da bo v kratkem prost. Sedaj živi kot preužitkar in naš list z veseljem prebira ter težko čaka vsak teden dneva, ko pride nova številka v hišo.

Jela Premrov, ki vodi sedaj kmetijsko-gospodinjski tečaj v Brežicah, nam pošlje svojo sliko in sliko strica in tete, ki sta našo prijateljico in uaročnico vzgajala. Dobro se še spominja dneva, ko je nekdo nosil list okoli in prejemal naročnike za prvo številko. List je takoj prišel v hišo. Do leta 1909 je bila naročena nianj teta, po tem letu pa g. Premrov sama. Po prevratu je tudi sama sodelovala nekaj časa z lepimi gospodinjstvi članki v gospodinjstvi prilogi. Med drugim nam piše: »Se kot otrok sem imela vaš list zelo rad, ker so ga rajna teta izredno cenili. Še

Kostanjevica	218 nar.
Škocijan pri Mokronogu	881 nar.
St. Jernej	349 nar.
Selca	225 nar.
Škofja Loka	293 nar.
Ziri	212 nar.
Moravče	319 nar.
Mirna peč	227 nar.
Šmibel pri Novem mestu	298 nar.
Ribnica	317 nar.
Sodražica	218 nar.
Sv. Trojica	243 nar.
St. Rupert	214 nar.
Trebnje	266 nar.
Horjul	214 nar.
Vrhnika	281 nar.

Samo v teh 28 župnij prejema tedenske 7518 izvodov »Domoljuba«. Lahko trdimo, da ni nobenega slovenskega tednika, ki bi za vsem ozemlju bivše Kranjske, za katero je namenjen »Domoljub«, imel toliko naročnikov, kakor jih ima naš list samo v teh 28 župnijah.

v predšolski dobi so me naučili teta brati besedo »Domoljub«. Zanimanje se je še povečalo, ko je »Domoljub« dobil prilogo »Naša gospodinja«. Večino te priloge imam shranjene in jo redno jemljem s seboj, ko že 24 let vodim kmetijsko-gospodinjstve tečaje širom naše domovine.

Papirniški delavec Jožef Narobe iz Goričan pri Medvodah je tudi vseh petdeset let ostal zvest »Domoljubu«. Pred nekaj leti je še prejemal vsak teden po 50 »Domoljubov«, ki jih je kot poverjenik delil med tovariši v papirnici. Polnih 60 let je delal v tovarni, zadnja tri leta pa počiva in prebira »Domoljuba«. Naj mu Bog primakne še mnogo let k njegovim 84 letom.

Naš list prihaja že 50 let v Hladnikovo hišo v Petkovcu št. 8 pri Rovtiah nad Logatcem. Mladi Hladnik, ki je tudi naš dopisnik, nam piše tele besede: »Nepogrešljiv si nam, tovariš »Domoljub«! Stalen gost si v naši hiši. Čital te je moj ded in babica, moj oče in mati in mi mladi. Eno leto, ko nas je začasna državna meja ločila od Slovenije, si po skrivanih potih zahajal v hišo. Kakor dragocen zaklad smo te v tistih časih cenili

Novi stroji - novo blago

SLAVKO BOLE
Zapuže p. Lesce

Stara razpisirana tovarna pristnega

gorenjskega sukna

očaj in pletovin za dom in spert.
Denari in moderan vzori.

Obiščite nas in prepričajte se

in varovali. In ko je začasna državna meja padla, si v svobodni Jugoslaviji svobodno zahajal v našo hišo. Mnogo lepega in poučnega si nam prinesel v hišo, prijatelj »Domoljub«! Za 50 letnico ti želi Rupovska hiša še mnogo novih naročnikov, da boš vedno lepši in večji in da boš dočakal Matuzalemovih let.

Jožef Kosmač iz Mošenika je naročen že 50 let na »Domoljuba«. Poslal nam je sliko svoje družine, ki nazorno kaže, kako radi imajo naš list.

Domoljubovi 50 letniki na Verdu. Pri nas imamo tri: Franceta Petrovčiča, Tomiča Antona in Lovrenca Petriča. Petrovčič Franc je bil star 17 let, ko mu je umrl oče in je že v poletju leta 1887, moral prevzeti nase breme gospodarstva. Ravno takrat pa je pokojni pisatelj, takratni vrhniški kaplan Peter Bohinjec razglasil, da prične izhajati »Domoljub«. Petrovčič je zaslutil, da mu bo novi list najboljši svetovalec pri delu in življenju in ga je takoj naročil. Po skoraj 50 letnem gospodarstvu na lepi Martinovčevi kmetiji je izročil pred kratkim posestvo najmlajšemu sinu Antonu, »Domoljub« mu je pa ostal zvest prijatelj še dalje. Petrovčičeva družina se je vedno udeleževala vneto v našem katoliškem političnem in prosvetnem pokretu. Kakor oče in mati, tako so ostali zvesti tudi otroci. Hčerka Francka se je omožila na kmetijo na Vrhniki, kjer vzgledno gospodinja, sin Franc je bil vnet Orle, pozneje strankin tajnik in še sedaj — preselil se je začasno na Rakek — ves gori za našo stvar; sinova Jancz in Nace sta v uglednih službah in vedno na mestu, najmlajši sin Anton je pa med najvnetejšimi odborniki vrhniške JRZ in občinskega sveta,

Prime Jože, Mačkovec
pri Žužemberku.

Anton Grill,
Moravče.

Potočnik Janez, Sopotnica
pri Škofji Loki.

Rus Franc, Zafara
pri Žužemberku.

Šimenc Jože, Podgora,
Dol pri Ljubljani.

Dolenc Anton,
Petkovec pri Logatcu.

poleg tega pa tudi delaven predsednik domače gasilske čete. — Anton Tomšič je pri svojih 75 letih še vedno krepak kovač starega kova, šaljiv in hudomušen in ve vedno povedati, koliko tednov je star. Sedaj jih šteje že čez 4000. Rad pove kaj iz svojih bogatih izkušenj in kadar pove kaj važnega, takrat začne stavek vedno z besedami: »Verjemite mi« in tako dalje. In tako tudi sedaj trdi: »Verjemite mi, da sem »Domoljuba« vedno rad bral.« — Lovrenc Petrič je bil od mladih nog uslužben na Žitkovem posestvu in žagi in si je v svoji skromnosti in kljub nesrečam, ki so ga dostikrat obiskovale, ustvaril prav lepo domačijo, kjer je sedaj prevzitan. Čeprav ubog delavec, je tudi on takoj ubogal gospoda Petra in naročil »Domoljuba«. Star je že 78 let, »Domoljuba« in tudi druge katoliške liste še vedno bere. Kakor je vse življenje kot zvest svetovalec in prijatelj služil pri eni sami hiši, tako je bil vedno tudi zvest katoliški misli, pa tudi svojemu političnemu prepričanju. Ko so pri enih zadnjih nasilnih volitev pridrveli Orjunci na velikem tovornem avtomobilu pred njegovo hišo in ga pozvali, naj se obleče, da bo volil Živkoviča, ker mu sicer ponoči zažgejo hišo, je odgovoril, da ga lahko kar takega odpeljejo na voliše, ker se jim ne more braniti in da tudi njegovo ime lahko napišejo, kamor hočejo, da pa ne bo volil, dokler ne bo kandidirala njegova stranka.

Žužemberška fara je imela v časih, ko je »Domoljub« začel izhajati sijajne gospode duhovnike, ki so se znali pravi čas zavedati važnosti katoliškega tiska za slovenske kmečke družine. Ti duhovniki so izvedli po fari živahno agitacijo za »Domoljuba«, ki ima od tedaj kljub težkim razmeram, v katerih zlasti kmečko ljudstvo tu živi, še vedno veliko naročnikov. Naš poverjenik nam sporoča, da so se mu prijavili trije naročniki, v katerih hiše prihaja list že od začetka. Rus Franc iz Zafare je prejemal nekaj časa list pri skupnem poverjeniku, sedaj ga pa dobiva po pošti na dom. Štrumbelj Florijan z Vinkovega vrha prejema list vseh 50 let potom poverjenika. Hiša Jožeta Primca iz Mačkoveca prejema list pri poverjeniku že vseh 50 let. Najprej ga je prejemal † Jože Primc, ki je bil dalje časa tudi župan občine Dvor, po njegovi smrti pa ga prejema njegov sin.

Lovrenc Korbič, Zbilje 19 pri Smledniku, nam sporoča, da je njegova hiša na-

ročena na Domoljuba«, odkar je začel izhajati. Od začetka ga je vsa fara dobivala v župnišču, sedaj pa imajo posamezne vasi poverjenike, ki poskrbe, da pride list čim hitreje v roke naročnikov. Zadnja leta je imenovani poverjenik našega lista za Zbilje.

Kovaški mojster Anton Tomšič z Verda.

Matija Rozman, posestnik in mlinar na Srednji Beli je še edini živeči naročnik »Domoljuba« v Preddvorski fari, ki je naročil takoj prvo številko. Kot 15 letni mlinarski vajenec je list že naročil. Takrat so bili redki, ki so se za branje časopisov zanimali. Rozman Matija je videl kako važen je časopis za vsako hišo in je vneto agitiral za list, tako da ima danes »Domoljuba« skoraj vsaka hiša v fari. Čez 30 let je že poverjenik lista. Sedaj, ko je že skoraj leto dni priklenjen na bolniško posteljo, mu je »Domoljub« nad vse drag prijatelj in tolažnik. V njegovi hiši so stalni gostje tudi »Slovenec«, »Bogoljub«, »Glasnik«, »Misijoni«, »Odmev«, »Vigred«, »Gorenjec« in mnogo let tudi »Mladika«.

Trda gorenjska grča Rakovec Janez iz Poljšice štev. 5 nad Podnartom je kljub

75 letom krepak mož in še dela v gospodarstvu kakor v najboljših letih. Od devetih otrok ima žive štiri sinove in štiri hčerke, ki so vsi že pri kruhu, hiša pa je polna smeha in joka mladih vnukov. Prepričani smo, da bo kljub svojim 75 letom doživel še marsikak jubilej »Domoljuba«, ki ga najraje bere.

Ravnihar Jožef s Križne gore 9 pri Skofji Loki, nam sporoča, da prihaja v njegovo hišo list že od začetka. Prvotno so list naročali potom gg. kaplancv, zadnjih 25 let pa potom g. dekana Mraka v Stari Loki.

Jospina Jurak iz Guštanja v Mežiški dolini je obhajala 12. septembra letos 50 letnico srečnega zakonskega življenja. Tudi »Domoljub« prihaja v njeno hišo že 50 let. Iskrene čestitke!

68 letni kovač Valentin Valjavec iz Leš št. 1 pri Brezjah ima devet živih otrok, ki so vsi preskrbljeni. Vnukov ima pa že kar 16. Odkar vihti kladivo, mu prihaja v hišo »Domoljub«.

Anton Razoršek, posestnik v Hrastniku pod Limbarsko goro, kljub 78 letom bere »Domoljuba« brez očal. Polnih 50 let ga že prebira. V svojem dolgem življenju je imel 14 otrok, od katerih jih je 7 še živih. Vsi ti pa imajo obilne družine, tako da se ponaša že s 33 vnuki, od katerih jih živi 14 v Ameriki.

Hiša, ki je bila tudi 50 let naročena na »Domoljuba«, je pri Strojariju v Zadvoru pri Sostrem. Pokojni oče Moškric Matevž se je naročil takoj prvo leto na »Domoljuba«, katerega je bral do svoje smrti. Hiša je ostala naročena naprej, in hčerki, ki živita na domu, bosta ostali zvesti »Domoljubu«.

V Črni vasi pri Ljubljani je št. 155 tudi naročena že 50 let na »Domoljuba«. Pokojni Franc Meze se je naročil, njegovi sin Edvard pa prebira z ženo in osmimi otroki še danes »Domoljuba«.

Drašler Matevž, 85 letni posestnik v Lepih Laščah nad Borovnico, prebira »Domoljuba«, odkar izhaja. Kljub temu, da je mnogo potoval po svetu in marsikaj prestal v vojskah, je še vedno trden mož. Dal Bog, da bi še dolgo bral dragega mu »Domoljuba«.

V Mali Ligojni št. 17 pri Vrhniki je hiša, v kateri berejo »Domoljuba« 50 let. 60 letna Kovač Franciška, ki gospodari doma, je brala »Domoljuba« od prvega leta izhajanja, ko so ga naročili njeni starši.

V Hruševem št. 14 pri Dobrovi pri Ljubljani živi 81 letni Zadnikar,

Ana Rajer, Stranska vas pri Žužemberku.

Jela Premrou, voditeljica kmet. gosp. toč.

Marija Bajt, Javornik 94 na Gorenjskem.

Anton Zaman Jablanske Laze.

Mana Kristanc, Moše 6 pri Smledniku.

Petrovič Franc, Verd.

eden izmed prvih naročnikov »Domoljuba«. Od devetih otrok mu jih živi osem, med katerimi je že pet poročenih. Kljub temu še vedno sam dela vsa poljska opravila ter obiskuje številne svoje vnuke. Njegov najmlajši sin pa je že občinski odbornik na Dobrovi pri Ljubljani.

Sibovec Marija z Glinc, cesta XV/5, pri Vižu, zasleduje »Domoljuba«, odkar izhaja. 88 let se ji ne pozna in še vedno bere »Domoljuba« brez ocal. Njena družina je bila med prvimi naročniki »Domoljuba« in njen pokojni mož, ki je umrl l. 1935, je bil omenjen v sicer nepopolnem seznamu 25 letnih naročnikov ob 25 letnem jubileju »Domoljuba«.

80 letni Jevsec Anton iz Črne vasi št. 175 še krepko pomaga na domu, ker še dve leti gospodari mladi zet. Ima šest otrok, med temi so kar trije v Ameriki. Ostal bo še naprej zvest naročnik »Domoljuba«.

Andrej Dolinar, posestnik iz Smlednika, je tudi 50 let naročen na »Domoljuba«. Dolga leta je županov v Smledniku, sedaj pa živi 77 let star v Ljubljani.

V Kresnikah pri Storah pri Celju je hiša št. 7 (p. d. Koadolj) tudi že 50 let naročena na »Domoljuba«. Oče kriščanske družine Karol Rezar se je takoj naročil na »Domoljuba« in je ostal njegov naročnik do svoje smrti. Hiša je ostala še naprej zvesta »Domoljuba« in gospodari sin Mirko s pomočjo svoje mame Jožefe.

V hišo Jurija Humarja, zemljaka v Vodcah pri Mekinjah, nečaka Primakovega gospoda, je začel list prihajati takoj, ko so domači gospod župnik ljudi opozorili na novi list. Dobro se sedanji gospodar spominja, da so za prvo naročnino odrlini 30 krajcarjev.

Tudi v hiši Jožeta Koširja, dvozemljaka na Podjelšah pri Mekinjah (p. d. pri Ožbovcu), se spominjajo, da imajo list že 49 let, ne morejo pa z gotovostjo trditi, če je list tudi prvo leto prihajal v hišo.

Sercelj Janez iz Podhoste pri Toplicah nam sporoča, da v njegovo družino prihaja »Domoljub« že vseh petdeset let. V družini je bilo 12 otrok, od katerih jih živi še 10. Poročen je en sin in dve hčeri.

Franja Meljšk s Hriba št. 9 pri Vrhniki piše: »Dragi Domoljub, čestitam Ti k Tvoji 50 letnici! Spominjam se, da sem že kot mlada deklica rada čitala Domoljuba, ki je prinašal vedno toliko zanimivega in poučnega čtiva, zlasti prelepih povesti. Usoda me je pripeljala v tujino, v Brazilijo. Tu sem med

tujimi ljudmi šele spoznala, kaj pomeni človeku dober list. Mlada in nezkušena sem tako potrebovala lista, ki bi me učil varovati ne samo svoje poštenje, ampak tudi učil modrega življenja, da se človeku ne bi bilo treba kesati na stara leta. Zato vsem, ki odhajajo v tujino prav posebno priporočam, naj poskrbe, da bo »Domoljub« prihajal k njim in tako vzdrževal svazo med njimi in domovino. Ko sem stopila zopet na domača tla in se

Iladnikova hiša in grunt v Potkocvu pri Rovtah.

poročila, je bil »Domoljub« nadaljnjih 40 let stalno moj spremljevalec. Po moževi smrti prejema list moj sin. Čeprav sem že v letih, ga še vedno z veseljem prebiram.»

Št. Jurij pod Kuzom. Prve naročnike za »Domoljuba« je zbiral tedanji župnik g. Janer Vidregar in je naročilo prvi letnik 8 naročnikov. Izmed teh imajo še sedaj naročenega Avrelle iz Rodeža in Gričar iz Osredka, ki še sedaj živi, ter Medved iz št. Jurija. Medved ima še sedaj shranjene vse letnike.

V rojstno hišo pesnika Sorškega polja Simona Jenka prihaja »Domoljub« tudi že vseh petdeset let. Prvotno je imel list naročen oče Janez Bohinc, po njegovi smrti pa ga je prejemale njegova hčerka Frančiška Janhar, ki še sedaj kot poverjenica našega lista skrbi, da list prihaja v druge družine v vasi. Piše nam, da ga povsod radi bero in da želi, naj še nadalje ostane tak, kot je bil doslej.

Valentin Valjavec, kovač iz Laš št. 1 pri Brazjah v vnukom v naročju.

Kira Milan, posestnik v Nevljah pri Kamniku, nam piše, da je njegova hiša naročena na »Domoljuba« vseh 50 let. Leta 1899 ga je naročil tast sedanjega gospodarja Janez Rems, ki ga je prejemal do svoje smrti leta 1929. Pokojni je bil ugledna osebnost, več let občinski odbornik in predsednik šolskega sveta. Leta 1929 je začel novi gospodar list prejemati na svoj naslov in cela družina ga zaradi zanimivega in poučnega pisanja v veseljem prebira.

Janez Cerar, posestnik iz Zej pri Dobu, je že vseh 50 let naročnik našega lista. Oglasil se je kar sam v našem uredništvu in nam povedal, da vedno z največjim veseljem prebira list in komaj čaka, kdaj pride nova številka lista v hišo. Žena mu je umrla že pred desetimi leti. V zakonu sta imela 19 otrok, od katerih živi še osem sinov, ki so bili vsi vojaki. Devetnaest let je bil župan občine Brezovica, občinski odbornik pa nad 30 let.

Matija Črnič iz Dolencov pri Adlešičih ima »Domoljuba« že vseh 50 let. 75 let je star in veliko je v svojem življenju prekusil, saj je bil dvakrat v Ameriki, pa je še vedno trden in zdrav. Bog daj, da bi ga »Domoljub« še veliko let spremljal na poti njegovega življenja!

Podbregar Peter z Zgornje Javorštica pri Moravčah je naročen na »Domoljuba« vseh petdeset let.

V hišo posestnika Lovrenca Podbevška v Spodnjih Palovitah, županja Vražja peč, prihaja »Domoljub« od prve številke dalje. Do leta 1890 je bil na list naročen rajni brat sedanjega gospodarja, po njegovi smrti pa je list prihajal na sedanji naslov. List dohiva hiša vsa leta pri poverjeniku v Vranji peči.

Bobnar Ana iz Godešiča pri Škofji Loki nam sporoča, da je njena družina naročena na »Domoljuba«, odkar izhaja. Ko je bila stara osem let, je »Domoljuba« že raznašala po hišah. Po očetovi smrti prihaja list na njen naslov že nad 35 let, prej pa ga je prejemal njen oče.

Janez Oberstar, posestnik iz Zapulj pri Ribnici, in njegova družina imajo »Domoljuba« naročenega 50 let.

V družino posestnika Janeza Kavčiča v Rovtah št. 63 prihaja »Domoljub« že od prve številke dalje.

Matija Sever nam sporoča, da ima naš list naročen že od leta 1888, ko je začel

Dom Simona Jenka v Prašah.

Družina Mezeta Edvarda iz Črne vasi št. 135 pri Ljubljani.

„Domoljub“ in naš očka

izhajati. Sprva ga je dobival potem poverjenika, nato v društvu, zadnja leta pa po pošti na svoj dom, da ga ima tako čim prej v rokah. Poslal nam je sliko, ki ga kaže kot 24 letnika, ko je začel list prihajati v njegovo hišo.

Domoljubov jubilaent je tudi Arko Ivan iz Brež pri Ribnici. Ko je začel izhajati »Domoljub«, si ga je naročil, ko mu je bilo komaj 17 let. Sprva ga je dobival v svojo rojstno hišo v Dane. Pozneje se je priselil v Brežo, kjer biva še sedaj kot učitelj na sinovnem posestvu in kamor list še sedaj dobiva. Kako mu je »Domoljub« drag, kaže tudi to, da si ga vsako leto, ko gre v Avstrijo z rešeti kot pristen Ribničan, naroči tudi tja, saj vidi v njem res prestrga tovariša in prijatelja.

Pišlo uro boda od Litije je prljazna vas Gor. Log. Kdo ne pozna gospodarskega očeta Škarja, po domače »Gospodovskega«? Veder in zdrav vodi obširno posestvo, ščprav ima že 75 let. Pred letom dni mu je umrla žena in skrbna mati svojim otrokom. Imela je blago srce za vse, kateri so iskali pomoči, posebno revežem ni odrekla podpore. V to verno slovensko hišo prihaja redno že 80 let »Domoljub«.

Grblin pri Litiji. Na Grbinu gospodari daleč na okrog znani Bokalov oče. Osem križev ima že, pa je še vedno zdrav in čil. Žena mu je umrla pred 22 leti in od tedaj vodi gospodinjstvo njegova hči Fanči, pred leti izvrstna igralka na društvenem odru v Šmartnem. Oče Bokal se je pred leti živahno udejstvoval v javnem življenju kot občinski odbornik in svetovalec. Rad se spominja časov pred 50 leti, ko je »Domoljub« začel izhajati. Pravi, da je bilo življenje takrat vse bolj prijetno kakor danes. Ljudje so bili med seboj prijazni, drug drugemu naklonjeni, danes pa so ošabni in »grobi«. — Najboljši prijatelj mu je bil vedno »Domoljub« od tedaj, ko je prvič prišel v hišo skozi vsa leta in še danes mu je zvest prijatelj.

St. Jurij pri Litiji. Znana je Simončičeva, po domače »Dobravčeva hiša«, ne samo po svojem obširnem posestvu in skrbnem gospodarstvu, ampak tudi, ker prihaja v to hišo »Domoljub« že 50 let. Patnajst let je, odkar je umrla mati-gospodinja, in še vedno se je s hvaležnostjo spominjajo vsi, posebno pa oni, ki so bili deležni gostoljubnosti in radodarnosti dobre matere. Po njeni smrti gospodari

Družina Šora, Dobeno pri Mengšu.

V počitnicah je bilo. Končal sem osmo šolo. Z očetom sva sedela pri mizi v doinači hiši in se pogovarjala. Pripovedoval sem mu, kako nam je neki profesor vbijal matematiko v glavo s izrazi: taleta, osli, kmečki troti, kozli, stene, hudiči. Oče je vse to mirno poslušal in dejal: »Kaj hočemo? Pot do izobrazbe je vedno težka.« Začudil sem se temu odgovoru. Očka pa je pripovedoval, da tedaj, ko je bil še otrok, ni bilo šol. Pri vojakih se je naučil z veliko težavo brati in pisati tako dobro, da je bil več let župan. Pred njim na mizi je ležal »Domoljub«. Vzel ga je v roke in mi dejal: »Poglej ta-le mi je dal, kar vem in znam! Temu se imaa tudi ti zahvaliti, da si šel v višje šole!«

Odkar sem poznal svojega očeta, sem ga videl skoraj vsako nedeljo popoldne sedeti pri mizi in brati »Domoljub«. »Domoljub« je vzel s seboj na pašo in poleti v senco, kjer je utrujen počival. Prebral ga je vedno od prve do zadnje črke. Večkrat je dejal: »Domoljub« je moj najboljši prijatelj. V njem najdem vse, kar potrebujem za življenje!«

Naš očka je bil moder mož. Veliko ni rad govoril. Kadar je pa govoril, je govoril tako, da so se mu vsi čudili. Sosedje so ga ob takih prilikah začudeno vpraševali: »Kje ti pa to zvedel?« On pa je vedno odgovoril: V »Domoljubu« sem bral! »Domoljub« nas kmete spoštuje.«

Vsako nedeljo zvečer smo otroci težko čakali večerje. Tedaj se je navadno očku razvezal jezik. Razložil nam je vse članke in povečal vse novice, ki jih je bral v »Domoljubu«. Marciketero zlato znanje in dobro seme je tedaj padlo na njivo mladih src. »Domoljub« nam je vzgojil očeta, oče pa z njegovo pomočjo nas.

Pred svetovno vojno je bilo v naši vasi ob nedeljah in praznikih čudovito življenje. Prebivalci naše vasi so se zbrali, zbrali gospodari, gospodinjje, fantje, dekleta in otroci. Pogovarjali so se, zabavali in peli. To priliko

sin Polde, gospodinjstvo pa mu vodi vedno postrzežljiva sestra Lojzka. Ze njegovemu očetu je bil »Domoljub« posebno všeč, pa tudi g. Polde ga redno in z največjim veseljem prebira. Vse ga zanima, posebno pa gospodarska priloga in poročila o živinoreji. Zelimo, da bi ga še dolgo let zdrav prebiral.

Jernej Jelovčan, posestnik in trgovec iz Murave pri Poljanah nam sporoča, da je njegova blia stalna naročnica »Domoljuba«.

Na »Domoljuba« je naročen že 50 let Medja Janex, posestnik Nemški Rovt 4, pri Boh. Bistrici.

Med zveste »Domoljubovce« spada vsekakor naš cerkovnik Ignac Zupan, ki bo v kratkem obhajal svojo 75-letnico. Ze 56 let vrši nepretrgoma cerkovniško službo v naši fari; službuje sedaj že petemu župniku. Povedati ve mnogo zanimivosti iz naše preteklosti, ker je izredno bistrega spomina. Tudi sicer je še telesno čvrst in hiter, da bi mu nihče ne

je očka spet porabil, da je gospodarje seznanil z vsami važnimi dogodki, ki jih je prinesel »Domoljub«. V naši vasi je bila navada, da so se v sinjskih nedeljskih večerih zbirali gospodari v naši hiši. Kadili so, pripovedovali drug drugemu doživljaje, nazadnje so se pa obrnili na našega očka s prošnjo, naj jim pove, kar je bral »Domoljubu«. Očka je pripovedoval; kar pa povedati ni mogel, je prebral. Vse do svetovne vojne je bilo tako.

Med svetovno vojno je naš očka poročal vsej vasi o vojnih dogodkih.

Po svetovni vojni je bilo skupno življenje naše vasi porušeno. Oni, ki so se srečno vrnili domov iz svetovne vojne, so začeli ponosno govoriti: »Mi smo videli svet; zato vemo, kako je!« Vi, ki ste bili doma, nič ne veste, tudi »Domoljub« ne! Mrzla sapa verske mladosti, prevzetnosti, mržnje in sovraštva je zavla tedaj preko naših vasí. Temeljni vere naših mož in fantov so se zamajali.

Naš očka so se tedaj usaknili. Nič več niso hodili na vas. »Domoljub« jim je bil zdaj še dražji prijatelj. Toda začele so jim pešati oči. Tedaj so naročili zdaj temu, zdaj onemu otroku, naj jim bere »Domoljub«. Kakor pridigo so ga poslušali. Velikokrat so rekli: »Kaj bi počel, če bi »Domoljuba« ne imeli.« »Domoljub« je bil njihov najzvestejši vodnik, najboljši tolažnik in svetovalec.

Predno so se poslovili od sveta, so najstarejšemu sinu, ki so mu prepustili gospodarstvo, naročili: »Beri rad »Domoljub«. Če boš »Domoljub« rad bral, boš pameten mož postal.«

Tam ob vznočju hriba, kjer stoji župnijska cerkev, spé moj dobri očka. Dragi so mi spominjati nanje. Vsak teden, ko me obišče »Domoljub«, mi vatajajo v duhu pred očmi. Zato si tudi meni ljub in drag, moj znanec »Domoljub«, ker me spominja vedno na očeta, kadar me obišče. Pozdravljam, zahvaljujem se ti ob tvojem zlatem jubileju za dobrote. Bog s teboj in njegov blagoslov!

prisodil toliko križev. Vaak četrtek se zelo razveselil »Domoljuba«. Zato mu naš list ob 50-letnici šeli, da bi ga Bog ohranil še mnogo let!

V krogu svojih otrok ata obhajala l. 1934 svojo zlato poroko Albin-Terezija Kuntara. V njuno hišo prihaja »Domoljub« vseh 50 let. G. Albin Kuntara se je rodil leta 1860, ga. Terezija, roj. Kunaj leta 1867. Oba sta še zdrava in krepka. Družina je vzgojena v katoliškem duhu.

Prijave naših prijateljev, ki list prejema jo že vseh 50 let še vedno prihajajo. Ker pa moramo zaradi obsežnosti lista in del prej zaključiti, nam kasno došlih prijav ne bo mogoče več natisniti, zlasti pa nam je žal, da prepozno došlih slik, katerih priprava da dosti dela, ne bomo mogli objaviti. Prav lepo prosimo vse one, ki smo jih morda pri veliki množici prezrli, ali pa, ki valed prepozne prijave v listu niso omenjeni, da nam oprostite.

Spomin na stare, dobre čase

Katoliško tiskarno, sedanjó Jugoslovansko tiskarno, je ustanovil leta 1883. upokojeni župnik Josip Jerič. Bil je sicer silno preprost mož, vendar je na vso moč želel dati Slovincem čim več branja, ki bi slonelo na katoliških načelih in ki bi ta načela vedno in

Hinko Zirkelbach, faktor Jugoslov. tiskarne v pok.

dosledno branilo in zagovarjalo. Do l. 1872. so izhajali v Ljubljani »Slovenski narod«, »Novice«, »Zgodnja danica« in uradna nemška »Laibacher Zeitung«. Leta 1872. je Jerič začel s pomočjo nekaterih drugih gospodov izdajati list »Slovenec«, ki je bil sprva tiskan v Blasnikovi tiskarni. Z listom je imel največ dela Jerič sam, ki je bil urednik in izdajatelj obenem. Stroški za list so bili veliki, naročnikov malo, Jerič pa je na vso moč želel, da bi postal »Slovenec« dnevnik, kar do tedaj še ni bil.

Stara tiskarna

Leta 1883. je Jerič ustanovil lastno tiskarno in začel izdajati »Slovenca« dnevno. Ta tiskarna je bila izpočetka kaj skromno podjetje. Mnogo desetletij truda in dela je bilo treba, da se je iz skromnih začetkov

razvilo mogočno podjetje, ki ga danes predstavlja naša Jugoslovanska tiskarna. Prva tiskarna je bila na Vodnikovem trgu, v hiši, kjer je sedaj davčna uprava. Tiskarna je bila v dvoriščni stavbi, ki je imela par oken na Studentovsko ulico. Prej je bila v teh prostorih glavna zaloga tobaka, ali kot so takrat Ljubljancani dejali: »Haupttobakopalda«. Ko je tiskarna dobila nove prostore, se je tja vselila najprej orglarska šola, za njo pa mestno tržno nadzorstvo.

Prva tiskarna je imela dva prostora. V enem je bila črkostavnica, v drugem pa stroj za tiskanje časopisa. Oboje je bilo zelo skromno, saj je bila tiskarna namenjena le »Slovincu«, ki je izhajal takrat v veliko manjši obliki kot danes in le na štirih straneh. Le ob posebnih prilikah se je list tiskal na 6 straneh.

Vodja tiskarne je bil takrat Rihard Seber, ki je bil obenem tudi meter lista, črkostavec, korektor, blagajnik in knjigovodja vse v eni osebi. List so stavili sledeči črkostavci: Ign. Verbajš, Dragotin Hribar, A. Košir, I. Komar in Gogala. Strojnik je bil Fr. Jerala, vajenca pa sta bila A. Košak in H. Zirkelbach. Od vsega takratnega osebja živita danes le še oba takratna vajenca, ki sta seveda že oba v pokoju. Naj ob tej priliki omenimo, da sta bila izmed teh gg. Komar in Zirkelbach nad 40 let v službi pri našem podjetju.

V strojnici je stal samo en tiskarski stroj znamke »Kaiser« in ena stiskalnica. Elektrike takrat v Ljubljani še ni bilo, zato je moral vrteti stroj poseben delavec, pomagal pa mu je vedno en vajenec. Strojnik pa je skrbel za stroj, vlagal papir in prenašal stavek k stroju in od stroja. Nekaj dni pred tiskom je bilo treba papir zmočiti. Tudi to je delal strojnik, kar zlasti pozimi ni bilo prijetno delo. Pri delu smo si svetili s petrolejkami. Ker vodo v Ljubljani še ni bilo, smo morali vajenci hoditi po vodo za gospode stavce ven k vodnjaku, ki je bil pozimi ves v ledu. Tudi stranišče smo imeli tako daleč in na tako zračnem kraju, da si je pozimi vsakdo dobro premislil, predno je naredil »Übungsmarsch«, kakor smo pohodu na skriti prostor rekli. Posebno v skrbeh smo bili, kadar so bili na-

Hiša pokojnega Moškrica Matevža, p. d. pri Strojbarju v Zadvoru št. 19 (pri Sostrem), ki je tudi že 50 let naročena na »Domoljuba«.

bori, ki so bili v naši hiši. Fantov in žandarjev je bilo na dvorišču toliko, da kar ni bilo moči do vode in je bil tudi »Übungsmarsch« zelo oviran.

Vse osebe tiskarne je zaslužilo približno sto goldinarjev na teden. Ta denar je šel vajenec vsako soboto popoldne iskat k gospodu Jeriču. Precej časa je trajalo, preden je gospod to vsoto nabral. Sedel je k mizi, odpiral predal za predalom in brakal po papirjih. Tu je zasačil bankovec, tam goldinar, da je bila nazadnje vsota za plačo delavstva skupaj. Knjigovodstvo v tiskarni je bilo zelo enostavno. Drobna knjižica, kakršno rabijo danes gospodinje za nakupovanje v trgovini ali pri mesarju, je zadostovala, da so bile vse denarne zadeve tiskarne v najlepšem redu.

Plače delavstva so bile takrat majhne. Vodja tiskarne je prejemal 12 goldinarjev na teden, črkostavci po 8 do 10 dolginarjev, pomožni delavec, ki je vrtel stroj in bil pri tem delu truden in moker kot miš, je pa dobil 6 goldinarjev na teden. Kljub navidezno skromnim vsotam se je pa dalo s tem denarjem lepše živeti kakor danes s tisočaki. Da bi videli, kako je ob ponedeljkih dišalo po tiskarni po guljažu in pivu, ko smo si mačka preganjali, če je prilika nanesla, da se je ta domača živalica priplazila za nami v tiskarno in nam pri delu hodila na pot...

Tudi stare tiskarske navade smo takrat strogo držali. Kadar so vajencu potekla leta njegove učne dobe, je moral s faktorjem k predsedniku Katoliškega tiskovnega društva,

Koncilja Matija, Gabrovnik, ž. Češnjice.

Luka Gaber, Voklo, p. Benčur pri Kranju.

Sibovec Marija, Glince pri Viču.

Zdravnik, Hrušev, pri Dobrovi.

Janez Cerar, Zeje pri Dobu.

Fortunat Berjak, Zužemberk.

Družina posestnika Jan. Kavčiča, Ravte 68.

ki je vajenca s primernim očetovskim nagovorom proglasil za pomočnika. Obenem pa je dal novopečenemu pomočniku »kuverto«, da je lahko povabi svoje tovariše na pojedino. Sprejem v pomočniški stan smo pa še enkrat praznovali v delavnici. Za to je bil določen vedno ponedeljek po delopustu. Ko se je faktor odstranil, so prinesli delavci v sredo dvorane visok stol na treh nogah, ki smo ga imenovali »Korigierstuhl«. Eden stavec je dobro namočil gobo in jo položil na stol, druga dva pa sta krepko prijela pomočniškega kandidata in ga posadila na mokro gobo. Tretji pa je iz pripravljene vrča zlijal novopečenemu pomočniku vode na glavo. Temu obredu smo rekli »kaučanje«. Novi pomočnik je dobil posebno pismo, da je bil »kaučan«. Za ta dokument je moral plačati en sodček piva.

Delo v tiskarni je vedno bolj rastlo in kmalu je bilo treba misliti na večje prostore. Vzeli so v najem sosedno veliko dvorano, kamor so postavili nove in boljše stroje. Ta čas je Ljubljana dobila plinaro in hoteli so napeljati plin v našo tiskarno. Temu pa se je uprl avstrijski uradni šimelj, hiša je bila namreč državna last, češ, da v državna podjetja ni mogoče napeljati plina, ker ni nikjer nobenega določila v predpisih, po katerih bi bilo to dovoljeno. Tako smo morali še dalje delati pri petrolejkah.

Prvo večje delo, ki smo ga začeli tiskati v povečani tiskarni, je bil časopis »Duhovni pastir«, ki je začel takrat redno izhajati. Prva večja knjiga pa je bila delo kanonika Janeza Flisa »Stavbinski slogi«. Kmalu nato je začel izhajati »Domoljub«, ki je bil več let le priložna »Slovenca« in je izhajal vsakih štirinajst dni. Delo v tiskarni je raslo od leta do leta. Mali obrat ni mogel zadostiti vsem potrebam katoliškega tiska. Ker tu v starih prostorih ni bilo mogoče podjetja nič več razširiti, se je tiskarna preselila na Poljanski nasip, v hišo, ki še sedaj stoji na dvorišču sedanje Jugoslovanske tiskarne.

V nove prostore so takoj postavili velik brzotiskalni stroj, ki je bil v prvi vrsti namenjen za tisk ilustracij in boljših del. Tu je stroje gonil poseben motor na plin. Ko pa je dobila Ljubljana elektriko, so takoj nabavili elektromotorje za pogon strojev. Podjetje je raslo od dne do dne. Kmalu so postali tudi

ti novi prostori pretesni. Prizidavali so na vseh straneh, da so dobili prostora za nove oddelke podjetja, zlasti za knjigovoznico, ki je potrebovala mnogo prostora. Del podjetja se je preselil v hišo, ki je stala na kraju, kjer je sedaj palača naše tiskarne. Toda tudi tu je bilo vse pretesno, tako so se pred dobrimi tridesetimi leti odločili, da sezidajo sedanjo stavbo Jugoslovanske tiskarne, ki so jo postavili tako veliko, da so vsi z glavami zmajevali, češ, kam s prostorom. In vendar je tudi ta velika stavba danes mnogo premajhna, da bi mogla dati dovolj prostora naštetim najmodernejšim strojem in nad 300 nameščenem, ki jih podjetje zaposluje.

K skiepu naj še omenim, da je župnik Jerič svojo tiskarno leta 1887. prodal novoustanovljenemu Katoliškemu tiskovnemu društvu, čigar prvi predsednik je bil prof. Josip Zupančič, nato ustanovitelj »Domoljuba« prelat Andrej Kačan, za njim pa sedanji predsednik dr. Gregorij Pečjak. Tiskarno je najprej vodil Rihard Šeber, ki je pozneje prevzel v Postoini tiskarno za svojim očetom,

Dom Antona Mraka v Stanežicah pri št. Vidu nad Ljubljano.

nato Franc Ban, za njim pa sedanji ravnatelj Karel Čeč, ki je tiskarno dvignil na tako višino, da lahko tako po svojem obsegu, kakor po kvaliteti izdelkov konkurira z vsakim podjetjem te vrste v naši državi.

Staro uredništvo

Uredništvo »Slovenca« je bilo nastanjeno na Poljanski cesti št. 26, v mali hišici tik »Marijanišča«. Tam je stanoval urednik Jerič. V prvem nadstropju je bilo uredništvo in stanovanje, spodaj pa kuhinja in stanovanje za urednikove sorodnike. Ti sorodniki so tvorili upravništvo. Tu so pripravljali naslove, zgibali »Slovenca« in »Domoljuba« in oddajali na pošto. »Slovenec« je imel takrat okrog 800 naročnikov. Raznašal ga je po Ljubljani star možiček, po imenu Štefan. Imel je to napako, da se je pri raznašanju lista rad v kaki gostilni malo okreptal in sedel na »Slovenca«. Če »Slovenca« ni oddal zvečer, ker je takrat list izhajal ob 5. ali 6. popoldne, je raznosil list še drugo dopoldne.

V uredništvu sta bili le dve osebi: urednik g. Josip Jerič in sourednik Bedenek. Vajenec je bil takrat revež. Vsak dan je bil več na ulci kot v tiskarni. Po vsakih 50 ali 100 vrst rokopisa je letel iz tiskarne na Poljane.

Stavci, ki so delali na akord, so čakali in se jezili. Komaj je vajenec izročil v tiskarni rokopis, je moral zopet nazaj. Zvečer je pa nosil sproti vsakih 200 pol v upravo na Poljane.

Pozneje je bilo bolje, ko se je uredništvo in uprava preselilo v stolno župnišče. Popoldne je prišel v tiskarno g. Jerič, da je bral korekturo lista v straneh, spisal kako notico ali kaj drugega. Imel je malo sobico. Pri tem delu pa je gospod rad zadremal, zato je moral stati vajenec vedno pri oknu, da je gospoda dramil. Ker to delo ni šlo gospodu izpod rok, je nastvil za ta posel Jakoba Aleševca, urednika »Brencljas«. Takrat je bil še gospod, pozneje pa je žalostno propadel in se popolnoma zanemaril zaradi pijače. Temu gospodu je moral vajenec vsak dan popoldne do treh počediti sobico, od gostilne »pri Kolo-vratu« prinesiti pol litra vina in dve »šušterkubi«. Denar je bil za vsak dan naprej pripravljen.

Za g. Jeričem je prevzel uredništvo g. dr. Ign. Zitnik. Pri njem je bil izpočetka še vedno Bedenek, pozneje pa je vstopil v uredništvo g. Ivan Rakovec, sedanji ravnatelj uprave. Gospod dr. Zitnik je bil zlata duša, kadar pa se je razjezil, je bilo pa joj. Goljufal ga je pa tudi, kdor je le mogel. Kar ni mogel kdo prodati, mu je enostavno poslal na dom in priložil račun. Nekaj časa je robantil, potem pa plačal račun.

Najbolj srdit je bil takrat, ko bi moral biti »Slovenec« prvokrat tiskan v novem poslopju, sedanji litografiji. Tu je bil že postavljen nov, velik brzotiskalni stroj. V večjo slavnost dogodka je prinesel dr. Zitnik seboj hleb kruha in poslal v tiskarno sodček piva. In čaka, kdaj bodo stavek porinili v novi stroj. Toda stavek so porinili v stari stroj, ki je že prej tiskal »Slovenca«. To se mu je tako za malo zdelo, da je z vso silo udaril ob tla in robantil kot Tolminec. Sele po dolgem pojasnjevanju, da je novi stroj namenjen le za boljša dela, se je potolažil in dal vseeno nastaviti sodček piva...

Uredništvo »Slovenca« in »Domoljuba« se je kmalu preselilo v prvotno novo poslopje v

Družina posestnika Lovrenca Podbevšek na Sp. Pavlovičah pri Vranji peči.

Domoljub pri „črnih umetnikih“

Se vsakdo je mogel vedno, kadarkoli je začel listati »Domoljub« takoj potem, ko ga je prinesel poštar, zamati svojevisti duh, ki ga je čimela nova številka. Se ne zadoši duha tiskarske barva je s tem opozarjala brava, da ni še doigo, odkar je ta izvod pačil iz tiskarskega stroja. In to je tudi zadnje sled dolgega in zamotanega tiskarskega procesa, katerega bravec se more zanaati. Vsa druga pot novice, preden zagleda beli dan v »Domoljub«, pa je za marsikoga zavita v skrivnostno lermo.

V vasi je završalo... Novica gre od ust do ust. Tudi »Domoljubov« dopisnik je zvedel zanjo. Sede za mizo in napiše dopis za »Domoljub«. Drobnja znamka na kuverti spremeni novice v poštni vroči do Ljubljane. Ob 9 zjutraj je potrka poštar na vrata uredniške sobe. Debel šop pisem pada na mizo. Včasih je treba plačati tudi kazen, ker je novica postala predega — preteška. Nato v dolgih urah opravijo potrebno delo škarje in svinčnik in tudi kovč. Rokopisi so pripravljene za dolgo pot skozi tiskarno.

Tako je dobro razgledati način tiskanja moderne časopisa vsakomur, ki si tiskarno še ni ogledal. Pa poskusimo kljub temu.

Temeljna misel tiska

Ze beseda tisk pove, da pri tem postu nekaj pritiskamo. Tudi štampiljko ali šig pritiskamo, pa se nam odtisne papir. V prav matem smislu je tem primeru v resnici nekaj — natiskani. Pa si oglejmo tako štampiljko od blizu. Prvo, kar zapazimo, je to, da so vse črke narobe: b izgleda kakor d, g je podoban p in obratno. Nič prebrati ni lahko take štampiljke. Desna stran je zamenjana z levo, prav tako kakor naša podoba v ogledalu. Pa pogledjmo štampiljko v ogledalu in vidimo, da sedaj lahko čitamo. Tako preobrnjene črke se vse na ostrih gumijastih robovih, tako da se barva na bližini, v katero pomakamo štampiljko, prime je zgornjih robov.

Pri tisku rabimo namesto gumijastih in zlepljenih črk posamezne črke, vilite iz svinec. Gumijaste črke bi se namreč izrabile in v njih ne bi mogli natiskati 10.000 ali celo 100.000 odtisov. Zato so izbrali svinec, kateremu so primejali še nekaj

I. nadstropju. Tam je imel stanovanje tudi urednik »Slovenca«.

Da ni bilo tedaj telefona v uredništvu, ni treba omenjati, ker takrat v Ljubljani sploh še ni bilo telefona.

Upravo »Slovenca« je prevzel pok. prof. Anton Zevančič. Uprava je bila nastanjena zadržaj za sedanjo prodajalno tiskovnega društva Ničman. Liste so tedaj zgibali na roko. Izredno uren in pravi mojster je bil dijak Jurvan, sedaj še živoči inženir. Pri upravi sta bili zaposleni tudi sestri pokojnega duhovnika g. Bohinca, ki je bil odbornik tiskovnega društva. Toda stroj je tudi zgibačem vzel kruh. Tiskarna je vpeljala na dveh strojih, kjer se je tiskal »Slovenec« in »Domoljub«, zgibalni aparat.

Dandanes bi se ta način tiskanja in zgibanja sploh ne mogel izvršiti po starem načinu obratovanja. Vse delo opravi rotacijski stroj. Prej je navadni stroj tiskal 1200 izvodov lista na 4 straneh na uro, sedaj rotacijski stroj tiska in zgane 32 strani »Domoljuba«.

H. Zirkelbach.

drugih kovin, tako da se razmeroma rad topi in da je zadosti trden.

Vzbočina črke, katere naj tiska, stoji na razmeroma dolgem svinčnem stebrčku, ki je prav toliko širok kakor črka sama. Iz takih črk slagajo črkostavci posamezne besede, stavke, odstavke. Razumljivo je, da zahteva to delo zelo spretnih rok in da je kljub temu še zamudno. Če bi sedaj tako lepo obrane in sestavljene črke onega odstavka po zgornjih robovih namazali s barvo in pritisčili nanje papir, bi se barva odtisnila prav tako kakor pri gumijasti štampiljki. Za tako ročno stavljenje je treba seveda veliko množino posameznih črk. Če bi človek hotel, recimo, s takimi črkami sestaviti kakelega »Domoljuba«, bi bilo to kaj dolgočasno delo. Najmanj petdeset ročnih stavcev bi moralo delati ves dan, da bi bilo tako delo opravljeno. Porabili bi pri tem velikansko množico črk in bi jih verjetno za drugo delo zmanjkalo. Kar preračunajte, koliko vrst ima en stolpič v »Domoljub«, sestojte potom črke v eni vrsti in pomnožite s stolpiči na šestnajsetih straneh, pa boste dobili najmanj 150.000 črk za eno samo številko »Domoljuba«.

Stavni stroj

V prvih letih, ko je začel »Domoljub« izhajati, so ga res stavili, kakor pravimo, na roko. Danes je pa to zamudno delo že prevzel stroj. Zaradi tega urednik potem, ko pregleda rokopis, ne pošlje v ročno stavnico — na roko stavijo črke namreč tudi še danes —, ampak v strojno stavnico. To je dolga dvorana, v kateri ropoče osem strojev — imajo ameriške ime »Linotype« (izgovori: linotajp). Ti stroji opravijo v glavnem vse zamudne dele kar sami in strojni stavci se tipka, kakor vsaki drugi, ki piše na pisalnik stroj.

Stavni stroj je prav gotovo najbolj skrivnostna zadeva v tiskarski industriji. Iz najmanj 20.000 različnih delov je sestavljen tak stroj in zato tudi more uredniti prava čudesa. Dočim ročni stavci s muko sestavi iz posameznih črk vrstico, ki kaj lahko zapade, vliiva stavni stroj kar že cele vrste, kakor da bi bile posamezne svinčene črke zlepljene. To, kar vidimo v »Domoljub« v eni vrsti nastanjeno, to je v resnici odtisnjeno iz ene take vrste. Ja to svinčena ploščica, na katere ožji dolgi stranici stoji na eni strani izbočene črke.

Kako pa to delo opravi stroj? Stavci ima na razpolago 90 tipk. Vsaka velika in mala črka ima svojo tipko, tudi ločila, številke in druga znamenja imajo tipke in tako jih je skupaj tako lepo število. Kadarkoli stavci pritisne na tipko, pada iz posebne predalčka v stroju po posebnem žlebu matrica — kalup odtisne črke, katere tipko je pritisnil stavci. V tej matrici črka ni izbočena, ampak zarezana. Tudi ni obrnjena, ampak moremo laško zarezano črko prav levo in lahko prebrati. Ko stavci tipka tako naprej, se mu v posebnem žlebu nabirajo matrice druga poleg druge, dokler jih ni za celo širino vrste. Nato pritisne na posebno ročico in stroj začne s svojimi čarovinjami. Sestavljene matrice romajo po stroju gori in dol in se ustavijo v bližini kotla, v katerem je raztopljen svinec. Skozi posebne luknjice se vlije nato v zarez, katere se naslanja na vrsto iz matric, raztopljen svinec. Ta zalije zarez in tudi drobne zareze posameznih črk v matricah. Ker so na tem delu stroj hladi z vodo, se ta malo količina svinec takoj stvdi in stroj spet vodi vrsto po posebni poti, na kateri jo še obreže, naprej, dokler ne izpade še gorke vrste v poseben žleb. V tem žlebu se vrste nabirajo druga za drugo. Matrice so s tem odslužile svoje delo. Če bi romale sedaj kam drugam, bi jih v stroju zmanjkalo. Zato jih zagrabijo posebna roka in jih nose nad velik predal, v katerem so v majhnih predalčkih urejene matrice po abecedi. Človek bi mislil, da ta stroj zna misliti. Sam jih namreč izbira in izpušča v pripadalne predalčke, tako da a-ji padejo na d-je, b-ji med b-je, veliki C-ji med C-je, vejice med vejice itd. Medtem ko stroj uganja te svoje spretnosti,

stavci že mirno stavi naprej naslednjo vrsto, ne da bi se mu bilo treba meniti, kaj stroj dela. Kako hitro dela stavci na takem stroju, nam pove primer, da natipka izveščen stavci v eni uri toliko vrst, kolikor jih gre približno na prvo stran »Domoljuba«.

Lomljenje

Tako smo prišli do posameznih vrst, katere bi še lahko odlikovali kakor kakšne štampiljke. Ko je stavci postavil na stroju tako na primer ves počitek ali članek, odnese drug stavci cel stolpič takih vrst v posebno dvorano — lomilnico. Tu sestavljajo iz vlitih vrst cele strani, jih opremijo s potrebnimi naslovi, ki so pa že sestavljeni iz posameznih črk, torej na roko. To delo — pravimo mu lomljenje, pa ne zato, ker ga kdaj pri tem pomolimo, takrat se namreč po tiskarski latovščini le — zalom — gre hitro izpod rok. Tako dokončano stran, sestavljeno iz vlitih vrst, trdno svezemo in sedaj bi jo mogli že tiskati. Tudi na ta način se danes tiskajo že številne knjige in druge tiskovine. Stran namreč vlije v poseben stroj. Valjar, na katerem se vse čas znače barva, gre čez stran iz svinčenih vrst in pusti barvo na vzbočinih. Nato se pomakne ta tako namazana stran pod papir, katerega pritisne posebna stiskalnica na svinčeno stran. Pri tem se masna barva odtisne na papir, ki je dobil na eno stran, odtis cele strani.

Rotacijski tisk

Na žalost je pa tak način tiskanja prepočasen in zato za moderen časopis ne pride več v poštev. Zato so izumili posebne stroje, ki tiskajo mnogo hitreje, in so jih nazvali rotacijski stroje. Po slovenščini bi jim dejali vrtilni stroji, ker so pri njih res vrtil vse v eno smer. Zamisel, po kateri deluje ta stroj, je sama po sebi kaj enostavna. Če bi hoteli s štampiljko iz gumija odtisniti veliko število žigov prav hitro, bi šlo to bolj težko. Če bi pa namesto na ravno desnico pritrili gumijast napis na majhnem valjar, tako da bi s tem valjarjem lahko valjali po papirju, bi pa na ta način mogli odtisniti žig za žigom, če bi ga nam še nekdo medtem mazal z barvo, kajpada. Tako tiska tudi rotacijski stroj. Namesto ravne strani časopisa je treba na valjar pritriliti polkrožno ukriženo stran, ki se potem odtiskava ob vsakem vrtilu, pri čemer teče papir pod valjarjem nepretrano naprej.

Ker imamo pri doseganem postopku le ravno stran, katero je mogoče odtiskavati, je bilo treba najti način, kako bomo to stran lepo ukrižili. Razmeroma močnih svinčenih vrst ni mogoče tako lepo na krivo sločiti, da bi bile uporabne za tak tisk. Zato je treba izdelati še ukrižljene, za tiskanje sposobne plošče. To se izvrši v takorvani stereotipiji na sledeči način: Lepo iz vrst zlomjeno stran položi pod močno odprto stiskalnico. Vzbočine gledajo seveda navzgor kot vedno. Na te vzbočine črk položi kakor stran veliko debelo posebno lepenko, nakar požejejo stiskalnico, ki more pritisniti s silo 375.000 kg. Zgornja željuz stiskalnice se spusti na lepenko in jo z vedno močnejšo silo pritiska na vzbočine svinčenih vrst. Ker so vzbočine črk mnogo bolj trdne kot lepenka, se zajedjo v lepenko, v katero se vlijejo s tako silo, da dobi vsaka črka ločno in globoko zarez v lepenki. Ko pritisk popusti, vzamejo lepenko iz stroja. Vsa stran se je vtičila v lepenko in vsakdo more čitati to stran, seveda ne v barvi, ampak v zarezah. To lepenko (ki ji tudi pravimo matrica) je pa kaj lahko ukrižili na polkrožno obliko in tako jo tudi položi v posebno korito vlivalnega stroja. V tem koritu leži lepenka tako, da gledajo vrtilne v lepenko vtičenih črk proti ozki špranji, ki jo nato zalijejo s tekočim svincom. Tekoči svinec vlije na ta način polkrožno svinčeno ploščo, na katere zunanji strani so sedaj prav tako spet vzročene vse črke kakor prej na ravni, iz posameznih vrst sestavljeni strani.

KAJ JE NOVEGA

Potrdilo

» katerim podpisani Jožef Primc, posestnik v Zaliscu št. 5, priznavam, da sem kot naročnik »Domoljuba« od njegove uprave resnično prejel 1000 din, z besedo en tisoč dinarjev podpore, ker mi je zgorela stanovanjska hiša.

Ko se za to izplačilo pristožno zahvaljujem, objubljam, da bom tudi za naprej zvest naročnik lista, ki svojih v času stiske ne pozabi.

V Zaliscu, žup. Žužemberk, 23. 10. 1937.

Primc Jože I. r.

DOMAČE NOVICE

d Ves katoliški svet je praznoval nedeljo 24. oktobra kot misijonsko nedeljo. Po vseh cerkvah so pobirali prostovoljne darove za katoliške misijone. Ponekod so imeli tudi posebne misijonske prireditve. Tako slavje je bilo tudi v frančiškanski dvorani v Ljubljani, ki je v vsakem pogledu lepo uspele

in je — tako upamo — zlasti mnogobrojno navzodo mladino navdušilo za misijonsko delo.

d Dvestoletnice obstoja župne cerkve so praznovali ono nedeljo v Smartnem pri Kranju.

d Slovensko društvo so te dni ustanovili nekateri kulturni in javni delavci v Ljubljani. Na ustanovnem občnem zboru so sprejeli nekaj vodilnih sklepov po namenu in delovanja te ustanove, ki je danes nedvomno potrebna, seveda, če se bo držala svojega glavnega vodila: združevati k poštenemu doslednemu in brezkompromisnemu javnemu delu za slovenske koristi vse zavedne slovenske ljudi. Prva naloga društva bo, kakor pravijo vodilni sklepi, izdelati slovenski program ter uveljavljati zahteve po slovenskih pravicah zmeraj in povsod. Razen tega bo društvo skrbelo za širjenje poznanja o slovenskem narodu in njegovem položaju doma in v tujini. Naj bi novo društvo bilo slovensko v vsakem pogledu in naj bi privabilo v svojo sredo zlasti tiste, ki sta jim bili doslej besedi slovenstvo in slovenski na-

rod zadnja briga, če že ne naravnost — velja izdajstvo.

d Kar nosove režejo. Vasovalcu, ki je hodil k Izvoljenki v tujo vas, so domači fantje odrezali nos. Nesrečnež je bil Lančič Josip iz Vuglovcu pri Ivancu, ki je hodil v vas Bedene. Bedenski fantje so ga že večkrat zalezovali, vendar ga niso dobili v roke prej, kakor šel v ponedeljek. Ko so ga prijeli, so mu enostav, no odrezali nos. Fant je moral v bolnišnico. Take vrste maščevanja se je menda v teh krajih kar udomačilo. Časopisje poroča še o drugem takem primeru. V Malih Novakih se je 62-letni kmet Stjepan Rušec skregal s svojimi sosedi. V prepiru so mu nasprotniki enostavno odrezali nos.

d Se ena ciganska tolpa iztrebljena. Prebivalstvo Medmurja, Prekmurja, Hrvaške Podravine in Hrvatskega Zagorja je že dolgo trepetalo pred roparsko tolpo cigana Joška Kokoša, ki je neusmiljeno ropala in plenila. Orožnikom pa se je sedaj posrečilo ujeti tri glavne vodje te ciganske tolpe. Pred dnevi so orožniki ustrelili 38-letnega Joška Baranja, ko je hotel zbežati pred aretacijo. Tedaj so orožniki aretirali večje število roparskih ciganov, na svobodi pa je ostal vodja tolpe Joško Kokoš, ki se je klatil okoli madžarske meje, kjer je ropal, preoblečen v orožniško uniformo. Z njim

V gostilni „ZADRUŽNA KLET“ na Kongresnem trgu v Ljubljani dobiš dobro in ceno jed in pijačo. Svoji k svojim!

preslizo pod pazdubo in plesočim vretencem v roki; dva naga otroka sta se med smehom podila po dvorišču, mladi gospodar je nosil tretjega na rokah. Ko se je prikazal Eberjavju pred vrati, se je zagnal proti njemu kosmat pes in zalajal. Kmet se je ozrl; ko je zagledal meniha, se je zdrnil, za trenutek neodločen, kaj naj stori; potem je urno posadil otroka na tla, skočil k plotu, odbil z nogo psa, zaloputnil vrata in jih zaslonil s prečnikom.

Z bridkim nasmehom se je Eberjavju obrnil in se napolnil dalje po ozki kamniti stezi, navzdol in navzgor. Čez čas je prišel do drugega doma. V odprtih ogradnih vratih je stal star kmet, ki je izginit, brž ko je uzrl meniha prihajati po poti. In zopet je našel Eberjavju vrata zaprta. Temna rdečica mu je zalila čelo, v pesti mu je zadrgotalo, kakor da si hoče vhod izsiliti; vendar se je zopet zbral in zaklical: »Mož, odpri mi! Z božjo besedo pozdravljam tvojo hišo!»

»Kdo hoče k meni?»

»Tvoj najboljši prijatelj!»

»To sem jaz sam in drugega ne potrebujem.»

V jezici je udaril Eberjavju s palico po vratih: »Teda! odpri svojemu gospodu!»

»Kakšen gospod? In kdo?» se je odzvalo osorno z dvorišča. »Glas svojega gospoda poznam — tvoj mi je tuj! Ne bom ti odpiral!« In klopotajoči koraki so se oddaljili.

Eberjavju ni vedel, kaj naj si misli. »Kar doživljam, je kakor uganka! Brat Hiltišalk v Melinjem igru mi jo bo rešil!»

Podvizač se je hital čez pologe, in se držal brez izgibe vsake poti, ki so jo našle njegove noge. Zdalj tam je videl ljudi, kako so begali pred njim in izgubljali po ogradih. Enkrat je postal in s trepetajočim glasom

zaklical: »Mar sem divja zver, da bežijo ljudje pred menoj kakor ovce pred volkom!« Ko je prispel do potoka, ki se je na svojem potu izbočil v tih tolmun, se je Eberjavju nagnil nad vodo in zastrel v svojo podobo v njej. Od dahnul se je in preskočil potok. Zatoptjen v misli, ni pazil na pot in je zašel v bogatno gozdno goščavo. Zdalj navkreber, zdaj navzdol, je stopal po ozkih, često se križajočih prirodnih stezah; včasih mu je udaril na uho šum vode, včasih je bilo zopet grobotno okrog njega. Čez nizke grebene je moral plezati, skozi gosto halozo se prebijati, čez jarke skakati, lezli skozi pod podrtni debli in zmagovati za moža visoke živice iz naraščajočih se korenin. Ura za uro mu je minila pr utrudni hoji, in gozda še vedno ni hotelo biti konec. Ze se ga je polasčala izčrpanost in misel, da se ne bo nikoli rešil iz te divjine, kar mu je prijazno in jasno zadonel nasproti glas zvona. Eberjavjuve reči so se orosile, razveseljen je stegnil roke in zaklical: »Doni, prijazni glas, in ravnanj blodečega na pravo pot!« In poživilen si je začel znova utirati pot skozi ščavje pragozda v smer, odkoder je pel zvon. Prišel je v redkejšo hosto, ki je že kazala sledove sekire, in je našel stezo, ki ga je pripeljala na plano.

Pred njim se je med položnimi brdinami in vzpetim gorakim gozdom odprla ozka, iztegnjena dolina in na njenem dnu si je skozi sivo mel grebel svojo strugo deroč potok; njegova bregova sta kazala znake razdejanja, ki ga je povzročil v divjih dneh. Daleč zadaj, kjer so se sklepale gore, je blestelo majhno zeleno jezero. Spokojna nedeljska tišina je ležala nad dolino; samo Aha je šumela in zvon je pel. Med mogočnimi krošnjami brestov in lip je videl Eberjavju moleti pod nebo okorni, leseni stolpec, in v njegovih linah se je zibal zvon. Stolpna streha je kazala sledove požara, in nov, bel lesen križ je blestel na ošihju.

odložil svečer, tako odložil za mizo tudi zoba. Dve tretini tebe je čes noč v klatiljeh. Zato ti ne more noben moški reči: jaz ljubim tebe, ker ga vleče k tebi samo tvoja zunanost.»

Rimljanke so ljubile rdečkaste lasce. Ker pa niso takrat še poznali barv za lasce, ki bi bile neškodljive lasem, so ženske raje nosile lasulje, za katere so dobivale svetle lasce od Germanov. V dobi rimskih cesarjev so si začele rimske lepoticne jako skrbno česati in urejevati lasce. Vsaka uglednejša Rimljanca je imela sužajo, ki je bila posebno izveščana v tristranju las.

Kako vzrušuje tajnost odločitve vrh sodnje. Velika skrb se posveča temu, da odločitev ameriškega zveznega vrhovnega sodišča ostanejo tajne, dokler niso uradno objavljene. Preden je odločitev poslana v tiskarno, je ne vidi na sodnihi nihče razen uradnega zapiskarja. V tiskarni se odločitev razreže v številne dele ter izroči raznim stavcem, tako da nobeden ne vidi več kot majhne dele odločitve, ki so brez medsebojne zveze. Te dele se potem pod

je bil tudi njegov 18-letni sin Josip, ki je bil oblečen v uniformo stražnika. Bila sta v neki koči in ko so ju orožniki zajeli, je sin napadel orožnike, od katerih ga je eden zabodel z bajonetom v nogo ter ga onesposobil za boj, drugi orožnik pa je ustrelil očeta Jožka, ki je bil takoj mrtev. Mladega ranjenega cigana so prepeljali v bolnišnico v Čakovec, kjer so mu odrezali nogo, toda zaradi zastrupljenja krvi je cigan kmalu umrl. S tem je bila iztrebljena ta ciganska tolpa, ki je ljudem povzročala toliko zla.

d Pred 25 leti je bila Južna Srbija osvobodjena turškega jarma. V zgodovini zelo kratka doba. Če pa Južna Srbija danes pogleda na ta leta, more pač z največjim veseljem in naravnost srečno praznovati 25-letnico svoje osvoboditve. Tisti, ki so morali pred 25 leti kot otroci skrivati pred Turkom svoje pokoljenje, jezik in vero, so danes državljanji velike države. Domovina se jim je razširila na ves najlepši del Balkana. Njihova zemlja, ki je bila pred 25 leti še »turška drajuna«, je danes preprežena s cestami, železnicami in telefonom, kakor da se je

Turek umaknil iz nje že pred stoletji. Iz svobode izpod Turka je Južna Srbija napravila težek in mučen, zato prav tako slaven korak v Jugoslavijo, kjer je bila deležna polnega razvoja. Njenemu slavju se pridružuje vsa Jugoslavija, zlasti pa mi, ki smo pred 25 leti s tolikim veseljem in upanjem spremljali zmago krščanskega orožja na Balkanu.

d 90 letnik je postal g. Simon Jovan, ugledni krojaški mojster iz Št. Vida pri Ljubljani. Na mnoga leta!

d Če bi bili nam tako naklonjeni 25 milijonov, ki jih je dobilo zagrebško vseničilišče za nove zgradbe, imenuje »Hrvatski dnevnik« neznatno vsotico. List pravi, da se bo iz teh revnih par dala sezidati le palača za novo tehniko, za sedem milijonov pa nova veterinska fakulteta. Iz ostankov bodo popravili še paviljon gozdarske fakultete. Kaj, ko bi bili ministri naklonjeni v taki meri tudi ljubljanski univerzi in ji zagotovili nekaj zgradb, po katerih vzdihujemo že dolga leta, a se nam odrajujejo le neznatne drobtinice.

d Ker so tresli brez dovoljenja sadje in kostonj. Odkar je v Jevnici postajališče, radi

Pijte samo
PLANINKA
čaj
v plombiranih paketi po Din 20 - in Din 12 -
Apoteka Mr. Bahovec, Ljubljana

hodijo izletniki v te kraje, posebno jeseni. V Mali in Dolgi nogi, v Golikah je mnogo kostonja in sadja. Med izletniki so pa tudi ljudje, ki pridejo z nahrbtniki in tresejo in pobirajo

Vsak naročnik „Demoljuba“ naj bi bil tudi član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani

ki ima svoje prodajalce v Ljubljani: Kongresni trg 2, Dunajska cesta 38, Florjanska ulica 5, Cerkevna ulica 21, Sv. Petra cesta 78, Zaloška cesta 15, Moste, Zaloška cesta 11, Tržaška cesta 11, Rožna dolina III/2, Celovška cesta 57, Vodnikova cesta 24; dalje: Rudnik št. 74, D. M. v Polju, Svetje, Škofja Loka, Kranj, Križe, Tržič, Struge, Žužemberk, Sv. Križ ob Krki, Nova vas, Trbovije-Vode, Trbovlje dom, Rajbenburg, Poljčane, Makle, Ruše, Brezno, Guštanj, Prevalje, Mežica, Črna in Ormož. — Od celoletnega zakupila dobiš 3% popusta.

»Tu prebiva Bog in moj brat, tu me bodo radi sprejeli.« Ebervajn se je spustil naravnost navzdol po strmih rebreh. Z bližnjega ograda sta mu pritekla nasproti dva otroka, deček in deklica, v konopljenih oblekah, počesana in žedno umita. Ko sta prišla bliže, sta obstala in dvignila oči k Ebervajnu, ki je zasadil gorjačo v tla in iztegnil roke: »Bog vaju sprejmi, ljuba otroka!«

Zaupljivo sta ga prišla za roke, in njuna jasna glaska sta zaklicala: »Sprejmi Bog tudi tebe!«

Ob tem pozdravu se je zgrudil Ebervajn na kolena, objel oba otroka in si pritisnil njuna mehka, topla telesa na prsi. »Prva, ki ju objemam! Prva, ki sta prijazna z menoj!« Solze so zadržale njegove besede.

Plaho zroč se je nagnilo dekletce nazaj in se dotaknilo z ročico Ebervajnovega lica. »Mož, zakaj pa jočeš? Ali si lačen in žejen?«

Med solzami se je moral Ebervajn nasmehnuti. »Ah da, dekličica! Kako sem lačen in žejen vajine ljubezni! A povej mi, moja mala dragica, kako ti je ime?«

»Moja!« je odvrnilo dekletce ponosno. »Kakor ljuba Mali božja!«

»In tebi, moj mali mož?«

Dečko se je ponesel: »Tako kakor Bogu Očetu: Jožek!«

Ebervajna je globoko ganilo, ko je čul krščanski imeni in živo ga je razradostil mali cerkveni učenik, ki je v svoji petletni modrosti zamenjal Boga Očeta s pobožnim česarjem iz Nazareta. Tedaj je za ograjo poklicel po imenu oba otroka ženski glas in učinkovito dostavil: »Možnik že čaka!« In zdaj ni mogel Ebervajn malčkov več zadržati; segel je za pas, toda torba je bila prazna. »Potolažil bi vaju rad, kakor sta me potolažila vidva!« je dejal in poljubil otroka na rdeča lica.

Nato se je spustil po senožeti, pokrepljen v sru in kakor bi nanovo zaživel. Se preden je došel v dolino, mu je med drevjem in venečimi grmi zaprla pot visoka seč. Zvon je bil utihnil, toda s prostora pred cerkvijo, od katerega ga je delila seč, je čul glasove. Skozi vrzel je videl na desni leseno sleno cerkvice, obdano z grobovi, in na levi nizko leseno hišo, kmečki koči podobno; poleg njenih vrat je rasla stara lipa, ki je iztegovala svoje veje nad mahasto streho. Njeno mogočno deblo je obdajala kamnita klop, na kateri je sedel zdaj Hiltišalk, svetni duhovnik v Melinjem logu; videl je bil pač že osemdeset let, zakaj snežnobelo so mu padali redki kosmi las na ramena. Dolga suknja iz črnega lodna, prepasana z vrvice, je odevala suho usločeno telo; brada je bila ostrizena, in bele kocine so mu napol pokrivalo obraz. Prijazne oči so kukale izpod belih strešic obrvi, in prisrčno je zvenel njegov mehki, počasni glas: »In zdaj se vrnite domov k ženam in otrokom,« je govoril možem, ki so zaskrbljenimi obrazmi stali pred njim, »vrnite se domov in nič se ne bojte! Boljše tolažbe za vas ne vem ko zmerom le eno: zanašajte se na nebo, zaupajte na Boga! Tako vas ne more doleteti nobena nesreča, in nobena stiska priti nad vas!«

»Že, že!« je dejal eden od mož malodušno in potegnill roko čez sršaste lase. »Toda stari Runot je vendar tudi dober kristjan, pač najboljši med nami, in danes ponoči, ko ga ni bilo doma, je le vrgel potres njegovo hišo!«

»Da, da,« mu je segel duhovnik v besedo in dvgnill drhtečo roko, »to si pa dobro povedal: ko ga ni bilo doma! Seveda, seveda, hiša je padla! Toda bila je stara hiša — in vidite, možje, kar je staro, gre svoji zadnji uri nasproti, človek ali hiša, žival ali drevo, gora ali dolina. Hiša je bila stara in je pasti morala. In zdaj pazite, možje: kaj je storil Bog, ker je bil Runot vse življenje dober kristjan — Bog je dal, da je hiša padla, ko Runota ni bilo doma! Se-

stroгим nadzorstvom zbera skupaj in napravi se odtise, kateri so poslani sodnikom, ki so za dotične odločitve glasovali, da jih odobrijo ali morda dostavijo kak popravek, kar pa se zelo redko zgodi.

Otrok med medvedji. Neki lovci v bližini Brusca v Romuniji so obstrelili medvedko, ki je obležala v bližini svoje dupline. Ko so se moške približali duplini, je planila iz nje deklica, ki jih je divje napadla. Lovci so deklico vjeli in jo odpeljali v Brusco. Tam so se spomnili, da je pred 7 ali 8 leti zginil otrok, ki mu še ni bilo 1 leto in ki ga niso našli več. Zdi se, da je deklica, ki so jo odkrili v medvedji jami, istovetna s tem otrokom. Deklica je popolnoma podivjana in ne zna govoriti. Prebila je gotovo ves čas med medvedi. Spravili so jo v neko zavetišče in iščejo njene starše.

Moderen svet. Prijateljica prijateljica: Torej si se zaročila s Andrejem. — Kako pa to veš? — Vberaj je bil pri meni in isposodil ti je česar za zaročne prstane.

kostanj in sadje brez dovoljenja. Že večkrat je prišlo do prepira. Tako so v nedeljo 17. oktobra izkupili nekateri »izletniki«. Ko so jih domačini podili, se še umakniti niso hoteli. S koli in noži so navalili na kmečke fante. Na obeh straneh je bilo veliko krvi. Končno so jih fantje le zmagali in dva zaprla v klet, da so jih pozneje orožniki odgnali v Litijo. Kmetje zato sadje in kostanj gojijo, ker so to tukaj edini prideški, ki jih morejo prodati. Nekateri mestni in predmestni ljudje pa mislijo, da mora kmet vse zastopati. Letos je sadje že take poceni, da ga lahko vsak kupi. Kmet pa za tatove ne bo sadja gojil.

d 100 francoskih častnikov je obiskalo Ljubljano 22. oktobra. Tako uradni krogi, kakor občinstvo jih je lepo sprejelo.

d Postajališče Greblje ob kamniški železnici so otvorili v nedeljo, 24. oktobra.

d Cesta Ljubljana—St. Vid. Dne 21. oktobra je bilo končano polaganje tlaka iz drobnih kock in otvorjen redni promet na progi Ljubljana—St. Vid. Dovršitveni rok za tlakovanje s kockami je bil določen za mesec julij 1938. Iz tega je razvidno, da sta podjetja »Slogradc«, kakor tudi cestna uprava ukrenila vse, da se čimprej konča približno 3200 metrov dolgo tlakovanje s kockami. V kolikor smo poučeni, bodo vsa pripravljajna

dela že to zimo končana, tako da preostane za drugo leto samo še betoniranje cestnišča v dolžini približno 1,8 km in dovršitev manjših vzporednih del.

d Novo moderne tapilnice so zakurili te dni na gorenjskih Jesenicah. Z upostavitvijo plavžarskega obrata se jeseniške železarnice uvrščajo v vrste prave in polne kovinarske industrije v državi.

d 40 let že slušbuje v zavetišču sv. Jožefa v Ljubljani Stefan Jagodica, zvošč štatalj »Domoljubac. Bog živi Jagodica še mnogo let!

d Podpora banske uprave za prizadete po uimih. Banska uprava dravske banovine je, ne da bi načela fond, ki ga zbira pomožna akcija, storila kar največ za pomoč kraje, ki so bili oškodovani po naravnih nezgodah v letošnjem poletju. Tako je ne glede na to, da je s prav posebno pozornostjo omejočila številna javna dela zlasti v krajih, ki jim je napravila toča škodo, tudi gmotno podprla prizadete kraje. Dočim so prizadeti prebivalci v mnogih primerih dobili z javnimi deli delo in zaslužek, ki jim je bil tem bolj potreben, ker so jim bili uničeni prideški, so okrajni in občinski dobili denarna sredstva, s katerimi so mogli priskočiti na pomoč tistim, ki jih je nesreča najhuje za-

dela. Dolej je banska uprava razdelila že skoraj 460 tisoč dinarjev podpor, pri čemer je nakazala iz bežnostnega sklada 235.000 dinarjev, iz banovinskega rednega proračuna pa 218.000 din. Večje zneske od tega denarja so dobile občine Videm-Dobrepolje, Kostanjevica, Sv. Križ pri Kostanjevici, Smibel-Stopiše, Žužemberk, Zavrč v ptujskem okraju, Sedlarjevo, Podčetrtok, Pilštanj, Kozja, Sv. Peter pod Sv. gorami in lendavski okraj. Za nabavo semena za prizadete kraje je izdala banska uprava 800.000 din.

d Cena drv se je občutno dvignila. Drva, ki jih kmetje vozijo po Ljubljani, so že po 95 do 100 din za kub. meter, a niti ne najboljše blago niti meral Trgovci pa so se založili z njimi že v juliju in avgustu. Ti jih prodajajo sedaj po 110 din kub. meter.

d Gospodinjske šole so blagoslovili dne 13. oktobra v Svečini pri Mariboru. L. 1935. je kupila banovina od admontskih benediktincev njihovo posestvo in graščino v Svečini. V prostore te graščine se je preselila banovinska gospodinjska šola iz St. Jurja ob juž. žel. V ta namen je bila vsa graščina preurejena ter predstavlja danes naravnost vsem modernim zahtevam odgovarjajoče šolsko poslopje. Udeležil se je svečanosti ban dr. Natlačen s svojo gospo soprogo, knezo-

Osrednja vinarska zadruga za Jugoslavijo v Ljubljani. Kongresni trg 2 kupuje in oddaja le prvovrstno vino svojih članov. Založna hiša Celovška cesta 81.

veda, seveda, hiše ni več, toda Runot živi in je zdrav in lahko pokliče svoje fante s planine in lahko postavi nove hiše. In mi vsi, možje, kajne, mi vsi mu bomo pomagali iz ljubezni do Boga?»

In možje so prikimali:

»Da, da, venomer trdim samo: le na ljubelega Boga zaupajte! Samo da v i ne omagate — Bog ne bo izpustil! Poslušajte, kaj je storil meni! Dolgo je že tega! Tedaj sem se nekoč odpravil, da bi nad Zbrisanim jezerom obiskal planšarico, ker je ležala bolna v postelji...«

Stokrat že so bili slišali možje, kako je božji čudež rešil Hiltišalka iz tesni Zbrisane Aho in ga otel smrti. Toda potrpe in verno so poslušali starčeve pripoved do vselega konca.

»In vidite, možje, od tistega časa šele prav verujem. Kadar je zadela stiska mene ali pa vas — brž sem poklical svojega ljubelega Gospoda na pomoč, prav iz globine srca. In vedno je pomagal. Dosti zla, možje, dosti, dosti je preprečila moja molitev! In če je to ali ono le moralo priti — vidite, hudobni duh je močan — sem s svojo molitvijo nesrečo vendar ublažil, da ni le prehudo bolela. Zato pa pojdite zdaj domov, možje, in si ne delajte skrbi! Naj se le trese zemlja, naj se le tresa! Saj poznam Tistega, ki nas varuje! Nič se ne bojim, čisto nič!« Sklenil je roke in se počasi ozrl proti nebu. »Eina zama skrb me je trla v življenju, in tudi te me je rešil zdaj moj dobri Gospod.«

Vprašajoče so ga možje pogledali, in eden je rekel: »Skrb? Kakšna naj bi bila?«

»Poglejte me, možje! Mar nisem že star kakor je bila stara Runotova hiša? In kar je staro, gre svoji zadnji tri nasproti. In ko mene nekoč več ne bo, kdo naj stopi na moje mesto, kdo naj vas ravna po dobri in pravi poti? Kdo naj kliče k Bogu za vas v stiski in sili? A zdaj, ko

sem včeraj čul, da so prišli pobožni bratje, zdaj sem rešen še te zadnje skrbi!«

Nemrl je zajel moža, da so se spogledali in nemo spregovorili z očmi.

»Takošno veselje! Kaj pravite, možje, takošno veselje mi je že naklonil dobri Gospod na večer mojega življenja! Nad štirideset let nisem videl nobenega več, ki bi nosil sveto obleko, štirideset let, možje! A danes še so odpravim tja ven, danes šel Seveda, pot je grda in dolga za moje trudne noge...«

»Prihranil ti je bom, moj dobri brat! Je z ganjenim glasom spregovoril tedaj Eebervajn; razgrnil je seč in je stopil čez razkrušeni okop na cerkvišče. Plaho so se razmaknili možje, in sivi župnik je uprl svoje oči v Eebervajna kakor v razveseljen čudež. Bobljajo se je vzravnel, in kakor oče, ki pozdravlja hrepeneče pričakovane sina, je stekel z razprostrtima rokama k Eebervajnu in se mu vrge na pra. »Pozdravljen, pozdravljen tisočkrat, moj dobri brat v Jezusu Kristusu! In kakor bi bilo veselje preveliko, da bi ga mogel nositi sam, je zaklical: »Možje, pridite vendar sem...« Presenečen je umolknil — možje so izginili. »Glej, zdaj so odšli domov, zdaj, ko naj bi bili ostali! Seveda, seveda, saj sem jim dejal: vrnite se domov!« In zopet je sklenil roke okoli Eebervajna. »Kajne, moj ljubi brat, kajne, zdaj se pomudiš malo pri meni in sedeš za mojo mizo... in...« Odtiral se je in v žurni naglici odstopical proti hiši. Izginil je skozi vrata, in potem se je razlegel njegov drhteči glas: »Hilti! Hilti! Zdaj se pa podvizaj, obrni se, obrni — gosta imamo v hišici!«

Naročajte in čitajte naša katoliška dnevnik »Slovenec« in »Slov. dom«

Mesto brez avtomobilov in radia. Iz Nawyorka poročajo: Pred kratkim so odkrili nekaj nad vse zanimivega. Našli so mesto, ki se izdovratno upira vsaki tehnični novosti, češ da so zadovoljni brez vaakrskih modernih pridobitev. To mesto se imenuje Collins v državi Tennessee. Mesto leži na gorski višini in ima 2000 prebivalcev. Ti so potomci nekih puritanskih priseljenecv in mislijo, da ni treba načina življenja spreminjati. Zato ni tam nobenega avtomobila, kina, telefona in radia. Dodaj se je prebivalcem posrečilo, da so se obvarovali vsake tehnične pridobitve, če se jim bo to posrečilo za naprej, je vprašnje zase. Mesto lahko upa sedaj, ko so ga kot takšnega odkrili, da bodo sedaj drveli Američani vanj in ga po »ameriško« spreminili v moderno mesto.

Nasprotniki sprememb so nasprotniki napredka.

Konzervativci so oni, ki ne bo opazovali ščipa ali mlaja iz apolitovanja do polne lune. — Douglas Jerrold.

Po naravi so vsi ljudje podobni, po njih značajih pa različni. — Bovee.

kof dr. Ivan Tomazič in še mnogi drugi odličnjaki. Po sprejemu g. bana in ostalih gostov je daroval knezoškof dr. Tomazič sv. mašo, med katero je imel lep nagovor na gojenke. Nato je blagoslovil novo šolsko poslopje in vse naprave. Ban dr. Natlačen je govoril gojenkam o pomenu gospodinske šole, ki naj nam izobrazijo vzorne kmečke gospodinjice.

d Iz lastnih sredstev građe žele kmetje v vaseh Borodilje in Dubravicah v okolici Brčka. Moledovanje na merodajnih mestih ni imelo nobenega uspeha, ker pa kmetje žele svoje otroke izobraziti, so se sami spravili na delo. Prihodnje leto bo poslopje dograjeno in so bo jeseni že prišel pouk. Če bi prosvetnik minister tudi sedaj ne hotel dati učitelja, ga bodo pa nastavili kmetje sami in ga tudi sami plačevali. Tako pravijo.

d Zepet en srečen. Državna razredna loterija je službeno telefoničnim potom obvestila Slovensko banko v Ljubljani, da je srečka številka 4708 dobila pri zadnjem žrebanju 80.000 din. Slovenska banka je takoj poiskala srečnega lastnika in ugotovili so, da je to preprost delavec. Izrebanec je bil zelo vesei, ker mu bo ta denar prišel ravno prav, ker ima še dolg na hiši, katerega drugače ne bi mogel izplačati.

d Tvrčka Oroslav Dolenc, Ljubljana, Wolfova ulica 10, je pripravila za praznik Vseh Svetnikov prvovrstne nagrobne sveče v izbranih barvah in oblikah.

-- Bodoše matere morajo paziti, da se izogonejzo vsaki lenivi prebavi, posebno zapriju, z uporabo naravne »Franz-Josefove« greнке vode. »Franz-Josefova« voda se lahko zauživa in učinkuje že po kratkem času brez neprijetnih pojavov.

Reg. po min. soc. pol. in nar. zdr. S. br. 15048. 25. V. 25.
— Avto v Gorico (Trst), po Vipavski dolini, k zahvalnim romarom triidnevnicam na Sveti gori od 6. do 9. in od 13. do 15. novembra po 135 din za osebo. Prijave za navodila sprejema do 2. oz. 9. novembra »Družina božjega svetca«, Ljubljana, Sv. Petra nasip 17.

NESREČE

d Hiša in gospodarsko poslopje je zgorle posestniku Gregorcju Francu v Zg. Radvanju pri Mariboru.

d Kar v kosih ma je odpadalo meso. Iz Gor. Lendave v Slov. krajini poročajo o smrtni nesreči, ki se je pripetila v hiši posestnika Rogača. Žrtev nesreče je postal mali, 2-letni posestnikov sinček, ki je padel v lonec vrele vode ter se je v njej dobesedno skuhal. Posestnik Rogač se je nahajal usodnega dne iz-

Bogoljub

najboljši in najlepše opremljeni nabožni mesečnik v naši državi. Ima vedno lepe slike v bakrotisku. Pišite, da ga Vam pošljejo na ogled. Naslov: »Bogoljub«, Ljubljana, Jugoslov. tiskarna.

Beseda »krema« ne pove ničesar, vse pa beseda

„NIVEA“!

Z »NIVEO« je v resnici nerazdružljivo zvezan pojem idealnega negovanja kože in sicer zaradi tega, ker NIVEA vsebuje »Eucerit«. Ta prodira globoko v kožne luknjice, krepča kožo in ustvarja mladostno svežost. Zato ne zahtevajte samo »kreme«, ampak vedno le »NIVEA«!

ven doma po opravkih, doma pa je bila njegova bolna žena, ki je ležala v postelji, njen 2-letni sinček in služkinja. Ta je prala perilo ter je kuhala v kuhinji na štedilniku v velikem desetlitrskem loncu lug. Ko je tekočina zavrela, jo je odstavila z ognjišča ter postavila lonec na tla, nato pa odšla iz kuhinje v vežo. Takrat se je primotal iz sobe mali ter se je igral v kuhinji. Nesreča je hotela, da je otrok, ko je stopil na pručico, padel, pri tem pa je osmahnil na glavo v lonec z vrelim lugom. Niti zakričati ni utegnil ter v vroči tekočini kar otrpnil. Ko je čez hip nato prišla služkinja nazaj v kuhinjo, je videla strašno nesrečo in malčka naglo potegnila iz lonca, pa je bilo že prepozno. Tako strahovito se je opeknel, da mu je meso odpadalo kar v kosih do kosti ter je v nekaj trenutkih izdihnil.

d Ko so se vračali od vojakov. Z morskimi valovi se je moralo boriti šest Dalmatincev, ki so se pred kratkim vračali od vojakov v Vodice pri Šibeniku. Na večer so fantje prišli v Šibenik in ko niso imeli možnosti, da bi se še na večer prepeljali do doma, so si »izposodili« v pristanišču neko barko in odveslali proti Vodici. Toda nekaj sto metrov od obale jih je pograbil močan val in barko prekucnil. Fantje so se začeli obupno boriti. Trije so kmalu priplavali do obale, med trojico pa je enega pograbil krč, nakar sta ga dva tovariša mukoma vlekla proti bregu. Ko so priklicali nekega ribiča na pomoč, so se mogli rešiti še ti trije.

d Po nesreči obstreljana je bila te čim v Zagrebu slovenska služkinja Helena Šmit iz Celja. Ko je korakala preko Ozaljske ulice, je izza hrbtna pritekel s samokresom v

roki neki moški, pred njim je pa tekel neki mlajši fant. Ko je padel strel, se je zgrudila Šmitova, zadeta v hrbet. Policija je potem ugotovila, da je streljal delavec Josip Ivko, strel pa je bil namenjen dijaku Andreju R. Ivko je bil šele kratek čas poročen. Pri njem je stanoval tudi gimnazijec Andrej. Brez stvarnega razloga se je Ivko prijeljo ljubosumje, da je doma povzročal stalne prepire in kravale. Včeraj je začel brez vsakega povoda tepeti ženo in groziti dijaku, da bo oba ubil. Ko ga je dijak videl besnega, je pobegnil na cesto, vendar je Ivko s samokresom v roki stekel za njim in na cesti tudi sprožil. Strel je pa zadel služkinjo Šmitovo, dočim je preganjani dijak odnesel zdravo kožo. K sreči je rana Šmitove taka, da se zaenkrat ni bati za njeno življenje.

d Pri zapriju ali pa pri motnjah v prebavi vzemite zjutraj na teče kozarec naravne »Franz-Josef.« vode

d Z naglico je zavezil v tovarni avto. Dne 23. oktobra popoldne ob 3 se je pripetila na banovinski cesti v bližini Selnice ob Dravi smrtna nesreča, ki je zahtevala življenje mladega lesnega trgovca. V smeri iz Maribora se je vozil proti domu z motornim kolesom 32 letni Franc Namestnik, po domače Jurko, sin posestnice iz Zgornjega Boča. Namestnik se je pečal z lesne trgovino ter je prevzemal tudi les za odpravo po Donavi. V Mariboru se je mudil po trgovskih poslih, okrog 3 popoldne pa se je odpravil proti domu in tedaj je dohitel v strmem klancu pred gostilno Goloba proti Hiterju v Spodnji Selnici nek tovarni avto, ki je bil naložen z železnimi traverzami in ki je vozil

PO DOMOVINI

Ihan. V starosti 39 let je umrla na Selu št. 3 ga. Pavla Majdič, roj. Kimovec, po kratki, hudi bolezni. Zapušta žalujočega soproga in 7 neprekrbljenih otrok, od katerih ima najstarejša punčka 11 let, najmlajši fantek pa šele poldruge leto. Dobro ženo, skrbno mater in gospodinjjo je vse rado imelo in spoštovalo. Velika množica je rajnico epremila na njeni poslednji poti. Žalujoča družina se tem potom zahvaljuje vsem, ki so jo spremili na pokopališče, molili za pokoj ajene duše, darovali vence in tolažili žalujoče. Naj blaga rajnica v miru počiva!

Mekinje. Trikrat tolikšen kot je »Domoljubov« jubilej, torej 150-letnico obhajamo pri nas to je eno, odkar imamo lastno faro, kakor bodo te jubilej slovesno oznanjale velike številke nad cerkvenimi vrati; poprej smo spoadeli pod Kamnik. Na zuna; bo naše praznovanje siedeče: na predvečer bo par kresov v vsej okolici pričalo o veselju župnije. Drugi dan bo slovesna služba božja ob 9 z govorom domočega župnika o zgodovini župnije; nato bo levitirana sv. maša g. kanonika M. Riharja z zahvalno pesmijo na koru. Popoldne ob 2. bodo slovesne večerice, katerim bo ob pol 4. sledila proslava »Društvenem domu«. Pri tej bo imel elavnostni govor tukašnji rojak g. kaplan K. Babnik; moški zbor bo zapeel: »Prelepa je Mekinjska fara«, Prosvetno društvo pa bo uprizorilo Giržgarjevo narodno igro v 4. dejanjih: »Naša Lris. Ta nas bo spominjala na Fraacoze, katerih je bilo n. pr. leta 1799 v mekinjskem nekdanjem samostanu 735 K vsem tem slavnostim je vabljena zlasti vsa domača župnija, pa tudi bližnja in daljnja okolica.

Stanga. Jesenski romarski shod je vsako leto zadajo nedeljo v oktobru.

Raka pri Krškem. Pojavil se je slučaj tifusa. Upajmo, da bomo tudi to bolezen tako kmalu »panali« kot smo zadnjih davico. — Zadržjo nedelje me je zaneslo v »Dolenjske Bzetke«. Oudelek finanč-

iz Maribora v Dravograd. Ker je avto precej počasi vozil, ga je hotel Namestnik prehiteti in je naglo pognal motor navkreber. Ko pa se je približal tovornemu avtu na nekaj metrov, je hipoma zapazil, da mu prihaja nasproti po pravilni desni strani dvovprega graničarske straže, ki se je peljala v Maribor. Ker se je bal, da bi se zaletel v konje, je izgubil prisotnost duha in namesto da bi motor zavrl, je z naglico zavozil od zadaj v tovorni avto in treščil vanj. Priletel je z glavo s takšno silo v avtomobil, da si je razbil lobanjo in so možgani brizgnili po cesti. Obiežal je na mestu mrtve.

ne kontrole so sedaj dobili. Pa še prav lepo prnovljeno stavbo so jim odločili. Tudi elektriko bodo menda še letos imeli. V bližini mostu je že zgrajen transformator. Prav tako so že postavljeni nosilci žic, vse tja proti Št. Jerneju, kjer je ta dan dala društvena dvorana, ki je videla že dokaj življenja tekot let, svoje prostore tako zglinim pevcem, pa posetnikom koncerta in vinske trgatve.

Jurjevica pri Ribnici. Jubilejna številka Domoljuba bi ne bila popolna brez ribniških restarjev, jubilarov. Tak jubilar je letos Orvald Janez iz Jurjevica 31, po domače Peretov, ki obhaja letos 50 letnico krosnarake dobe. Za kot 13 letni dečko je oprtal na rama krošno in jo mahnil z očetom na Ogrsko za kruhom. Po več letih se je naučil te govorice, kar mu še

danes dobro gre. Med vojno je bil za tolmača madžarskim vojakom, ki so bivali v vasi. Ko je dorastel v krepkega fanta, se je oženil pri Prznikovich v Sužeh in dobil za ženo Francisko Pucelj, krščansko in z vsemi dobrimi lastnostmi vzgojeno dekle, ki mu je še danes dobra družica. Njegov zakon je Bog blagoslovil z 12 otroki, katerih je še 9 živih. Otroci so vse kar dobro preekrbljeji. Največje veselje jima pa je napravil letos sin Lojze, ko jih je a svojo družino in svojim avtom po 17 letih obiskal iz Amerike. V Ozvaldovo hišo prihaja Domoljub že 25 let. Oče pravi: »Pred 25 leti si Domoljubove naročnike lahko na prste sešteli Moški so šli čez leto z doma. Ženske in otroci pa so bili prezaposleni e poljskim delom, da ni ostajalo časa za branje. Več so brali pozimi, zlasti Mohorjeve knjige. V starosti 73 let in 60 zdomarije mu krošna še ni prevač potlačila hrbtnice. Ob 60 letnem jubileju mu vsi otroci, zetje in številni vauki kličejo: Še na mnoga letal!

Rakitna. Minuli teden je umrl najstarejši občan, 98 letni Franc Kržič, po domače Hribar. Bil je dolga leta lovski čuvaj. Naj počiva v miru! — Profi koncu letošnjega leta bo dražba lova obšine Rakitna, ki obsega nad 2000 ha in je priznana dober. V lovišču so poleg srnjadi še jeleni, gamal in divji prašiči. Pred 14 dnevi je sedanjí zakupnik ustrelil 200 kg težkega jelena. Interesente lova opozarjamo na ta lov. Pripeljete se ta dan lahko z avtom po romantični avtomobilski cesti prav v sredino revirja. — Odkar je Rakitna postala samostojna občina, kar dobro napreduje. Letos je s pomočjo banovinske podpore precej znižala klanec na koncu vasi, na pomlad pa namerava izvesti regulacijo

potoka, ki se ob vsakem nalivu razlije po travnikih. Strokovnjak bo našri izvršil tako, da se bodo očistili tudi požiralniki, da bodo vodo dovolj hitro požirali. Imamo več požiralnikov, ki so še več let suhi, ker voda do njih ne pride in bi bilo dobro, če bi si te jame enkrat ogledalo jamsko društvo; morda bi bilo kaj zanimivega.

Borovlje na Korškem. Slika, katero imam pred seboj je Teretija Juh iz Borovlj, ki je pred nedavnim izpolnila, kljub preslemtu velikemu trpljenju in žalosti, lepo starost 75 let. Ta dobra mamiča je predvsem dobra, gostoljubna, družabna in ena tistih slovenskih mater, ki z resničnim srcem ljubijo slovenski jezik in našo slovensko pesem. Ako kot gost pokram-

ljaš z njo, ti ne bo prikrivala svoje notranje preki-pevajoče želje in vzdihne, »če bi anbrl še vsi skupaj slišali!« Upam, da razumemo to hotenje v lepi jeseni njenega življenja. Veliko je morala pretrpeti zaradi te svoje ljubezni do slovenskega jezika. Prav rada je hodila na slovenske igre v Gline pri Borovljah in zaradi tega so je prav grdo napadali, ker ni hotela zatajiti svoj materinski jezik. Veliko je morala pretrpeti ob času plebiscita. Ako je prideš obekaj je vesela, a žalostna je ko odhajaš od nje, ker ne ve kdaj ji zopet kdo obiše z onkray Karavank. Kljub njeni visoki starosti pa je še vedno čila in pride vsako leto na grob svojih dveh sinov v Ljubljano k Sv. Križu, katerih eden je bil učitelj v Zvirčah na Dolenjskem in v Mirni peči. Tudi ta njen sin je veliko pretrpel zaradi svoje ljubezni do slovenskega jezika.

Leskovec pri Krškem. Naši vinogradi so zdaj varni. Ne samo pred dežjem, ampak tudi pred raznimi nepoklicanimi obratci, ki so tudi letos odneali »svojec«. Pred leti vinogradom ni bilo treba čuvarjev, zdaj pa so potrebni vedno bolj. Zal pa, da zdaj še preti nevarnost spravljani vinski letini po hramih! Zlasti tam, kjer so hrami slabo zavarovani! Zato pridite kupci, postregli vam bomo prav radi, ako nam boste plačali kakor gre! Vinska letina je letos pri nas večinoma boljša od lanske. Marsikomu pa se tudi toži po lanski. — Naš fantovski odsek priredi za praznik Kristusu Kralju versko-prosvetno akademijo. Nastopili bodo tudi telovadci: člani in mladi. Akademijo bo goiovo najbolj poživila igrica »Slava Kristusu Kralju«, igrali jo bodo naši mladi. — Pridite torej na ta dan k nam »Pod lipco, da vidite, kaj hočemo in čemu se borimo!

d Brezplačno prejmete najnovejšo praktično učno knjigo mednarodnega jezika esperanto, pripravo tudi za samouke. Pošljite natančen naslov in 3 dñ v znakmah za poštnino na Klub esperantistov, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 7/I.

Continental

IVAN LEGAT

špecialist za pisarniška stroje

MARIBOR — LJUBLJANA

Samoprodaja: Večrjnjska ul. 30 — Tel. 2434 — Prešernova ul. 44 — Tel. 2936

NOVI GROBOVI

d In večna luč naj jim svetil! V Zgornjem Blatu pri Smarju je umrl 83 letni posestnik Anton Serjak. — V Šošanju je preminul krojaški mojster Jakob Volk. — V Velenju sta odšla po večno plačilo rudar Vinko Janežič in čevljarški mojster Martin Hudales. — V Dravljah so pokopali Frančiško Žitnik roj. Slejko. — V Jurovcih pri Ptujju je zapela v Gospodu gostilničarka Ana Šmigoc roj. Pen. — V St. Jurju pri Grosuplju je odšel h Gospodu po večno plačilo tamošnji župnik g. Anton Medved. — V Pobrežju pri Mariboru so djali v grob posestnika, mezarja in gostilničarja Ljudevita Vlahoviča. — V Kropi so pokopali tvorničarko in posestnico Marijo Pirc. — V I. ljubljani so zapustili solzno dolino: sodni poduradnik v p. Josip Frank, vdova po viš. davčnem nadzorniku 82 letna Ana Šteska, soproga polic. nadzornika v p. Marija Bucik, Zvonko Avsenek, poštna uradnica v p. Matilda Dovžan roj. Kuntarič, in sluga zbornice za TOI Martin Musar. — Naj bo Gospod vsem tu navedenim, pa tudi v zadnjih 50. letih umrlim »Domoljubovim« naročnikom, čitateljem in prijateljem milostljiv Sodnik in najboljši Plačnik!

— V zastarelih primerih zapeke, združenih z zlato žilo in otokom jeter, je pravi blagoslov naravna »Franz-Josefova« grenka voda, zaužita tudi v malih množinah. »Franz-Josefova« voda mlo deluje in zanesljivo odvarja, pa se poleg tega tudi po daljši porabi skoraj nikdar ne izkaže neučinkovito.

Ogl. reg. 5. br. 2074/33.

Konfekcija
iz lastne tovarne

BLUZE iz vzorčastega delena	30	DAMSKÉ OBLEKE iz modne karirane tkanine	115
DAMSKA KRILA iz sportno vzorčaste tkanine	59	DAMSKI KOSTUMI iz sportne tkanine	155
DAMSKÉ OBLEKE iz moderne tkanine. Različni kroji.	76	DAMSKI PLAŠCI iz la volnene tkanine	250

Sternceki
CELJE 19

UJENI
KIN
NIN
KRON
V
UR
J
Z
A
S
T
O
N
J

V VSAKO KATOLISKO HISO SPADA KATOLIŠKI ČASOPISI

HERSAN

ČAJ

ZDRAVJE

s pomočjo zdravilnih svojstev raznih zelišč se dobi, ako se uživa „HERSAN ČAJ“, mešanica posebnih zdravilnih zelišč po sestavi zdravnika R. W. Pearsoona, šef-zdravnika v Bengaliji (Angleška Indija). — Po večletnih izkušnjah je neovrgljivo dokazana velika vrednost „HERSAN ČAJA“ in to z nedvomnim uspehom pri obolenjih zaradi poapnenja žil, pritiska krvi, pri ženskih boleznih, pri menstruaciji (menjenju mesečnega perila), migreni, revmatski tizmi, obolenju obisti, jeter, motnjah v želodcu, zastrupljenju, zapeki, protinu (gletu), črevesnih boleznih, hemoroidih, zgagi in pri čezmernem odebelenju. — „HERSAN ČAJ“ se dobi v vseh lekarnah. Poučno knjižico in vzorce Vam pošlje zastonj: „Rudosen“, Zagreb, Dukljaninova ul. 1.

Reg. 8. št. 14061 1935.

RADIO LJUBLJANA

od 23. oktobra do 4. novembra

Vsak dan: 12 Plošče, 12.45 Vreme, poročila, 13.30 Čas, spored, obvestila, 13.15 Plošča, 14 Vreme, borza, 19 in 22 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila.

Četrtek, 28. oktobra: 18 Koncert radijskega orkestra. 18.40 Slovensčina za Slovence. 19.30 Nac. ura. 19.50 Deset minut zabave. 20 Proslava češko-slovaškega narodnega praznika. — Petek, 29. okt. 11 Šolska ura. 18 Ženska ura. 18.20 Glasbene slike. 18.40 Francoščina. 19.30 Nac. ura. 19.50 29. oktober 1918. 20 Prenos. 21.15 Koncert pevskega zbora »Cankar«. 22.30 Angleske plošče. — Sobota, 30. oktobra: 18 Radijski orkester. 18.40 Pogovori s poslušalci. 19.30 Nac. ura. 19.50 Pregled sporeda 20 O zunanji politiki. 20.30 Pisan večer. — Nedelja, 31. oktobra: 8 Klavir štiriročno. 9 Čas, poročila, spored. 9.15 Praznik našega morja. 9.35 Plošče. 9.45 Verski govor. 10 Prenos cerkvene glasbe. 11 Otroška ura. 11.30 Koncert Radijskega orkestra. 17 Kmetijska ura. 17.30 Prenos koncerta iz cerkve Srca Jezusovega. 18.30 Plošča. 19.50 Stric — zvočna igra. 20.40 Plošče. 21.30 Radijski orkester. — Ponedeljek, 1. novembra: 9 Čas, vreme, poročila, spored. 9.15 Prenos cerkvene glasbe. 10.15 Verski govor. 10.30 Plošče. 11 Otroška ura. 11.30 Koncert Radijskega orkestra. 19.30 Nac. ura. 19.50 Plošče. 20.10 Spomenik slovenskemu Neznanemu vojaku. 20.30 Koncert. 22.15 Novokove pesmi. — Torek, 2. novembra: 18 Koncert na pozavni. 18.40 Železarnice: Jelenice, Javornik. 19.30 Nac. ura. 19.50 Plošče. 20.15 G. Zupantič: Noč ne verne duše — dramska slika. 21 Komorni trio. 22.15 Tih spomin. — Sreda, 3. novembra: 18. Mladinska ura. 18.40 Davčne oprostitve in olajšave. 19.30 Nac. ura. 20 Prenos iz opernega gledališča v Ljubljani.

Višnja gera. Umrla je 23. oktobra Frančiška Bregar. Služila je v župnišču, prej v Tržišču, sedaj v Višnji gori, vsega skupaj 24 let, vedno pri istem gospodarju. Bila je marljiva in poštna v službi. Bila je članica dekliške Marijine kongregacije. Imela je veliko veselje do rož, s katerimi je krasila veliki oltar. Sedaj so ji prijatelje iz znanci prinesli toliko rož, da se na parah le malo vidi iz njih. Naj v miru počiva zvesta uslužbenka!

IVAN ROZINA (prava „Orient“) trgovina barv in lakov, Ljubljana

Velika izbira kemičnih in oljnatih barv, šolskih, študijskih in umetniških barv. Firneži, laki, steklarski in mizarški klej, šelak, špirit denat., lužila „Arti“, tuši, pastele ter sploh vse slikarske in plekarske potrebščine. Velika zaloga vseh vrst vedne svelega mavca. Najnižje cene in najboljša postrežba.

Telefon 39-25.

Prodajalna Tyrševa (Dunajska) cesta 14 poleg trgovine Schneider & Verovšek.

Sejmi

od 29. oktobra do 4. novembra.

30. okt.: živ. in kram. Studenec pri Krškem in Veliki Gaber. — 2. nov.: živ. in kram. Crnomelj, Cerkljica in Mirna na Dol. — 3. nov.: živ. in kram. Zagorje ob Savi. — 4. nov.: gov. in svinj. Mokronog.

Polevovanje. Dne 19. oktobra 1937 je bil omenjen v Novem mestu, katerega se je udeležil tudi Blatnik Božidar, posestnik iz Hinje št. 83. Omenjeni je na polji proti domu med Novim mestom in Fužinami izgubil 3700 din. Kdor je ta denar našel in vrne lastniku, dobi 500 din nagrade. Tisti pa, ki izsledí najditelja, dobi 100 din nagrade. — Blatnik Božidar, posestnik, Hinje št. 83, p. Žužemberk.

Vsem bralcem Domoljuba prav toplo priporočamo

že znano

modno manufakturno in konfekcijsko trgovino

F. I. GORIČAR, Ljubljana

Sv. Petra cesta 29 in 30

kjer dobite največjo izbiro blaga za moške obleke, površnike in suknje. Najnovejše volneno blago za ženske obleke, plašče in kostume, od najcenejše do najfinejše kvalitete. Žamete, svilo, barhente za pralne ženske in otroške obleke. Vse vrste flanel za spodnje perilo. Moške srajce, kravate, dežnike. Pletenine in trikotožjo. Svilene rute in šerpe.

Specijalna zaloga oprem za neveste, n. pr.: platno za rjuhe in kapne, šifoni, bela in rjava kontenina, najlepši vzorci gradla za modroce, blago za pernice in blazine, klotaste in svilene odeje v vseh barvah in kvalitetah. Volnene in flanelaste posteljne deke. Posteljna pregrinjala. Blago za zastore, od navadne do najfinejše vrste. Namizne prte in servijete, brisače.

Vse vrste konjskih kočev. Perje in puh. Morska trava, volna in žima.

V posebnem oddelku velika izbira izgotovljenih damskih plaščev, obleke, krila, bluže, otroške obleke itd. Pri nakupu nad Din 100.— nameček, ako se sklicujete na naš inserat v Domoljubu. Opozorite na to ugodnost tudi Vaše znance!

31. oktober mednarodni dan varčevanja

Mestna hranilnica ljubljanska

ima novih in oproščenih vlog ter nedvignjenih obrokov

Din 164,000.000.—

ki so vsak čas in brez omejitve izplačljive. Za vse vloge jamči

Mestna občina ljubljanska

Mali oglasnik

25 letovnih strojev

pogreznjivih »Singer«, »Piaff« in drugih, ki stikajo in štopajo, po neverjetno nizkih cenah na prodaj odino pri »Prometu (nasproti Križanske cerkve) v Ljubljani. — Tudi ob nedeljah dopoldan na ogled.

Ročanstvo les in dva kupa kupujem skozi vse leto. Drago Hadl. Novo mesto.

Dehlo za vsa kmečka dela sprejemem takoj. — Jože Cerne, Zg. Siška Nov. 89.

Malo pesastve

v okolici Ljubljane, prodam. — Naslov in upravi Domoljuba pod št. 17.131.

Sadno dravje cepilne na trte vinskih in namiznih sort, naročite v trznici in drevnici Ivan Erman, Gaj, p. St. Janž na Dolenskem. Odlična kakovost, ugodne cene!

Hiša z mlinom in vrtom prodam. — Naslov in upravi Domoljuba pod št. 17.132.

Hiša v dobrem stanju, s sadnim vrtom, 1/2 ure od Lga, ugodno na prodaj. Naslov in upravi lista pod št. 18.954.

Lepo in poceni

se oblečete. Že naročite obleko, suknjo ali površnik pri Bobnar Anton, Godešič, Skofja Loka.

Lepoča blisa

simendolea, licencovana, proda Cepon Anton, Horjul 1. - 9 tednov breja svinja naprodaj v Horjulu št. 9.

Soba in kuhinja

Godešič 51, od tovarne »Intekst« na Trati od daljeno 20 minut, se odda.

Enostanovanjska hiša, vrt, njiva, gozd, naprodaj ali v najem. Poizve se Sostro št. 48, p. Dobrunje pri Ljubljani.

Žmečko dehlo pridno, pošteno, vajeno kuhinjskih in poljskih del, sprejme takoj gostilna Angelca, Ječica.

Pekovskega vajenca

in raznašalec kruha sprejme pekarija Štefan Križan, Grabovo št. 35, pri Raketu.

Dehlo vajeno kmetijskih del, sprejme mlin Gameljne 20. — Plača po dogovoru.

Svete hipe vseh velikosti po najnižjih cenah. Jaslice že od Din 2.— naprej. Trgovci znaten popust. Franc Konjedič, keramik, pošta Strazišče pri Kranju.

Prilike ugodnega nakupa, da se oblečete dobro in poceni, tudi staroznana tvrdka Presker. Ljubljana, Sv. Petra cesta 14.

Sivane čevlje smučarske in drugovrstne, trpežno izdelane, nudi Jernej Jeraj, Zapogo št. 10, Smednik.

Kabica večja množina ječmena. Interesente prosim za vzorec. Ivan Volk, mlin, Sv. Peter, Savska dolina.

Z čevlj. pomočnika

in vajenca sprejemem takoj. Oskrba v hiši. Ponudbe »Domoljub« pod »Trebnej« št. 17.146

50 hl sadnega mošta

iz izbranega sadja (tepk) prodam na debelo. Janez Mal, Peče p. Moravče.

Stivalni stroji: Vestal, Gritzner. - Radio aparati in kolosa zelo poceni pri tvrdki Plevel v Preski p. Medvoje.

Hišica h konjem sprejemem. Ponudbe na Domoljub: »Priden in pošten«.

70 Din dnevno lahko vsak zasluži s prodajanjem ali izdelovanjem potrebnih predmetov. Pošljite znamke za odgovor. Batič, Ljubljana, Tyrševa 15.

Novo hišo se proda. Pijava gorica 48, p. Ig. M. Menecj.

Krojaškega pomočnika sprejemem. Al. Vilfan, Zg. Bituje, Strazišče - Kranj.

Od Naklega do Kranja je najdena črna roba torbica in nekaj vrednosti v nji. Kdor jo je izgubil, naj se zgloši pri Markelj, Pivka 16.

V vsako hišo »Domoljuba«!

Vabimo naše cenj. odjemalce in prijatelje, da se pred nakupom zimate oblike oglašite v staroznani trgovini

SLIVNIK — KRAŠOVEC V ST. VIDU PRI STIČNI

ter si ogledate bogato zalogo jesenskega in zimskega blaga. Vse blago dobivamo direktno iz tovarn, toraj Vam lahko postrežemo z najnižjo ceno. — Po zelo ugodnih cenah nudimo tudi drugo blago.

Nakup in prodaja detetnih pridelkov

Janko Rant - Kranj

(pri Puppe-ju)

Bilo je nekje v Angliji, hjer protestantski mošejski tudi škofu povabijo enkrat na leto na lov. Nadlogar je bil v sadragi, kako naj škofa nagovori. In šel je ter za tozadevno povotoval s svojim prijateljem, vendar pa, oha vkup nista nič posebnega pogodila. Dan po lovu sta se zopet znala. »No, kako je bilo?« ga je vprašal prijatelj.

Siabo, zelo slabo. Postavil sem ga na najboljši prostor, a ko jo je krasen jelen primahul mimo, a škof ni streljal, sem zarjul: »Streljajte, streljajte, tri sto hudičev, streljajte vendar, vaša svetost.« Pa sem mu na obrazu bral, da ga nisem prav nagovoril.

LJUDSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA V SKOPLI LOKI

obrestuje **NOTE VIŠJE** najugodnejše
in jih izplačuje vsak čas

Janex je bil varčen in še bolj skop. Ker bi se pa bil rad oženil, je svojo izvoljenko preskušal na vse načine, če ima tudi ona enake lastnosti. Mica mu je na vsa vprašanja dajala zadovoljive odgovore. Ko je že odhajala skozi vrata, jo je še vprašal: »Mica, ali morda rada bereš zvečer v postelji?«

Mica pa je hitro odgovorila: »Samo, kadar izna sveti.« Čez en teden je bila poroka.

Slovenski dom

JB NAS CENENI POPOLDNEVNIK, KI GA SVOJIM OBITATELJEM TOPLO PRIPOROČAMO. IZHAJA VSAK DELAVNIK OB 12 IN STANE MESEČNO SAMO 12 DINARJEV. ZA ONEGA, KI SI NE HORE NAROČITI »SLOVENCA« JE »SLOVENSKI DOM« POPOLNO NADOMESTILO. PIŠITE NA DOPISNICI UPRAVI »SLOVENSKEGA DOMA« V LJUBLJANO, NAJ VAM POSLJE NEKAJ ŠTEVILK LISTA NA OGLED.

V urad je prišel nov šef. V arhivu je našel cele skladovnice starih, brezpomembnih spisov in listin. Pisal je svojsnu predpostavljensmu za dovoljenje, da sme vsa to šero sežgati. Že po treh dneh je prišel odgovor: »Lahko sežgete, toda, prej napravite prepise vseh listin.«

Okrušeno posodo
in vso **železnino**
dobite pri
Fr. Stupica - Ljubljana
Gospodarska cesta štev. 1.

...dokler ni vzel na rame Jernejčka,
katerega mati pere z Radionom!

Tudi če ste le enkrat videli, kako lepo belo Radion pere, ne boste nikoli več zadovoljni z navadnim pralnim sredstvom. V primeri z »Radionovo belino« izgleda vsaka druga belina sivkasta. Njegova skrivnost je v tem, da vsebuje Radion posebno dobro, s kisikom prepojeno Schichtovo milo. Kisikovi mehurčki pronicajo pri kuhanju skozi celotno tkanino in se ne izognejo nobenemu vlaknu. Radion Schichtov odstrani temeljito tudi nesnago, ki se z navadnim pranjem ne da odpraviti. Kupite še danes Radion za prihodnje pranje.

RADION

pere sam

Brzoparilnik „GAMA“
domač proizvod, izdelak isti kot ino-
samski in nad polovico cenejše izdeluje
Giri Podržaj, iz pri Ljubljani
10 letno jamstvo. Ceniki brezplačno.

Tam dobite očala, daljnogled, toplomer,
barometre, napovedovalce vremena, vage
za vino, iganje i. t. d. — Vankovrine ure,
zlatarne iz strobnice. — Čauki brezplačno!

Ljudska samopomoč

reg. pomožna blagajna

Maribor, Aleksandrova c. 47 v lastnem domu

Glavno poverjeništvu: Ljubljana, Tyrševa 34

Zavaruje

za pogrebno vse zdrave osebe od 17. do 70. leta do največ **Din 10.000**—

Za otro vse mladoletne od 1. do 16. leta do največ **Din 25.000**—

Ustanovljena leta 1927. Izplačala do danes nad **30 milijonov** na pogrebninah in dotah.

Zahtevajte brezobvezno in zastonj pristopne izjave.

Zaupniki se sprejemajo za vsak kraj Dravske banovine.

Rezervni fond **7 milijonov Din.**

Opomba: Ljudska samopomoč izplačuje polno pripadajočo pogrebno po vseh članih, ki so pristopili **po 1. novembra 1933.** torej brez očitka, ki velja računsko le za člane, ni so pristopili **pred 1. nov. 1933**

DRUŽINSKA PRATIKA

za leto 1938

se že dobi v knjigarnah in trgovinah po Sloveniji. Ako je v Vašem kraju ni, naročite jo iz Jugoslovanske knjigarne ali trgovine H. Ničman v Ljubljani. — Cena s poštnino vred Din 5-50.

Železo, kovine, orodje, okovje, cement, lepenko, sesalke, štedilnike, tehnične predmete, kuhinjske potrebščine, barve, firnež, lake, čopiče, stroj. olje itd. kupite najceneje pri

A. Sušnik

železnina

Ljubljana

Zaloška cesta 21

Solidna postrežba! — Ugodne cene!

Gospodarska zveza, Ljubljana

nudi deželne pridelke, žito, mlevalne izdelke, sadje, seno, slamo, kolonijalno in špecerijsko blago, kmetijske stroje in orodje, umetna gnojila, cement, premog itd.

Rogaška slatina

zdravi tudi v zimski sezoni vse bolezn. želodca, čreves, obliži, žolčne kamne itd. Centralna kurjava, vse zdravilno kopeli, masaža itd. v hiši. Sloviti zdravilni vrelci:

Tempel -- Styria -- Donat

V zimski sezoni znatno znižane cene.

Prospekte in pojasnila daje brezplačno:

Ravnateljstvo zdravilišča

Brinje

novi oddaja po ugodni ceni

Ivan Jelačin, Ljubljana, Emovaška cesta 8.

Hranilnica in posejilnica

registrirana zadruga z neomejeno zavezo v Kamniku

Sutna šte. 22 (v lastni hiši)

Hranilne vloge obrestuje po dogovoru do 5%

Jamstvo presega večkratno vrednost vseh vlog

AL. PLANINŠEK — Ljubljana

Beethovnova ul. 14 - Telefon 35-10

Izposljuje vse bančne, kreditne posle, nakup in prodaja HRANILNIH VLOG najugodneje proti takojšnjemu plačilu.

Ljubljana
Komenskega ul. 4
Telefon št. 933

Dr. Franjo Derganc
M-junakij ul. 17 p.
Ordinacija: 11.-4.

DRAGO CUKJATI

trgovina s medanim blagom

v St. Gotardu p. Trojane

in posrednik v Čemšeniku, p. Medija-tziskej
se priporoča za nakup špecerijskega blaga, manufakture, perila, ušesa itd. v vsiki izbiri. Kupujem tudi vse vrste potiske pridelke po najvišji dnevnih cenah.

Postrežba je točna Cene so nizke Pripravljeni so

Železnino in špecerijo priporoča

Josip Jagodič, Celje

Gubčeva ulica 2 — Glavni trg 14

Ko pridete
v Ljubljano

obiščite

NOVO ZALOŽBO

(POLEG NUNSKÉ CERKVE)

Tam dobite vsako knjigo, vse za pisarno, vse za šolo, primerna darila za vsako priliko (pisemski papir, nalivna peresa, nabožne kipece itd.)

Med

kupuje OROSLAV DOLENEC, Ljubljana, Wolfova ulica 10.

Oskrbite si

za Vaše leposlovne, znanstvene in druge knjige primerne preproste ali fine

trpežne vezave

Poslužite se

za vezavo revij: Dom in Svet, Mladika, Ilustracija, Zena in Dom

originalnih platnic

katere Vam nudi

Knjigoveznica Jugoslovanske tiskarne

T. E. E. K.

Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6/II.

Če potrebujete tiskovine

ilustracije, tabele, kataloge, prospekte itd.,
pa se ne morete odločiti, v kakšni tehniki
naj se izvrše

izvolite se obrniti na

naše podjetje. — V vseh teh vprašanjih
Vam je vedno radevolje na razpolago

JUGOSLOVANSKA

TISKARNA V LJUBLJANI

Brzojavni naslov:

JUGOTISKARNA - LJUBLJANA

Grafično-umetniški zavod, v katerem so
zastopane vse panoge tiskarske stroke

**Bakrotisk • offset in litografski
tisk • kemigrafija (izdelovalnica
klišejev) • eno- in večbarvni
knjigotisk • knjigoveznica**

Vsa grafična dela izvršuje lepo, solidno
in točno ter po umerjenih cenah. - Pro-
računi na razpolago

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

registr. zadruga z neom. zavezo

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 6,
v lastni palači

obrestuje hranilne vloge najugodnejše

Novo vloge vsak čas razpoložljive
obrestuje po 4%, proti odpovedi po 5%

Med. univ. dr. Franc Breznik

se je preselil iz Gornje Radgoše v Celje ter je
otvoril zobodravniško prakso na Kraji Petra c. 29
(zraven Ljudske posojilnice)

Vrednostne papirje

Slovenska banka v Ljubljani, Krekov trg 10
Telefon 37-52

Na zaupanju sloni prijateljstvo!

Zato se pri nakupu manufakturnega
blaga z zaupanjem obrnite na zanes
solidno trgovko:

A. ŽLENDER

manufakturna trgovina,

Ljubljana,
Mestni trg 22

Največja zaloga novosti: finih in
trpežnih kvalitiet za zimsko suknjo,
kamgarna in športnega blaga za
moške oblike, volnenega blaga za
ženske plašče, perilnega blaga za
obleke, čudovito lepih svil, oprema
za neveste itd.

Dobro in trpežno blago je najcenejšje!

Doročac prstane, ure, verižice, uhane kakor
tudi očala kupite najbolj ugodno pri

JOSIPU JANKO, ararju v Komniku,
Šutna, nasproti farne cerkve.

Največje ljudsko zavarovanje KARITAS

Posmrtnina

Doti

Starostna preskrba

Vseh skrbi za Vašo in Vaših otrok bodočnost Vas reši KARITAS, ki je že mnogim tisočem pomagala v največji stiski! Vedno novi tisoči pristopajo! Kmetje, delavci, obrtniki, namesčenci, uradniki itd. . . „ vsi nam zaupajo svoje zavarovanje! Zaradi nizkih prispevkov je KARITAS dostopna vsem, tudi manj premožnim. Pristopite tudi Vi! Ne odlašajte, da ne bo prepozno! Radi varnosti bodite brez skrbi, saj znaša

naše jamstvo Din 72.000.000.—

Pojasnila in prospekte dobite brezplačno:

pri naših krajevnih zastopnikih

pri **KARITAS**, Ljubljana, palača Vzajemne zavarovalnice

pri **KARITAS**, Maribor, Orožnova ulica 8